

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

«Χρηματοπιστωτική κρίση και πολιτικές διάσωσης του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος .Η περίπτωση των τραπεζών Eurobank – Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου».

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ:

ΝΤΟΥΡΤΣΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ:

Δρ. ΝΤΟΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΜΑΙΟΣ 2014

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

«Χρηματοπιστωτική κρίση και πολιτικές διάσωσης του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος .Η περίπτωση των τραπεζών Eurobank – Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου».

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ:

ΝΤΟΥΡΤΣΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ:

Δρ. ΝΤΟΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΜΑΙΟΣ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ABSTRACT	6
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο</u> :	
Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2007	11
1.1. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007.....	11
1.2. Η αρχή και η εξέλιξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης.....	12
1.3. Ομοιότητες και διαφορές της κρίσης του 2007 από προγενέστερες	16
1.4. Τα αίτια της χρηματοπιστωτικής κρίσης.....	18
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο</u> :	
ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΔΙΘΝΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	22
2.1. Οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις και οι πολιτικές διάσωσης	22
2.2. Ιστορική αναδρομή των πολιτικών διάσωσης που έχουν εφαρμοστεί διεθνώς	23
2.3. Το κόστος της εφαρμογής των πολιτικών διάσωσης.....	27
2.4. Το πλαίσιο των πολιτικών αντιμετώπισης των κρίσεων.....	32
2.5. Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν διεθνώς για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος	33
2.5.1. Πολιτικές προσαρμογής των επιτοκίων.....	36
2.5.2. Πολιτικές παροχής ρευστότητας και επαναλειτουργίας των αγορών.	38
2.5.3. Πολιτικές παροχής εγγυήσεων.....	44

2.5.4. Πολιτικές διάσωσης, εξυγίανσης και ενίσχυσης τραπεζών ιδρυμάτων.....45

2.5.5. Μεταρρύθμιση του εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου....48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο :

Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....53

3.1. Το τραπεζικό σύστημα.....53

3.2. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.....55

3.2.1. Ιστορική αναδρομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος55

3.2.2. Η δομή, η διάρθρωση και τα κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.....56

3.3. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007.....63

3.4. Η κρίση χρέους της Ελλάδας67

3.5. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η κρίση χρέους της Ελλάδας.69

3.6. Οι πολιτικές διάσωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος....75

3.6.1. Πολιτικές παροχής ρευστότητας.....76

3.6.2. Πολιτικές εγγύησης καταθέσεων.....79

3.6.3. Πολιτικές ανακεφαλαιοποίησης, αναδιάταξης και εξυγίανσης...80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο :

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ EUROBANK ΚΑΙ ΝΕΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ.....91

4.1. Ιστορική αναδρομή της Eurobank.....91

4.2. Ιστορική αναδρομή του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου.....94

4.3. Τα χαρακτηριστικά, τα βασικά μεγέθη της τράπεζας Eurobank και η επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης.....97

4.4. Τα χαρακτηριστικά, τα βασικά μεγέθη της τράπεζας Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και η επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης.....101

4.5. Η εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης στις τράπεζες Eurobank και Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.....	106
4.6. Προοπτικές και βιωσιμότητα του σχήματος Eurobank -Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου	111
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	119

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 ξεκινώντας από τις Η.Π.Α εξαπλώθηκε γρήγορα , επηρεάζοντας το χρηματοπιστωτικό σύστημα σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι επιπτώσεις της κρίσης στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό τομέα πολλών χωρών ήταν ιδιαίτερα δυσμενείς, γεγονός που ανάγκασε τις κυβερνήσεις σε συντονισμένες δράσεις και στην εφαρμογή πολιτικών διάσωσης για να περιορίσουν αρχικά, τις επιπτώσεις της κρίσης και στην συνέχεια να τις εξαλείψουν.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν επηρεάστηκε ουσιαστικά από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007, η επίδραση όμως της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης σ' αυτό, ήταν καταλυτική. Για την αποτροπή της κατάρρευσής του, οι αρμόδιες αρχές της χώρας εφάρμοσαν πολιτικές για τη διάσωση και για την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς του, καθώς και για την διατήρηση της συστημικής σταθερότητας.

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή έχει ως σκοπό να παρουσιάσει, αρχικά, τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν παγκοσμίως για την διάσωση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος λόγω των συνεπειών της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά οι επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα καθώς και οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν για την διάσωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος λόγω των επιπτώσεων της δημοσιονομικής κρίσης.

Τέλος αναλύεται πως η δημοσιονομική κρίση επηρέασε τα βασικά μεγέθη και τους δείκτες των τραπεζών Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και Eurobank, ποιες ήταν οι πολιτικές διάσωσης που εφαρμόστηκαν και πως επηρέασαν την πορεία των τραπεζών, καθώς και τις προοπτικές και τη βιωσιμότητα του σχήματος που διαμορφώθηκε μετά την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από την Eurobank.

ABSTRACT

The financial crisis of 2007, starting from the U.S. spread rapidly, affecting the financial system globally. The impact of the crisis on the wider financial and banking sector in many countries has been particularly bad, forcing governments and concerted actions to implement policies to reduce rescue initially, the effects of the crisis and then eliminate them.

The Greek banking system is not significantly affected by the global financial crisis of 2007, but the effect of the Greek financial crisis there, was catalytic.. To prevent collapse, the competent authorities have implemented policies to rescue and to ensure its sustainability and to maintain systemic stability.

This thesis aims to present, first, the policies applied globally to save the global financial system due to the effects of the financial crisis of 2007. The following are the impacts of financial crisis in Greek banking system and the policies implemented to rescue the Greek banking system due to the impact of financial crisis.

Finally analyzed how the financial crisis affected the key figures and indicators of banks New Postbank and Eurobank, what were the political rescue implemented and that affected the course of banks , as well as prospects and sustainability shape the post- acquisition New postal savings from Eurobank

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή κ. Ντόκα Ιωάννη, χάρη στην βοήθεια και την καθοδήγησή του, ολοκλήρωσα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την μεταπτυχιακή μου διατριβή.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και ιδιαίτερα την σύζυγό μου Κωνσταντινιά, που με στήριξαν όλο αυτό το διάστημα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης που ξεκίνησε το 2007 από την Αμερική, ήταν κατατρεχτικές, οδηγώντας την παγκόσμια οικονομία σε μια περίοδο παρατεταμένης αναταραχής με υπαρκτά τα σημάδια ύφεσης. Από τους τομείς της οικονομίας που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση ήταν το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Σε πολλές χώρες τα προβλήματα που δημιούργησε η κρίση στο τραπεζικό τους σύστημα ήταν τόσο έντονα που για την αντιμετώπισή τους ήταν απαραίτητος ο συντονισμός των εποπτικών αρχών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αναγνώριση της σπουδαιότητας του τραπεζικού συστήματος στην παγκόσμια οικονομία οδήγησε τις εποπτικές αρχές, αρχικά με επιμέρους μέτρα και στη συνέχεια με συντονισμένες προσπάθειες, στην εφαρμογή πολιτικών διάσωσης και αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος, για την αποφυγή της κατάρρευσής του και την περαιτέρω ενδυνάμωση και προστασία του από τις επιπτώσεις μιας μελλοντικής κρίσης.

Η μελέτη των πολιτικών που εφαρμόστηκαν για την διάσωση και την ενδυνάμωση του τραπεζικού συστήματος, τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα απασχόλησε όλους τους αρμόδιους οργανισμούς. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Παγκόσμια Τράπεζα και η ομάδα των G-20 είναι κάποιοι από τους οργανισμούς που έχουν εκδώσει μελέτες για τις επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην παγκόσμια οικονομία και για τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν για τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και για τις επιπτώσεις της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν για την διάσωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει αρχικά τα γεγονότα της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007, την πορεία της, τα αίτια της, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της που την διαφοροποιούν από τις προηγούμενες, καθώς και την σύνδεσή της με το τραπεζικό σύστημα. Παρουσιάζονται οι επιπτώσεις αυτής στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι πολιτικές διάσωσης που εφαρμόστηκαν παγκοσμίως για την αντιμετώπισή τους, ενώ στη συνέχεια αναλύονται τα προβλήματα που υπήρξαν στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα από την μετεξέλιξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης σε δημοσιονομική κρίση στην Ελλάδα. Γίνεται αναλυτική

παρουσίαση των πολιτικών διάσωσης που εφαρμόστηκαν στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα καθώς και τις επιπτώσεις της εφαρμογής τους και την αναδιάρθρωση που έχει συντελεστεί. Μελετάται η περίπτωση Eurobank και Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και συγκεκριμένα πως επηρεάστηκαν τα βασικά μεγέθη και οι δείκτες τους από την δημοσιονομική κρίση, ποιες ήταν οι πολιτικές διάσωσης που εφαρμόστηκαν σε κάθε περίπτωση, πως επηρέασε η εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης την πορεία της κάθε τράπεζας και ποιες οι προοπτικές του σχήματος που διαμορφώθηκε μετά την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από την Eurobank.

Η σπουδαιότητα του τραπεζικού κλάδου στην ανάπτυξη της οικονομίας είναι γνωστή και είναι ιδιαίτερα κρίσιμο να ερευνηθεί αν οι εφαρμοζόμενες πολιτικές διάσωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος συνάδουν με τις πολιτικές διάσωσης που εφαρμόστηκαν παγκοσμίως καθώς και αν η εφαρμογή των πολιτικών αυτών επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα για την ενδυνάμωση του συστήματος, την ισχυροποίηση του, καθώς και στην αύξηση των πιθανοτήτων επιβίωσης των ελληνικών τραπεζών.

Οι κυριότεροι περιορισμοί κατά την εκπόνηση της παρούσας διατριβής εστιάζονται κυρίως τόσο στον ιδιαίτερα μεγάλο όγκο των δεδομένων και των μελετών που έχουν εκδοθεί, πολλές φορές με αντικρουόμενες απόψεις, σχετικά με την θεωρητική προσέγγιση του θέματος, βιβλιογραφία που συνεχώς ανανεώνεται και για τον λόγο αυτό έγινε χρήση αυτών που είχαν εκδοθεί μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2013, όσο και με την συλλογή των αποτελεσμάτων και των οικονομικών καταστάσεων των υπό μελέτη τραπεζών. Στη μελέτη παρουσιάζονται τα βασικά μεγέθη και οι δείκτες από την έναρξη της δημοσιονομικής κρίσης(2009)έως και το 2012, με το περιορισμό ότι για το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο καθώς δεν είχαν εκδοθεί ισολογισμοί για τα έτη 2011 και 2012 τα οικονομικά μεγέθη που αναλύονται περιλαμβάνουν τα έτη 2009-2010 και τα αποτελέσματα του 9μήνου του 2011.Επίσης η ανάλυση των βασικών μεγεθών και δεικτών του υπό εξέταση σχήματος που διαμορφώθηκε μετά την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από την Eurobank, περιλαμβάνει ενοποιημένα μεγέθη μόνο για το τέταρτο τρίμηνο του 2013 λόγω του γεγονότος ότι η εξαγορά πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο 2013 και η νομική συγχώνευση τον Δεκέμβριο 2013.

Μέσω της υπάρχουσας βιβλιογραφίας γίνεται παρουσίαση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, της πορείας της, των αιτιών, των επιπτώσεων και των

ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της. Αναλύονται οι κυριότερες αποφάσεις των εποπτικών αρχών σχετικά με την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στο τραπεζικό τομέα καθώς οι πολιτικές διάσωσης που εφαρμόστηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο. Παρουσιάζεται η επίπτωση της δημοσιονομικής κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και αναλύονται οι πολιτικές σχετικά με την διάσωση και την αναδιάρθρωσή του και ποια είναι τα αποτελέσματα που έχει επιφέρει μέχρι στιγμής η εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Μέσω της ανάλυσης των βασικών μεγεθών και δεικτών των υπό εξέταση τραπεζών, παρουσιάζεται η επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης στην πορεία τους, αναλύονται οι πολιτικές διάσωσης που εφαρμόστηκαν για κάθε μία από αυτές και ποια η επίδρασή της εφαρμογής τους και τέλος παρουσιάζονται οι προοπτικές και η βιωσιμότητα του υπό εξέταση σχήματος που προέκυψε από την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από την Eurobank.

Η παρούσα διατριβή περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007, η έναρξη και η εξέλιξη της, τα αίτια της, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, οι ομοιότητες και οι διαφορές της παρούσας κρίσης από τις προηγούμενες.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια ιστορική αναδρομή στις πολιτικές διάσωσης που έχουν εφαρμοστεί κατά την εμφάνιση προγενέστερων κρίσεων τα κόστη της εφαρμογής πολιτικών διάσωσης καθώς και το πλαίσιο της εφαρμογής τους. Γίνεται αναλυτική παρουσίαση των πολιτικών που εφαρμόστηκαν διεθνώς που περιλαμβάνει αναλυτικά τις πολιτικές προσαρμογής των επιτοκίων, τις πολιτικές παροχής ρευστότητας και επαναλειτουργίας των αγορών, τις πολιτικές παροχής εγγυήσεων, τις πολιτικές διάσωσης, εξυγίανσης και ενίσχυσης των τραπεζών καθώς και τις πολιτικές μεταρρύθμισης του εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αρχικά παρουσίαση της δομής της διάρθρωσης καθώς και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης και αναλύονται οι επιπτώσεις της στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Τέλος αναλύονται οι πολιτικές παροχής ρευστότητας, οι πολιτικές εγγύησης καταθέσεων και οι πολιτικές ανακεφαλαιοποίησης αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης που εφαρμόστηκαν για τη διάσωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται, μετά την σύντομη ιστορική αναδρομή της πορείας των υπό εξέταση τραπεζών Eurobank και Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου,

η επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης στα βασικά μεγέθη των υπό εξέταση τραπεζών, αναλύεται η εφαρμογή και η επίδραση των πολιτικών διάσωσης στην πορεία κάθε τράπεζας και τέλος εξετάζεται η προοπτική και η βιωσιμότητα του σχήματος που προήλθε από την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου από την Eurobank.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2007

1.1. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση ξεκίνησε το 2007 από τις Η.Π.Α με την κατάρρευση της αγοράς στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης (sub-prime loans) και της αγοράς τιτλοποιηθέντων δανείων, δηλαδή των ομολόγων που ήταν καλυμμένα με στεγαστικά δάνεια χαμηλής εξασφάλισης. Εξαπλώθηκε ταχύτατα στις αγορές ομολόγων και στις διατραπεζικές αγορές και τελικά εξελίχθηκε σε κρίση εμπιστοσύνης προς το χρηματοοικονομικό σύστημα, προκαλώντας μεγάλες δυσλειτουργίες στην ομαλή λειτουργία του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού συστήματος.

Οι επιπτώσεις της κρίσεως στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό τομέα πολλών χωρών ήταν ιδιαίτερα δυσμενείς, καθώς μεγάλος αριθμός χρηματοπιστωτικών οργανισμών κυρίως σε αναπτυγμένες χώρες, οδηγήθηκαν σε πτώχευση. Οι αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης όμως δεν περιορίστηκαν στον χρηματοπιστωτικό τομέα, αποδείχτηκαν καταστροφικές για επιχειρήσεις αλλά και κράτη¹.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση μετεξελίχθηκε σε κρίση δημοσιονομικού χρέους σε κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνεχίζεται έως σήμερα, ενώ η αδυναμία αποτελεσματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων που έχουν προκληθεί στις οικονομίες χωρών της ευρωζώνης , προκαλεί ανησυχίες για αναζωπύρωση του κινδύνου μιας παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης².

¹ Αγγελόπουλος Π., «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό σύστημα», 2010, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

²Global Financial Stability Report ,October 2012, International Monetary Fund

1.2. Η αρχή και η εξέλιξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης

Στις ΗΠΑ η αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης (sub-prime loans) στηρίχθηκε σε χρηματοοικονομικά ιδρύματα εξειδικευμένα στην παροχή στεγαστικών δανείων ενώ στη συνέχεια πολλές εμπορικές τράπεζες ξεκίνησαν να δραστηριοποιούνται στην αγορά αυτή. Η ανάπτυξη της αγοράς στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης την δεκαετία του 2000 οφείλεται στην μεγάλη αύξηση των τιμών των ακινήτων και των ιδιαίτερα χαμηλών επιτοκίων που επικρατούσαν στις ΗΠΑ. Η χορήγηση δανείων με υποθήκη ή προσημείωση επί της κατοικίας, γινόταν σε ομάδες του πληθυσμού που επιβαρύνονταν με δυσμενή δανειακά στοιχεία ή χαρακτηριστικά που σε άλλες περιπτώσεις θα επέφεραν απόρριψη των αιτήσεών τους για στεγαστικό δάνειο και χωρίς να εφαρμόζεται η δέουσα πιστοληπτική αξιολόγηση των δανειοληπτών ώστε να διαφοροποιηθούν οι επιτοκιακές χρεώσεις, ανάλογα με τον κίνδυνο.

Ένα βασικό μέσο που χρησιμοποίησαν τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα για να καλύψουν τον υψηλό κίνδυνο αθέτησης πληρωμής, καθώς οι δανειζόμενοι είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα να περιέλθουν σε αδυναμία εξυπηρέτησής των δανείων τους, ήταν η τιτλοποίηση³ των σχετικών απαιτήσεών τους από στεγαστικά δάνεια χαμηλής εξασφάλισης και η κάλυψη του συνεπαγόμενου πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου με πιστωτικά παράγωγα. Υπήρξε αλόγιστη χρήση δομημένων επενδυτικών προϊόντων⁴ που εξαρτώνται άμεσα από τη δυνατότητα αποπληρωμής των δανείων από τα οποία παράγονταν, μετατροπή στάσιμων κεφαλαίων σε εμπορεύσιμους τίτλους και μετακίνηση των σύνθετων επενδυτικών τίτλων σε

³ Με την τιτλοποίηση γίνεται α) μετατροπή της μελλοντικής και προβλέψιμης ροής πληρωμών από δάνεια σε άμεση ρευστότητα, μέσω έκδοσης τίτλων που διατίθενται στο κοινό και κυρίως θεσμικούς επενδυτές, ως ομολογίες αλλά και άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και β) μεταβιβάζεται στους επενδυτές ο πιστωτικός κίνδυνος που ενυπάρχει σε ένα επιλεγμένο χαρτοφυλάκιο ομοειδών δανείων που τιτλοποιείται.

⁴ Τα δομημένα προϊόντα ως ένα ιδιαίτερο επενδυτικό εργαλείο, αποτελούνται από συνδυασμό μετοχών, ομολόγων ή παραγώγων και έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να διευκολύνουν ιδιαίτερα προσαρμοσμένους συσχετισμούς απόδοσης-κινδύνου, με τις απόδοσής τους να εξαρτώνται από τις επιδόσεις των υποκείμενων χρηματοοικονομικών προϊόντων

εταιρίες ειδικού σκοπού (special purpose vehicle SPV), προκαλώντας αλυσιδωτές αντιδράσεις στον αμερικανικό τραπεζικό και κτηματομεσιτικό τομέα⁵.

Οι πρώτες έντονες δυσλειτουργίες στην αγορά στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου καθώς και στην αγορά των καλυμμένων με αυτά ομολόγων, ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 2006 με την αύξηση των επιτοκίων από την Κεντρική Τράπεζα των Η.Π.Α(Fed), από 1% τον Ιούνιο του 2004 σε 5,25% τον Αύγουστο του 2006. Η αύξηση του επιτοκίου είχε ως αποτέλεσμα από τη μία την επιβράδυνση στην αγορά κατοικίας και την στασιμότητα στις τιμές των ακινήτων και από την άλλη στην αύξηση των δόσεων των δανείων γεγονός που οδήγησε πολλούς δανειολήπτες σε αδυναμία πληρωμής, με επακόλουθο την κατακόρυφη αύξηση των χρεοκοπιών από δανειολήπτες και την κατάσχεση των κατοικιών. Οι εξελίξεις αυτές προκάλεσαν την διακοπή των αγορών κατοικιών και την σοβαρή μείωση των τιμών των σε επίπεδα που δεν ήταν δυνατή πλέον η εξυπηρέτηση των δανείων ακόμη και με κατασχέσεις.

Τον Δεκέμβριο του 2006, ξεκινώντας το ντόμινο των εξελίξεων, καταθέτει αίτηση πτώχευσης η Owit Mortgage Solutions, ενώ τον Ιούνιο του 2007 η επενδυτική τράπεζα Bear Stearns χρηματοδοτεί με 3,2 δισεκ. \$, hedge fund της, λόγω μεγάλων απωλειών του σε στεγαστικά δάνεια και στη συνέχεια τον Ιούλιο ανακοινώνει ότι δύο hedge funds της είχαν απολέσει το 90% της αξίας τους (με συνολικές απώλειες περίπου 1,4 δισεκ. \$). Παράλληλα η αβεβαιότητα στις αγορές γίνεται εντονότερη μετά την απόφαση των εταιριών αξιολόγησης τον Ιούλιο του 2007 να υποβαθμίσουν την αξιολόγηση παράγωγων προϊόντων που βασίζονταν σε δάνεια subprime με αποτέλεσμα οι επενδυτές να χάσουν την εμπιστοσύνη τους και οι τράπεζες που διέθεταν δομημένα επενδυτικά προϊόντα να χρειάζονται άμεσα ρευστότητα ώστε να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Στον αντίποδα όσες τράπεζες δεν διέθεταν, αντιμετωπίζουν με διστακτικότητα το ενδεχόμενο δανεισμού μιας άλλης τράπεζας στη διατραπεζική αγορά, εξαιτίας της έλλειψης διαφάνειας από την έκθεση τους στον κίνδυνο ρευστότητας. Η αβεβαιότητα αυτή και ο κίνδυνος του αντισυμβαλλόμενου λειτούργησε ως μηχανισμός απώλειας της εμπιστοσύνης στη διατραπεζική καθώς και τις άλλες αγορές τραπεζικών χρηματοοικονομικών μέσων, με αποτέλεσμα την μεγάλη αύξηση των διατραπεζικών επιτοκίων, την αύξηση του κόστους χρηματοδότησεως των τραπεζών στις αγορές επιχειρηματικών ομολόγων και

⁵ Alpha Bank, Η κρίση του 2007-2009 ,η άνοδος και η πτώση της χρηματοοικονομικής μόχλευσης , Οικονομικό δελτίο ,τεύχος 108,Φεβρουάριος 2009,Αθήνα

στον αποκλεισμό τραπεζών που ήταν σε μεγάλο βαθμό εκτεθειμένες στα «τοξικά» προϊόντα από τις πηγές αναχρηματοδότησης των υποχρεώσεών τους.⁶

Τον Αύγουστο του 2007 υπήρξε δραματική επιτάχυνση των εξελίξεων και ουσιαστικά το ξέσπασμα της κρίσης. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού στις ΗΠΑ δεν μπορούσε πλέον να ανταποκριθεί στις συμβατικές του υποχρεώσεις από δάνεια μειωμένης εξασφάλισης με αποτέλεσμα την ραγδαία αύξηση των πλειστηριασμών. Η αδυναμία είσπραξης των απαιτήσεων τους από τους δανειολήπτες, είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία πληρωμής των υποχρεώσεών τους σε τοκομερίδια, αξίες ομολόγων και δομημένα επενδυτικά προϊόντα στα οποία είχαν επενδύσει πολλές ευρωπαϊκές τράπεζες, οι οποίες με τη σειρά τους αντιμετώπισαν προβλήματα που έρχονταν άμεσης αντιμετώπισης. (εξαγορά της Sachsen LB από την Landesbank και χρηματοδότηση της IKB Deutsche Industriebank AG από την μητρική τράπεζα). Ταυτόχρονα πολλές τράπεζες εμφάνισαν προβλήματα ρευστότητας καθώς πλήθαιναν οι αναλήψεις πανικού και οι καταθέτες έσπευσαν στον γκισέ των τραπεζών για να κάνουν ανάληψη των χρημάτων τους δημιουργώντας φαινόμενα φυγής καταθέσεων (bank run) όπως αυτό της Αγγλικής τράπεζας Northern Rock που στη συνέχεια της κρίσης κρατικοποιήθηκε.

Οι εξελίξεις αυτές, σε συνδυασμό με την μεγάλη αύξηση των διατραπεζικών επιτοκίων προκάλεσαν την παρέμβαση των κεντρικών τραπεζών, για την παροχή ρευστότητας και την τόνωση της χρηματοπιστωτικής αγοράς, μέτρα που σταθεροποίησαν προσωρινά και τις διακυμάνσεις στα βραχυπρόθεσμα επιτόκια.

Παρόλο όμως τις παρεμβάσεις των κεντρικών τραπεζών και την παροδική σταθεροποίηση της κατάστασης η κρίση εκ νέου επιδεινώνεται με αφορμή μια σειρά γεγονότων από τον Μάρτιο του 2008 όπως η εξαγορά της Bear Stearns από την J.P. Morgan μέσω χρηματοδότησης από την Fed, η διάσωση των Fannie Mae και Freddie Mac (που κατείχαν μεγάλο ποσοστό στην αγορά στεγαστικών δανείων των Η.Π.Α) από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση καθώς και η διάσωση της Merrill Lynch με εξαγορά της από την Bank of America.

Γεγονός ορόσημο στην εξέλιξη της κρίσης αποτέλεσε η πτώχευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008 που εξαφάνισε την εναπομείνασα εμπιστοσύνη στις διατραπεζικές αγορές και προκάλεσε μεγάλη αύξηση στα επιτόκια,

⁶ Alpha Bank, Η κρίση του 2007-2009 ,η άνοδος και η πτώση της χρηματοοικονομικής μόχλευσης , Οικονομικό δελτίο ,τεύχος 108,Φεβρουάριος 2009,Αθήνα

καθώς ενώ η απόφαση της κατάρρευσης της Lehman Brothers πάρθηκε για να μειώσει τον ηθικό κίνδυνο (moral hazard), δημιούργησε ένα ντόμινο ανησυχιών κυρίως ως προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς που είχαν πουλήσει ασφάλειες έναντι χρεοκοπίας με αποκορύφωμα την χορήγηση έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης στην ασφαλιστική εταιρεία AIG και την μερική κρατικοποίηση της καθώς πλέον ήταν εμφανής ο συστημικός κίνδυνος.⁷

Οι εξελίξεις μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers ήταν δραματικές καθώς μια σειρά από τράπεζες παγκοσμίως χρεοκοπούν, εξαγοράζονται ή μεταλλάσσονται⁸ όπως η κρατικοποίηση της Αγγλικής Bradford and Bingley, η διάσπαση και μερική κρατικοποίηση της Fortis, η κρατικοποίηση της Dexia η πώληση της Washington Mutual στην JPMorgan, η εξαγορά της Wachovia από την Wells Fargo, η πτώχευση των τριών μεγαλύτερων Ισλανδικών τραπεζών (Kaupthing, Glitnir, Landsbanki), η διάσωση της Hypo Real Estate, η εθνικοποίηση ποσοστού της Royal Bank of Scotland, η συγχώνευση και μερική κρατικοποίηση της Lloyds TSB και της HBOS καθώς και της Ιρλανδικής Anglo Irish Bank.

Αντιμέτωποι πλέον με τον κίνδυνο κατάρρευσης του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος οι κεντρικές τράπεζες παρενέβησαν δυναμικά εφαρμόζοντας πολιτικές διάσωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που αναλύονται στο επόμενο κεφάλαιο. Αποτέλεσμα των προσπαθειών αυτών ήταν, η σταδιακή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και η ομαλοποίηση της λειτουργίας των αγορών.

Στην Ευρώπη όμως η κρίση του δημοσιονομικού χρέους της Ελλάδας που έγινε εμφανής λόγω της οικονομικής δυσπραγίας που προκάλεσε η παγκόσμια κρίση στην Ελλάδα, μετατράπηκε σε κρίση της ευρωζώνης καθώς έγινε εμφανές ότι το ελληνικό χρέος και οι ανισορροπίες της ελληνικής οικονομίας δεν ήταν το μόνο πρόβλημα, αλλά αποτελούσε μέρος των εν γένει δημοσιονομικών προβλημάτων, ανισορροπιών και αδυναμιών, πολλών χωρών της νομισματικής ένωσης και κυρίως της περιφέρειά της. Έτσι εκτός της Ελλάδας η οποία τον Μάιο του 2010 ζήτησε οικονομική βοήθεια υπογράφοντας «μνημόνιο» (Memorandum of Understanding),

⁷ Χαρδούβελης Γ., «Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια, επιπτώσεις αντιδράσεις, προοπτική», 2011, Πανεπιστήμιο Πειραιά

⁸ Οι επενδυτικές αμερικανικές τράπεζες Goldman Sachs, και Morgan Stanley, μετατράπηκαν τον Σεπτέμβριο του 2008 σε εμπορικές για να τύχουν χρηματοδότησης από την Fed

ανάλογα προβλήματα υπήρξαν με την Πορτογαλία , την Ιρλανδία και την Ισπανία, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να αναζητά έως και σήμερα το κατάλληλο μείγμα μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης στην Ευρωζώνη.⁹

1.3. Ομοιότητες και διαφορές της κρίσης του 2007 από προγενέστερες

Η εμφάνιση χρηματοπιστωτικών κρίσεων, δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο για τα διεθνή δεδομένα. Παρατηρώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προγενέστερων κρίσεων, παρατηρούμε ότι η πλειονότητα τους, σε αντίθεση με την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 καθώς και την παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929, αφορούν τοπικές κρίσεις που εκδηλώθηκαν σε μεμονωμένες χώρες ή τύπους οικονομιών.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα προγενέστερων κρίσεων, που παρόλο που επηρέασαν τα τραπεζικά συστήματα καθώς και τις οικονομίες των χωρών στις οποίες εκδηλώθηκαν , ο τοπικός χαρακτήρας τους και η γεωγραφικά περιορισμένη έκταση τους τις διαφοροποιούν από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 και την παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929, αποτελούν: η κρίση του 1994 στο Μεξικό, η κρίση του 1999 στην Αργεντινή, η κρίση το 1998 στη Ρωσία, η κρίση στην Ιαπωνία τη δεκαετία του 1990, η κρίση στην Νοτιοανατολική Ασία το 1997-1999, η κρίση των σκανδιναβικών χωρών στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

Κοινό στοιχείο της κρίσης του 2007 και της κρίσης του 1929 αποτελεί η παγκόσμια κλίμακά τους καθώς και το γεγονός ότι και οι δύο προήλθαν από τον πυρήνα των ανεπτυγμένων οικονομιών, εκδηλώθηκαν ως τοπικές κρίσεις στις ΗΠΑ και μεταδόθηκαν γρήγορα στην παγκόσμια οικονομία. Ο μηχανισμός εξάπλωσης της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης του 1929, από τις ΗΠΑ όπου ξεκίνησε ως ήπια οικονομική ύφεση μετεξελίχθηκε σε σημαντική χρηματιστηριακή κρίση και τελικά οδήγησε στη μεγάλη οικονομική καταστροφή, στον υπόλοιπο κόσμο, ήταν ο κανόνας χρυσού με τις σταθερές έναντι του χρυσού συναλλαγματικές ισοτιμίες. Κατά την πρόσφατη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 τα προβλήματα ξεκίνησαν

⁹ Κολλιντζάς Τ., Ψαλιδόπουλος Μ., Καραμούζης Ν. , Χαρδούβελης Γ., « Η κρίση του 2007-2009 : τα αίτια ,η αντιμετώπιση και οι προοπτικές» , Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8,Αθήνα

πάλι από το χρηματοπιστωτικό τομέα των ΗΠΑ και συγκεκριμένα από την αγορά στεγαστικών δανείων όπου σε συνδυασμό με τις ατέλειες και τις αδυναμίες του εποπτικού πλαισίου, μεταφέρθηκαν στον υπόλοιπο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό χώρο κυρίως μέσω των σημαντικών διασυνοριακών αλληλεξαρτήσεων , αλληλοσυνδέσεων των χρηματοπιστωτικών αγορών που δημιούργησε η παγκοσμιοποίηση και μετατράπηκαν ταχύτατα σε διεθνή κρίση κεφαλαιαγορών και σε σημαντική παγκόσμια οικονομική ύφεση.. Η παγκόσμια κλίμακα αποτελεί κοινό στοιχείο τους, το ποσοτικό μέγεθος όμως των επιπτώσεων διαφέρει, καθώς λόγω της έντονης παγκοσμιοποίησης των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και του εμπορίου η σημερινή κρίση διαθέτει διαστάσεις ακόμη σοβαρότερες από εκείνες του 1929. Η παγκοσμιοποίηση εντείνει τη δυναμικότητα μιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και επηρεάζει πολύ πιο γρήγορα την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα.¹⁰

Οι κυριότερες διαφορές της κρίσης του 2007 με αυτή του 1929 είναι¹¹:

- Η παγκοσμίως συντονισμένη αντίδραση των νομισματικών και δημοσιονομικών αρχών για την αντιμετώπιση της κρίσης. Η νομισματική και δημοσιονομική πολιτική που εφαρμόστηκε το 2007 κινήθηκε αντίθετα από τις αντίστοιχες πολιτικές του 1929 και ενώ το 1929 ήταν περιοριστικές και επιδείνωσαν την κατάσταση περαιτέρω, το 2007 ήταν επεκτατικές για την αντιμετώπιση της κρίσης .
- Η μείωση του ΑΕΠ και του επιπέδου των τιμών το 1929 ήταν ασύγκριτα μεγαλύτερη και είχε πολύ μεγαλύτερη εμμονή. Η καταστροφή του πλούτου των νοικοκυριών ήταν μεγαλύτερη και διαχύθηκε πολύ περισσότερο το 1929 λόγω του αποπληθωρισμού και της συσσώρευσης χρέους στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που ήταν αδύνατον να αποπληρωθεί, με την έλλειψη εγγύησης των καταθέσεων το 1929 να οδηγεί σε ακόμη μεγαλύτερη οικονομική δυσπραγία τα νοικοκυριά, ενώ

¹⁰ Προβόπουλος Γ. , Εισήγηση στην ημερίδα «Από την κρίση του 1929 στην κρίση του 2009», Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, 12-11-2009, Αθήνα.

¹¹Κολλιντζάς Τ., Ψαλιδόπουλος Μ «Οι Κρίσεις του 1929 και του 2008 και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους» , Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8,Αθήνα

κατά την κρίση του 2007 η καταστροφή του πλούτου επικεντρώθηκε στις απώλειες των χαρτοφυλακίων επενδυτών υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

- Η κρίση το 1929 διαχύθηκε παγκόσμια με σημαντικές χρονικές υστερήσεις και το όλο πολιτικό-οικονομικό κλίμα της εποχής δεν επέτρεψε την γρήγορη ανάκαμψη από την ύφεση, ενώ αντίθετα η κρίση του 2007 διαδόθηκε αστραπιαία λόγω της παγκοσμιοποίησης με την έξοδο από την κρίση να είναι εφικτή λόγω της συντονισμένης νομισματικής και δημοσιονομικής παρέμβασης.

1.4. Τα αίτια της χρηματοπιστωτικής κρίσης

Η έναρξη και η επέκταση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης δεν οφείλεται μόνο σε ένα αίτιο-παράγοντα αλλά σε συνδυασμό πολλών τα οποία επέδρασαν πολλαπλασιαστικά με αποτέλεσμα να αποκτήσουν μια αρνητική δυναμική και να δημιουργήσουν ένα φαύλο κύκλο χρεοκοπιών, πτώσεων των τιμών των περιουσιακών στοιχείων που αρχικώς επέδρασε στις ΗΠΑ στη συνέχεια ξεπέρασε τα όρια της χώρας και επεκτάθηκε παγκοσμίως επηρεάζοντας αναπτυγμένες οικονομίες και κυρίως της Ευρώπης.¹²

Τα κυριότερα αίτια που προκάλεσαν την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση αναφέρονται κάτωθι:

1. Η συσσώρευση σημαντικών μακροοικονομικών ανισορροπιών στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, που δεν αντιμετωπίστηκαν επί μακρόν και που συνδέονταν:
 - με τα πολύ χαμηλά επιτόκια που διατηρήθηκαν μεγάλο χρονικό διάστημα κυρίως στις ΗΠΑ
 - την ύπαρξη συνθηκών σημαντικής παγκόσμιας ρευστότητας
 - την αυξανόμενη ανισορροπία αποταμίευσης - επένδυσης στις ΗΠΑ, που οδήγησε σε διεύρυνση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και δημιούργησε συνθήκες υπερβάλλουσας ρευστότητας οι οποίες, σε συνδυασμό με μια χαλαρή νομισματική πολιτική, οδήγησαν σε χαμηλά επιτόκια χορηγήσεων και ταχεία άνοδο των

¹² Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011,Πανεπιστήμιο Πειραιά

τιμών των χρηματιστηριακών αξιών και των τιμών της αγοράς ακινήτων

- την αθρόα εισροή φθηνών δανειακών κεφαλαίων προς ταχέως αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως οι χώρες της “Νέας Ευρώπης”, αλλά και η Ιρλανδία και η Ισλανδία, διευκόλυνε την πιστωτική επέκταση, η οποία με τη σειρά της τροφοδότησε τον υψηλό ρυθμό ανάπτυξης που γνώρισαν οι χώρες αυτές τα χρόνια πριν από την κρίση
 - την πολιτική σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών και τη συνακόλουθη ραγδαία αύξηση των εθνικών συναλλαγματικών αποθεματικών σε δολάρια χωρών της Άπω Ανατολής.¹³
2. Η επικράτηση των νεοκλασικών αντιλήψεων για τη λειτουργία της οικονομίας και της αγοράς στη διεθνή οικονομική, επιστημονική και πολιτική ζωή, με αποτέλεσμα την γενικευμένη υιοθέτηση ορισμένων βασικών αρχών λειτουργίας της διεθνούς οικονομίας, όπως:
- την αποδοχή της έμφυτης σταθερότητας, της αρμονίας της οικονομίας και της πεποίθησης ότι οι οικονομικές μονάδες ενεργούν πάντα ορθολογικά στη λήψη αποφάσεων καθώς και της αποτελεσματικότητας των αγορών χρήματος και κεφαλαίου αγοράς να προσδιορίζουν πάντα τις σωστές τιμές·
 - την αποδοχή της ικανότητας αυτορρύθμισης των αγορών καθώς και ως ένα βαθμό την αυτό-επόπτευσή τους, με αποτέλεσμα την εφαρμογή της αρχής της ελάχιστης εποπτείας και παρέμβασης·
 - την αποδοχή της πεποίθησης ότι η κερδοσκοπία αποτελεί πάντα σταθεροποιητικό παράγοντα στις αγορές και στοιχείο πειθαρχίας και της άποψης ότι οι μέτοχοι των εταιρειών και των τραπεζών έχουν τα μέσα να επιβάλουν ορθολογισμό και έλεγχο στη διοίκηση των εταιρειών, έτσι ώστε να ταυτίζονται τα συμφέροντα μετόχων – διοικούντων.

¹³ Καραμούζης Ν., «Τα αίτια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και ο ρόλος του ελληνικού τραπεζικού συστήματος», Εισηγήσεις της Ημερίδας «Από το κρίση του 1929 στην κρίση του 2009», 12 Νοεμβρίου 2009, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων.

- την υιοθέτηση του δόγματος: «Η καλύτερη μακροοικονομική πολιτική είναι η μη πολιτική», και την υποτίμηση του αποσταθεροποιητικού ρόλου, της πολυπλοκότητας και των επιπτώσεων των χρηματοοικονομικών υπερβολών.^{14 15}

3. Η παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου και η διεθνοποίηση των οικονομικών και των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων δεν συνοδεύθηκαν από την αντίστοιχη αναβάθμιση και προσαρμογή των μακροοικονομικών πολιτικών, της εποπτείας και του ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού χώρου. Δεν έγιναν αντιληπτοί οι συστημικοί κίνδυνοι, λόγω της μεγάλης ανάπτυξης του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού χώρου, της αύξησης του βαθμού μόχλευσης και της χρήσης νέων πολύπλοκων χρηματοοικονομικών προϊόντων που εξασθένησαν την διαδικασία της διαχείρισης κινδύνων. Η κρίση ανέδειξε σοβαρές ατέλειες, κενά και αστοχίες του πλαισίου ρυθμιστικής παρέμβασης στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα:

- Αποκάλυψε σοβαρά προβλήματα επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών.
- Έκανε εμφανή την έλλειψη επαρκών κανόνων μακρό-προληπτικής εποπτείας (macro-prudential surveillance), η οποία εστιάζεται στους συστημικούς κινδύνους, (κίνδυνοι που απορρέουν από τις διασυνδέσεις και αλληλεξαρτήσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, των αγορών και της μακρό-οικονομικής συγκυρίας), καθώς δινόταν έμφαση κυρίως στη μικρό-προληπτική εποπτεία (micro-prudential supervision), δηλαδή στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

¹⁴ Κολλιντζάς Τ., Ψαλιδόπουλος Μ., «Οι κρίσεις του 1929 και του 2008 και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους», Εισηγήσεις της Ημερίδας «Από το κρίση του 1929 στην κρίση του 2009», 12 Νοεμβρίου 2009, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων

¹⁵ Blanchard O. The Crisis: Basic Mechanisms, and Appropriate Policies, April 2009, WP/09/80, International Monetary Fund

- Αποκάλυψε την ύπαρξη μη ρυθμιζόμενων τομέων χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας (shadow banking system) , τις αστοχίες στα ισχύοντα διεθνή λογιστικά πρότυπα και την μη υπαγωγή σε οποιαδήποτε αδειοδότηση ή εποπτεία των οργανισμών πιστοληπτικής ικανότητας που βαθμολογούσαν τα παράγωγα προϊόντα εξομοιώνοντάς τα με τα κρατικά ομόλογα υψηλής διαβάθμισης , με αποτέλεσμα την υπό-εκτίμηση και την υπό-τιμολόγηση του κινδύνου από τους επενδυτές καθώς και τους αδιαφανείς όρους διαπραγμάτευσης κατηγοριών χρηματοπιστωτικών μέσων και μεθόδων αποτίμησης χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.¹⁶

4. Σημαντικό ρόλο στη έναρξη της κρίσης έπαιξαν επίσης :

- Η φούσκα των τιμών των ακινήτων στις Η.Π.Α λόγω της ραγδαίας αύξησης των δανείων μειωμένης εξασφάλισης καθώς και οι νέες μορφές τιτλοποιήσεων με πολύπλοκους δομημένους τίτλους.
- Τα προβλήματα εταιρικής διακυβέρνησης των τραπεζών κυρίως στις ΗΠΑ, η νέα κερδοσκοπική κουλτούρα στον τραπεζικό τομέα με βάση τη γένεση προσόδων και η σύνδεση των αμοιβών των στελεχών των τραπεζών με τα βραχυχρόνια έσοδα χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο αναλαμβανόμενος κίνδυνος, ούτε οι μακροχρόνιες επιδόσεις καθώς υπήρξε σταδιακή μετατόπιση των στόχων των τραπεζών από τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, του εμπορίου και των παραγωγικών επενδύσεων, στην κερδοσκοπία, τα χρηματοοικονομικά στοιχήματα και τη χρηματοπιστωτική καινοτομία.¹⁷

¹⁶ Γκόρτσος Χ. «Βασιλεία III: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος», στο συλλογικό τόμο «Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 2011, Αθήνα

¹⁷ Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011,Πανεπιστήμιο Πειραιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΤΗΚΑΝ ΔΙΕΘΝΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

2.1. Οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις και οι πολιτικές διάσωσης

Η εμφάνιση χρηματοπιστωτικών κρίσεων, σε διάφορες χώρες ανεξάρτητα από τον βαθμό ανάπτυξης της οικονομίας τους και οι οποίες επηρεάζουν τα τραπεζικά συστήματα των χωρών αυτών, δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο για τα διεθνή δεδομένα. Σύμφωνα με τους Carl-Johan Lindgren, Gillian Garcia, και Matthew I. Saal (1996), την περίοδο 1980-1996 περισσότερες από 130 χώρες-μέλη του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου (International Monetary Fund) είχαν πληγεί από σοβαρά προβλήματα στο τραπεζικό τους σύστημα. Στις χώρες αυτές συμπεριλαμβάνονται τόσο χώρες με ανεπτυγμένα χρηματοοικονομικά συστήματα (Ιαπωνία, ΗΠΑ) όσο και χώρες με μικρότερου μεγέθους αναπτυσσόμενα χρηματοοικονομικά συστήματα (Μεξικό, Νοτιοανατολική Ασία, Κουβέιτ). Επίσης σύμφωνα με τους Laeven and Valencia (2012)¹⁸ κατά την περίοδο 1970-2011 έχουν λάβει χώρα 147 τραπεζικές κρίσεις, 218 νομισματικές κρίσεις και 66 κρατικές κρίσεις.

Σύμφωνα με τους Stijn Claessens et.al.(2011)¹⁹ το ασύνηθες της πρόσφατης κρίσης, σε σχέση με τις προηγούμενες, ήταν η ταχύτητα, το εύρος και το είδος των χωρών που επλήγησαν. Είναι σύνηθες φαινόμενο η εμφάνιση συστημικών κρίσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα που επηρεάζουν πολλές χώρες ταυτόχρονα καθώς και η λήψη μέτρων-πολιτικών για την διάσωσή του. Στο παρελθόν, όμως, οι κρίσεις είχαν

¹⁸ Luc Laeven and Fabián Valencia, Systemic Banking Crises Database: An Update, June 2012, WP/12/163, International Monetary Fund

¹⁹ Stijn Claessens, Ceyla Pazarbasioglu, Luc Laeven, Marc Dobler, Fabian Valencia, Oana Nedelescu and Katharine Seal, Crisis Management and Resolution: Early Lessons from the Financial Crisis, March 2011, SDN/11/05, International Monetary Fund.

περιοριστεί σε συγκεκριμένες περιοχές ή τύπους οικονομιών, όπως των σκανδιναβικών χωρών στις αρχές της δεκαετίας του 1990, τη Λατινική Αμερική στα μέσα της δεκαετίας του 1990, την Ασία στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και τις αναδυόμενες οικονομίες στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Η πρόσφατη κρίση ήταν παγκόσμια, επηρεάζοντας χώρες με ταχύτητα και τοξικότητα ανάλογη της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης του 1930 (the Great Depression), επηρεάζοντας, κυρίως μεγάλες οικονομικά αναπτυγμένες χώρες, με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) να πλήττονται ιδιαίτερα.

Κατά τον Πιντέρη Γ.(2002)²⁰ οι χρηματοοικονομικές κρίσεις στην Νοτιοανατολική Ασία το 1997, στη Ρωσία το 1998 καθώς και στην Αργεντινή το 1999, έδειξαν ότι οι κρίσεις στις αναπτυσσόμενες οικονομίες είναι δυνατό να έχουν αρνητικές επιπτώσεις και στα τραπεζικά συστήματα ανεπτυγμένων οικονομιών λόγω της αλληλεξάρτησης των οικονομιών παγκοσμίως που προήλθε από την αυξημένη κίνηση κεφαλαίων στη δεκαετία του 1990. Παρόλο που και στις αναπτυγμένες οικονομίες οι αρνητικές επιπτώσεις γίνονται αισθητές, οι συνέπειες αυτές είναι εντονότερες στις αναπτυσσόμενες οικονομίες λόγω του κυρίαρχου ρόλου του τραπεζικού συστήματος στις οικονομίες αυτές, καθώς το τραπεζικό σύστημα ελέγχει την παροχή ρευστότητας, τα συστήματα πληρωμών και κατέχει σημαντικό ποσοστό του δημόσιου χρέους.

2.2 Ιστορική αναδρομή των πολιτικών διάσωσης που έχουν εφαρμοστεί διεθνώς .

Σύμφωνα με την C. Dziobek (1998)²¹ κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1930 καθώς και έως τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, κατά την διάρκεια κρίσεων, πολλές από τις πληγείσες χώρες πίστευαν ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την αποκατάσταση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα ήταν να περιοριστεί

20 Πίντερης Γ., Τραπεζικές κρίσεις και πολιτικές αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος, 10/2002, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

21 Claudia Dziobek, Market-Based Policy Instruments for Systemic Bank Restructuring, August 1998, WP/98/113, International Monetary Fund.

ο ανταγωνισμός και το εύρος των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Με βάση την επικρατούσα αυτή άποψη για την αντιμετώπιση των κρίσεων, εφαρμόζονται:

- πολιτικές ελέγχου των επιτοκίων και του συναλλάγματος
- τίθενται εθνικά και περιφερειακά εμπόδια στην άσκηση της τραπεζικής δραστηριότητας
- διαχωρίζονται οι εμπορικές τράπεζες από τις επενδυτικές
- απαγορεύεται στις τράπεζες να διατηρούν βιομηχανικές συμμετοχές
- εφαρμόζεται κατευθυνόμενος δανεισμός σε τομείς προτεραιότητας για την ενίσχυσή τους.

Πρωταρχικός στόχος των αρχών ήταν να αποτραπεί το κλείσιμο των τραπεζών και το επίκεντρο των πολιτικών διάσωσης, στις οποίες το μεγαλύτερο βάρος δινόταν στο ρόλο του κράτους για την αποκατάσταση της φερεγγυότητας του τραπεζικού συστήματος, ήταν η οικονομική αναδιάρθρωση των τραπεζών με τη μορφή της κεντρικής στήριξης της ρευστότητας με εγγυήσεις, ομόλογα καθώς και νέα κεφάλαια. Οι αρχές προωθούν τις συγχωνεύσεις των τραπεζών για να αποφευχθεί η παύση λειτουργίας των χρεοκοπημένων τραπεζών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αποδυναμώνονται οι ισχυρές τράπεζες καθώς πλέον αναλαμβάνουν τη διαχείριση των χρεοκοπημένων τραπεζών. Σε αντίθεση με την προσπάθεια οικονομικής αναδιάρθρωσης δεν δινόταν έμφαση στην λειτουργική αναδιάρθρωση του τραπεζικού κλάδου, παρόλο τις μειώσεις μισθών και προσωπικού, καθώς και στην εφαρμογή διαρθρωτικών μέτρων για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού τομέα.

Το υψηλό κόστος που απαιτείται για την διάσωση των τραπεζών, η απελευθέρωση της χρηματοπιστωτικής αγοράς καθώς και η παγκοσμιοποίηση του τραπεζικού συστήματος πληρωμών έχει αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν τις πολιτικές διάσωσης του τραπεζικού συστήματος.

Ενώ όπως αναφέρθηκε πιο πάνω η στρατηγική που ακολουθούνταν επικεντρώνονταν στην εφαρμογή πολιτικών που δεν βασίζονται στα μέσα της αγοράς (non-market instruments) η τρέχουσα στρατηγική χρησιμοποιεί τα μέσα που βασίζονται στην αγορά (on market-based instruments). Η εφαρμογή της στρατηγικής αυτής οφείλεται στην αναγνώριση της ανάγκης για τη συνεχιζόμενη απελευθέρωση της χρηματοπιστωτικής αγοράς καθώς και την παγκοσμιοποίηση του τραπεζικού

συστήματος υπηρεσιών. Εφόσον είναι αναγκαίο, οι περισσότερες χώρες σχεδιάζουν πολιτικές για την διάσωση και την αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος, που θα οδηγήσουν ή θα επαναφέρουν τον τραπεζικό τομέα στην ανταγωνιστικότητα, ανοικτό χωρίς περιορισμούς και προσανατολισμένο προς την αγορά. Ο ρόλος του κράτους περιορίζεται στη διάγνωση του μεγέθους του προβλήματος και στην εφαρμογή πολιτικών για να αποφευχθεί η επανάληψη των προβλημάτων στην μέλλον.

Σύμφωνα με τον Πιντέρη Γ.(2002)²² είναι ιδιαίτερα σημαντική η έγκαιρη και ακριβής διάγνωση του μεγέθους και της φύσης του προβλήματος καθώς οι χώρες που έγκαιρα αντιλήφθηκαν τα προβλήματα του τραπεζικού τους συστήματος κατάφεραν να επιταχύνουν την διαδικασία διάσωσης και αναδιάρθρωσής του. Επίσης σημαντικό κατά τον ίδιο ,είναι το μείγμα των μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, που δεν πρέπει να εστιάζονται στην κάλυψη των βραχυπρόθεσμων αναγκών ρευστότητας ,αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να επιδιώκεται η αντιμετώπιση των προβλημάτων και των παραλήψεων στο νομοθετικό, λογιστικό, εποπτικό και κανονιστικό πλαίσιο. Ο ρόλος της κεντρικής τράπεζας, ως δανειστή εσχάτης ανάγκης, θα πρέπει να περιορίζεται στην παροχή βραχυχρόνιας ρευστότητας και όχι στη στήριξη των προβληματικών τραπεζών μέσω μακροπρόθεσμων δανείων, ενώ η καλύτερη πρακτική για την αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος αποτελεί η σύσταση και ανάθεση της εφαρμογής των πολιτικών αναδιάρθρωσης σε ένα ανεξάρτητο φορέα στα πρότυπα του Resolution Trust Corporation που ιδρύθηκε το 1989 στις ΗΠΑ για τη διαχείριση της κρίσης των Savings and Loans .

Τα μέτρα που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης από το τέλος του δεύτερου Παγκόσμιου πολέμου και έως το τέλος του εικοστού αιώνα σύμφωνα με την C. Dziobek(1998)²³ και έχοντας ως γενική αρχή ότι το κόστος της διάσωσης επιμερίζεται μεταξύ του κράτους, των ιδιοκτητών των τραπεζών και σε μικρότερο βαθμό στους καταθέτες των τραπεζών, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

22 Πίντερης Γ., Τραπεζικές κρίσεις και πολιτικές αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος, 10/2002, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

23 Claudia Dziobek , Market-Based Policy Instruments for Systemic Bank Restructuring, August 1998, WP/98/113, International Monetary Fund

- χρηματοοικονομικά μέτρα
- επιχειρησιακά μέτρα
- διαρθρωτικά μέτρα

Τα χρηματοοικονομικά μέτρα στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων στο τραπεζικό σύστημα που οφείλονται κυρίως στην έλλειψη ρευστότητας και γενικά συνεπάγονται άμεση μεταβίβαση οικονομικών πόρων προς τις τράπεζες. Είναι τα άμεσα μέτρα διάσωσης που βελτιώνουν τους ισολογισμούς των τραπεζών, περιλαμβάνουν άμεσες χρηματοοικονομικές μεταφορές, στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας του ενεργητικού ενισχύοντας τις υποχρεώσεις των τραπεζών ή αυξάνοντας άμεσα τα κεφαλαία τους, μέτρα τα οποία βελτιώσουν τους ισολογισμούς των τραπεζών και βοηθούν τις τράπεζες να επανακτήσουν την φερεγγυότητα τους. Τα χρηματοοικονομικά μέτρα διάσωσης προς τις τράπεζες περιλαμβάνουν:

- Παροχή ρευστότητας από την κεντρική τράπεζα προς τις τράπεζες
- Παροχή εγγυήσεων και ασφάλισης των καταθέσεων
- Την κρατική χρηματοδοτική στήριξη προς τις τράπεζες
- Εισφορές μετοχικού κεφαλαίου από το κράτος
- Ιδιωτικές εισφορές μετοχικού κεφαλαίου από τους ιδιοκτήτες και τους μετόχους των τραπεζών.

Τα επιχειρησιακά μέτρα αφορούν την διοίκηση και την εσωτερική διακυβέρνηση των τραπεζών. Αναγνωρίζοντας ότι η πλημμελής διοίκηση αποτελεί σημαντικό αίτιο για τα προβλήματα στο τραπεζικό σύστημα η αντικατάσταση της διοίκησης αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά άμεσα μέτρα για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης. Τα επιχειρησιακά μέτρα περιλαμβάνουν:

- τη βελτίωση της αποτίμησης και αξιολόγησης των δανείων
- τη βελτίωση της τιμολόγησης των τραπεζικών προϊόντων
- την εφαρμογή μεθόδων και δεξιοτήτων διαχείρισης κινδύνων
- την εισαγωγή αποτελεσματικών μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου
- την βελτίωση των εσωτερικών διαδικασιών και της εσωτερικής αξιολόγησης
- τη συνολική βελτίωση της διοικητικής δομής της τράπεζας.
- τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ της διοίκησης και των ιδιοκτητών ιδίως στην περίπτωση των κρατικά ελεγχόμενων τραπεζών
- την αναδιάρθρωση υποδομών και προσωπικού

- την αδερφοποίηση, όπου ξένα αξιόπιστα τραπεζικά ιδρύματα προσλαμβάνονται για να συντονίσουν την προσπάθεια διάσωσης και αναδιάρθρωσης μιας ασθενούς εγχώριας τράπεζας

Τα διαρθρωτικά μέτρα έχουν μακροπρόθεσμο χαρακτήρα και στοχεύουν στην αντιμετώπιση των βαθύτερων προβλημάτων του τραπεζικού συστήματος δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της φερεγγυότητας. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν κάθε τράπεζα χωριστά και λαμβάνουν αποφάσεις με βάση τη διαχρονική τους πορεία, το μερίδιο της αγοράς που κατέχουν καθώς και τη συστημική τους επίδραση (too big to fail). Τα διαρθρωτικά μέτρα περιλαμβάνουν:

- το κλείσιμο αφερέγγυων τραπεζών
- τη συγχώνευση ή τη διάσπαση (splits) τραπεζών
- τις ιδιωτικοποιήσεις τραπεζών
- τη διαχείριση επισφαλών περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών

Ο κατάλληλος συνδυασμός μέτρων από όλες τις παραπάνω κατηγορίες, καθώς οι τρεις τύποι των μέτρων αλληλοσυμπληρώνονται, είναι απαραίτητος για μια επιτυχημένη εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης του τραπεζικού συστήματος και τις εξόδου του από την κρίση.

2.3. Το κόστος της εφαρμογής των πολιτικών διάσωσης.

Η αντιμετώπιση των κρίσεων αυτών έχει υψηλό χρηματικό κόστος για τις οικονομίες των χωρών που επηρεάζονται. Με βάση την διεθνή εμπειρία, το κόστος εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης ενός τραπεζικού συστήματος μετά από μια περίοδο κρίσης, είναι συνάρτηση του μεγέθους της οικονομίας. Μπορεί να κυμανθεί μεταξύ του 5% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) για μεγάλου μεγέθους οικονομίες όπως η ΗΠΑ, ενώ για μικρότερες μπορεί να φτάσει και το 45% του ΑΕΠ.²⁴ Σύμφωνα με τους Luc Laeven and Fabián Valencia(2012)²⁵ στον πίνακα 1 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά οι ημερομηνίες έναρξης και λήξης των συστημικών

²⁴ το κόστος των εμπλεκόμενων χωρών κατά την κρίση στην Νοτιοανατολική Ασία το 1997, κυμάνθηκε μεταξύ του 15% έως του 45% του ΑΕΠ. (Lindgren et al.1999 σελ.6-40)

²⁵Luc Laeven and Fabián Valencia, Systemic Banking Crises Database: An Update, June 2012, WP/12/163, International Monetary Fund.

τραπεζικών κρίσεων από το 1970 έως το 2011, η απώλεια παραγωγής ως ποσοστό του ΑΕΠ της κάθε χώρας, το δημοσιονομικό κόστος για την αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα, η μέγιστη τιμή ρευστότητας που απαιτήθηκε, το ποσοστό αύξησης του δημοσίου χρέους, η νομισματική επέκταση καθώς και αν είχε προηγηθεί της κρίσης ραγδαία πιστωτική αύξηση:

Πίνακας 1. Κρίσεις και κόστη 1970-2011.

Country	Start	End	Output loss 1/	Fiscal Costs 2/	Peak liquidity 3/	Liquidity support 3/	Peak NPLs 4/	Increase in public debt 5/	Monetary expansion 6/	Credit boom 7/
Albania 11/	1994	1994	7.6	...	26.8
Algeria	1990	1994 9/	41.4	...	37.6	29.9	30.0	19.1	-4.7	0
Argentina	1980	1982 8/	58.2	55.1	64.6	62.2	9.0	33.1	10.6	1
Argentina	1989	1991	12.6	6.0	151.6	135.7	27.0	-21.3	10.0	0
Argentina 10/	1995	1995	0.0	2.0	71.4	63.0	17.0	8.7	-0.8	1
Argentina	2001	2003	71.0	9.6	22.9	22.6	20.1	81.9	8.2	0
Armenia 4/	1994	1994 8/	41.4	23.0	0
Austria	2008	...	14.0	4.9	11.7	7.7	2.8	14.8	8.3	0
Azerbaijan 11/	1995	1995 8/	127.6	84.5	...	0.9
Bangladesh	1987	1987	0.0	...	26.0	2.8	20.0	3.5	1.4	0
Belarus 11/	1995	1995	35.8	-16.5	...	0
Belgium	2008	...	19.0	6.0	19.7	14.1	3.1	18.7	8.3	1
Benin	1988	1992 9/	14.9	17.0	99.6	48.6	80.0	5.7	13.0	1
Bolivia	1986	1986	49.2	...	57.5	25.9	30.0	-107.3	1.7	0
Bolivia	1994	1994	0.0	6.0	31.9	12.9	6.2	-19.2	1.6	1
Bosnia and Herzegovina 11/	1992	1996 9/	0
Brazil 10/	1990	1994 9/	62.3	0.0	11.3	10.7	...	-22.6	7.7	1
Brazil	1994	1998	0.0	13.2	20.1	17.6	16.0	-33.8	-4.3	1
Bulgaria	1996	1997	59.5	14.0	17.3	9.9	75.0	-30.1	-2.2	0
Burkina Faso	1990	1994	9.4	4.5	16.0	8.9	2.8	0
Burundi	1994	1998 9/	121.2	...	23.4	18.3	25.0	10.9	2.6	0
Cameroon	1987	1991 9/	105.5	...	59.1	40.9	65.0	18.0	1.0	0
Cameroon	1995	1997	8.1	...	12.3	6.2	30.0	-1.1	0.4	0
Cape Verde	1993	1993	0.0	...	4.0	...	30.0	18.2	-40.6	0
Central African Rep	1976	1976	0.0	...	90.8	10.5	...	-4.8	2.5	1
Central African Rep	1995	1996	9.0	...	24.8	20.9	40.0	-16.3	0.7	...
Chad	1983	1983	0.0	...	199.3	41.3	...	-7.2	-0.3	0
Chad	1992	1996 9/	0.0	...	120.9	41.4	35.0	27.1	-0.8	...
Chile	1976	1976	19.9	...	32.2	23.6	...	-69.5	1.6	0
Chile	1981	1985 9/	8.6	42.9	61.2	52.7	35.6	87.9	0.5	1
China, Mainland	1998	1998	19.4	18.0	62.0	7.2	20.0	11.2	0.0	0
Colombia	1982	1982	47.0	5.0	21.1	7.7	4.1	16.6	-0.8	1
Colombia	1998	2000	43.4	6.3	5.1	4.3	14.0	15.4	0.5	0
Congo, Dem Rep	1983	1983	1.4	...	20.0	18.9	...	39.5	...	0
Congo, Dem Rep	1991	1994 9/	129.5	...	44.7	30.2	...	42.2	...	0
Congo, Dem Rep	1994	1998 9/	79.0	...	77.3	77.1	75.0	39.3	...	0
Congo, Rep	1992	1994	47.4	...	30.7	16.6	...	103.5	1.4	0
Costa Rica	1987	1991	0.0	...	20.2	6.1	...	-27.5	2.9	0
Costa Rica	1994	1995	0.0	...	15.2	6.3	32.0	4.8	1.1	1
Cote d'Ivoire	1988	1992 9/	45.0	25.0	76.9	22.5	50.0	13.6	-3.3	0
Croatia 11/	1998	1999	...	6.9	3.2	3.1	10.5	14.1	5.2	0
Czech Republic 10/ 11/	1996	2000 9/	...	6.8	12.7	4.2	18.0	1.8	-1.3	0
Denmark	2008	...	36.0	3.1	20.1	11.4	4.5	24.9	1.2	0
Djibouti	1991	1995 9/	42.6	...	5.2	3.2
Dominican Rep	2003	2004	...	22.0	43.4	38.1	9.0	16.5	6.7	1
Ecuador	1982	1986 9/	98.2	...	146.7	100.0	...	24.4	-1.7	0
Ecuador	1998	2002	25.4	21.7	26.0	22.5	40.0	9.1	-0.5	1
Egypt	1980	1980	0.9	...	66.7	22.7	...	-4.2	-2.3	1
El Salvador	1989	1990	0.0	...	51.6	11.5	37.0	-29.6	...	1
Equatorial Guinea	1983	1983 8/	0.0	...	75.8	0
Eritrea	1993	1993 8/	0
Estonia 11/	1992	1994	...	1.9	30.9	...	7.0	0
Finland	1991	1995	69.6	12.8	12.0	5.5	13.0	43.6	...	1
France 10/	2008	...	23.0	1.0	8.9	7.4	4.0	17.3	8.3	0
Georgia 11/	1991	1995 9/	33.0	0

Country	Start	End	Output loss 1/	Fiscal Costs 2/	Peak liquidity 3/	Liquidity support 3/	Peak NPLs 4/	Increase in public debt 5/	Monetary expansion 6/	Credit boom 7/
Germany	2008	...	11.0	1.8	11.5	3.6	3.7	17.8	8.3	0
Ghana	1982	1983	45.3	6.0	0.2	0.1	35.0	15.5	-0.5	...
Greece	2008	...	43.0	27.3	44.3	42.3	14.7	44.5	8.3	1
Guinea	1985	1985 8/	0.0	3.0	0
Guinea	1993	1993	0.0	...	14.6	3.9	45.0	6.7
Guinea-Bissau	1995	1998	29.6	...	137.3	39.2	45.0	108.1	11.4	...
Guyana	1993	1993	0.0	...	1.8	1.7	...	-241.0	-10.5	0
Haiti	1994	1998	37.5	...	4.8	-119.4	-5.8	0
Hungary 11/	1991	1995 9/	0.0	10.0	47.0	4.6	23.0	19.6	4.5	0
Hungary 10/	2008	...	40.0	2.7	1.4	1.3	13.3	-0.3	-0.8	1
Iceland	2008	...	43.0	44.2	21.2	16.8	61.2	72.2	-2.3	1
India	1993	1993	0.0	...	4.3	3.6	20.0	-7.7	1.3	0
Indonesia	1997	2001 9/	69.0	56.8	23.1	17.2	32.5	67.6	4.5	0
Ireland	2008	...	106.0	40.7	20.0	16.3	12.9	72.8	8.3	1
Israel	1977	1977	76.0	30.0	43.2	16.5	28.4	1
Italy	2008	...	32.0	0.3	7.7	5.7	11.0	8.6	8.3	0
Jamaica	1996	1998	37.8	43.9	0.4	0.3	28.9	2.9	7.6	0
Japan	1997	2001 9/	45.0	14.0	2.4	1.6	35.0	41.7	7.2	0
Jordan	1989	1991	106.4	10.0	20.7	16.1	...	-61.0	15.5	0
Kazakhstan 10/	2008	...	0.0	3.7	5.5	5.0	31.9	9.1	3.3	0
Kenya	1985	1985	23.7	...	2.0	1.9	...	11.0	0.5	0
Kenya	1992	1994	50.3	...	25.2	24.3	...	12.1	7.4	0
Korea	1997	1998	57.6	31.2	27.4	11.9	35.0	9.9	-0.4	1
Kuwait	1982	1985	143.4	...	9.6	2.9	40.0	16.2	2.5	0
Kyrgyz Rep 11/	1995	1999 9/	286.1	51.8	85.0	42.9	...	0
Latvia 11/	1995	1996	...	3.0	9.2	5.5	20.0	0.4
Latvia	2008	...	106.0	5.6	3.6	3.4	15.9	28.1	-2.7	1
Lebanon	1990	1993	102.2	...	4.4	2.8
Liberia	1991	1995 9/	85.2	84.2
Lithuania 11/	1995	1996	...	3.1	27.5	18.9	32.2	10.8	...	0
Luxembourg	2008	...	36.0	7.7	14.7	4.1	1.3	14.6	8.3	...
Macedonia, FYR 11/	1993	1995	0.0	32.0	22.3	...	70.0	0
Madagascar	1988	1988	0.0	...	20.2	19.4	25.0	-25.8	1.0	0
Malaysia	1997	1999	31.4	16.4	9.7	8.8	30.0	0.2	4.0	1
Mali	1987	1991 9/	0.0	...	50.5	14.8	75.0	-11.3	1.7	0
Mauritania	1984	1984	7.5	15.0	48.4	27.7	70.0	...	1.2	0
Mexico	1981	1985 9/	26.6	...	5.3	2.6	...	22.6	5.0	0
Mexico	1994	1996	13.7	19.3	16.8	15.8	18.9	16.4	0.4	1
Mongolia	2008	...	0.0	4.2	10.5	9.4	...	-5.0	3.0	0
Morocco	1980	1984 9/	21.9	...	22.1	8.6	...	35.6	-1.0	0
Mozambique	1987	1991 9/	0.0	...	4.2	4.2	...	60.9	-36.6	0
Nepal	1988	1988	0.0	...	14.6	3.8	29.0	11.7	2.1	0
Netherlands	2008	...	23.0	12.7	5.9	3.7	3.2	26.8	8.3	0
Nicaragua	1990	1993	11.4	...	195.1	156.5	50.0	-31.0
Nicaragua	2000	2001	0.0	13.6	21.8	20.9	12.7	14.9	3.3	1
Niger	1983	1985	97.2	...	45.6	14.1	50.0	25.9	3.5	1
Nigeria	1991	1995 9/	0.0	...	6.6	5.4	77.0	63.3	7.2	...
Nigeria	2009	...	14.0	11.8	25.3	11.7	30.1	7.7	-0.5	0
Norway	1991	1993	5.1	2.7	16.9	4.2	16.4	19.2	0.5	0
Panama	1988	1989	85.0	12.9	3.6	3.2	...	-2.6	0.1	0
Paraguay	1995	1995	15.3	12.9	27.3	23.8	8.1	-1.2	3.2	1
Peru	1983	1983 8/	55.2	...	16.8	9.7	...	14.3	5.2	0
Philippines	1983	1986	91.7	3.0	19.4	1.5	19.0	44.8	8.4	1
Philippines 10/	1997	2001 9/	0.0	13.2	1.4	0.7	20.0	10.4	0.8	1
Poland 11/	1992	1994	0.0	3.5	45.9	8.7	24.0	-21.6	-0.7	0

Country	Start	End	Output loss 1/	Fiscal costs 2/	Peak liquidity 3/	Liquidity support 3/	Peak NPLs 4/	Increase in public debt 5/	Monetary expansion 6/	Credit boom 7/
Portugal 10/	2008	...	37.0	0.0	18.0	16.7	7.3	33.6	8.3	0
Romania 11/	1990	1992 8/	0.0	0.6	129.1	...	30.0	...	6.3	0
Russia 11/	1998	1998 8/	...	0.1	23.7	21.1	40.0	-7.1	...	0
Russia 10/	2008	...	0.0	2.3	24.8	23.9	9.6	6.4	1.0	1
São Tomé & Príncipe	1992	1992 8/	1.9	90.0	-706.3	...	0
Senegal	1988	1991	5.6	17.0	74.7	6.6	50.0	-14.2	2.0	0
Sierra Leone	1990	1994 9/	34.5	...	0.0	0.0	45.0	62.9	-0.8	...
Slovak Rep	1998 11/	2002 9/	0.0	...	13.0	4.8	35.0	15.4	-1.0	1
Slovenia 11/	1992	1992	...	14.6	10.0	...	3.6	0
Slovenia 10/	2008	...	38.0	3.6	10.2	9.6	12.1	18.0	8.3	1
Spain	1977	1981 9/	58.5	5.6	7.6	3.5	5.8	3.8	...	0
Spain	2008	...	39.0	3.8	8.3	6.4	5.8	30.7	8.3	1
Sri Lanka	1989	1991	19.6	5.0	8.0	2.0	35.0	-5.5	-1.0	0
Swaziland	1995	1999 9/	45.7	...	3.6	3.2	...	2.5	-1.0	0
Sweden	1991	1995	32.9	3.6	3.1	0.2	13.0	36.2	5.1	1
Sweden 10/	2008	...	25.0	0.7	13.2	13.0	2.0	11.1	6.3	0
Switzerland 10/	2008	...	0.0	1.1	4.6	3.0	0.5	-0.2	7.6	0
Tanzania	1987	1988	0.0	10.0	100.9	97.6	70.0	64.6	...	0
Thailand	1983	1983	24.8	0.7	8.5	2.0	...	15.7	0.3	0
Thailand	1997	2000	109.3	43.8	5.1	4.4	33.0	42.1	3.9	1
Togo	1993	1994	38.8	...	6.2	1.7	...	23.8	-3.0	0
Tunisia	1991	1991	1.3	3.0	31.5	15.1	...	4.2	0.1	1
Turkey	1982	1984	35.0	2.5	71.7	29.3	...	12.3	2.4	1
Turkey	2000	2001	37.0	32.0	20.5	15.2	27.6	15.3	...	1
Uganda	1994	1994	0.0	...	7.6	3.9	...	-26.9	0.6	...
Ukraine 11/	1998	1999	0.0	0.0	19.1	3.3	62.4	6.0	3.4	...
Ukraine	2008	...	2.0	4.5	30.1	9.2	15.5	28.9	1.7	1
United Kingdom	2007	...	25.0	8.8	9.0	5.6	4.0	24.4	9.4	1
United States 10/	1988	1988	0.0	3.7	0.1	0.1	4.1	10.5	-0.1	0
United States	2007	...	31.0	4.5	4.7	4.7	5.0	23.6	7.9	0
Uruguay	1981	1985 9/	38.1	31.2	24.6	18.5	...	83.3	3.2	1
Uruguay	2002	2005	27.4	20.0	12.8	7.9	36.3	37.0	2.0	1
Venezuela	1994	1998 9/	1.2	15.0	2.9	1.6	24.0	-23.0	1.3	0
Vietnam	1997	1997	0.0	10.0	64.9	24.8	35.0	-52.7	4.9	0
Yemen	1996	1996	16.4	...	0.8	0.7	...	-56.7	-12.4	0
Zambia	1995	1998	31.1	1.4	27.9	24.9	...	36.2	-1.7	...
Zimbabwe	1995	1999 9/	10.4	...	8.6	5.0	...	20.9	1.9	1

Sources: WEO, IFS, IMF Staff reports, Laeven and Valencia (2008), and authors' calculations.

1/ In percent of GDP. Output losses are computed as the cumulative sum of the differences between actual and trend real GDP over the period [T, T+3], expressed as a percentage of trend real GDP, with T the starting year of the crisis.

2/ In percent of GDP. Fiscal costs are defined as the component of gross fiscal outlays related to the restructuring of the financial sector. They include fiscal costs associated with bank recapitalizations but exclude asset purchases and direct liquidity assistance from the treasury.

3/ Liquidity is measured as the ratio of central bank claims on deposit money banks (line 12 in IFS) and liquidity support from the Treasury to total deposits and liabilities to non-residents. Total deposits are computed as the sum of demand deposits (line 24), other deposits (line 25), and liabilities to non-residents (line 26).

4/ In percent of total loans. NPLs data come from IMF Staff reports and Financial Soundness Indicators.

5/ In percent of GDP. The increase in public debt is measured over [T-1, T+3], where T is the starting year of the crisis. For the 2007-2009 crises, it is computed as the difference between pre- and post-crisis debt projections.

6/ In percent of GDP. Monetary expansion is computed as the change in the monetary base between its peak during the crisis and its level one year prior to the crisis. Monetary expansion is the same for all euro area countries, measured at the euro area level to reflect the common monetary policy.

7/ As defined in Dell'Ariccia et al. (2012).

8/ Credit data missing. For these countries, end dates are based on GDP growth only.

9/ We truncate the duration of crises at 5 years, starting with the first crisis year.

10/ Borderline cases.

11/ No output losses are reported for crises in transition economies that took place during the period of transition to market economies. Output losses are computed as the cumulative difference between actual and trend real GDP, expressed as a percentage of trend real GDP for the period [T, T+3] where T is the starting year of the crisis. Trend real GDP is computed by applying an HP filter ($\lambda=100$) to the GDP series over [T-20, T-1].

Πηγή: Luc Laeven and Fabián Valencia, Systemic Banking Crises Database: An Update, June 2012, WP/12/163, International Monetary Fund

2.4. Το πλαίσιο των πολιτικών αντιμετώπισης των κρίσεων

Το νομικό, θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο που απαιτείται για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του τραπεζικού συστήματος κατά τη διάρκεια περιόδων συστημικής αστάθειας είναι κατά πολλούς τρόπους ποιοτικά διαφορετικό, από το πλαίσιο σε περιόδους χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(International Monetary Fund) και την Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)²⁶ μια κρίση στο τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται ως συστημική εφόσον περιλαμβάνει τα κάτωθι χαρακτηριστικά:

- απώλεια εμπιστοσύνης καταθετών και πιστωτών που πιθανόν συνοδεύεται από μαζικές αναλήψεις καταθέσεων (bank runs).
- σοβαρά οικονομικά προβλήματα σε μεγάλο μέρος του τραπεζικού συστήματος.
- πτωχεύσεις σημαντικού αριθμού τραπεζών.
- σημαντική απώλεια της αξίας των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών.
- κίνδυνος της κατάρρευσης των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.

Σύμφωνα με τους Luc Laeven και Fabián Valencia(2012)²⁷ μια τραπεζική κρίση ορίζεται συστημική, εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις:

1) Εμφάνιση σημαντικών προβλημάτων οικονομικής δυσχέρειας στο τραπεζικό σύστημα με απώλεια εμπιστοσύνης καταθετών και πιστωτών που πιθανόν συνοδεύεται από μαζικές αναλήψεις καταθέσεων (bank runs), σημαντική απώλεια της αξίας των τραπεζών και σημαντικές τραπεζικές ρευστοποιήσεις-εκκαθαρίσεις.

2) Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, να έχουν χρησιμοποιηθεί τρεις τουλάχιστον από τις κάτωθι έξι πολιτικές επίλυσης κρίσεων στο τραπεζικό σύστημα:

- εκτεταμένη στήριξη της ρευστότητας (ως ποσοστό τουλάχιστον το 5% του συνόλου των καταθέσεων και των υποχρεώσεων).

²⁶ International Monetary Fund and World Bank, An Overview of the Legal, Institutional, and Regulatory Framework for Bank Insolvency, April 2009.

²⁷Luc Laeven and Fabián Valencia, Systemic Banking Crises Database: An Update, June 2012 ,WP/12/163, International Monetary Fund.

- ακαθάριστα έξοδα αναδιάρθρωσης των τραπεζών (ως ποσοστό τουλάχιστον το 3% του ΑΕΠ).
- σημαντικές αγορές περιουσιακών στοιχείων (ως ποσοστό τουλάχιστον το 5% του ΑΕΠ).
- παροχή σημαντικών εγγυήσεων.
- σημαντικές εθνικοποιήσεις τραπεζών.
- δέσμευση καταθέσεων και κλείσιμο τραπεζών.

Η εμφάνιση προβλημάτων τέτοιας κλίμακας που διαταράσσουν την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος, απαιτούν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των κατάλληλων πολιτικών για την διάσωσή του. Στόχος των πολιτικών αυτών είναι η δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων για την αποφυγή παρόμοιων προβλημάτων στο μέλλον. Οι πολιτικές πρέπει να είναι ευέλικτες και να στοχεύουν στην προστασία του συστήματος πληρωμών, στον περιορισμό της απώλεια της εμπιστοσύνης των καταθετών και πιστωτών και την αποκατάσταση της φερεγγυότητας, της ρευστότητας και της σταθερότητας στο τραπεζικό σύστημα, με το μικρότερο δυνατόν κόστος.

2.5. Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν διεθνώς για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Έχοντας αποκομίσει πολύτιμη εμπειρία από την αντιμετώπιση της Μεγάλης Ύφεσης του 1930 οι αρχές αντέδρασαν συντονισμένα και άμεσα επιδιώκοντας με τις παρεμβάσεις τους να αντιμετωπίσουν την κρίση και να περιορίσουν τις επιπτώσεις της στην παγκόσμια οικονομία. Ακολούθησαν κοινή πολιτική εξόδου από την κρίση, εφαρμόζοντας επεκτατική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική έχοντας ως στόχο τον περιορισμό της διάρκειας και του μεγέθους της ύφεσης στην οικονομία από την παγκόσμια κρίση. (Χαρδούβελης Γ.2011²⁸, Προβόπουλος Γ.2009²⁹)

²⁸ Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011,Πανεπιστήμιο Πειραιά

Σύμφωνα με τους Gros D et.al(2012)³⁰ η δράση που ανέλαβαν οι κεντρικές τράπεζες των ανεπτυγμένων χωρών και οι πολιτικές που εφήρμοσαν για την αντιμετώπιση της κρίσης μπορούν να διαχωριστούν σε δύο φάσεις:

Το πρώτο στάδιο (2007-2009) αφορά το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007, η οποία μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers πήρε παγκόσμιες διαστάσεις και επηρέασε την παγκόσμια οικονομία. Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν από τις κεντρικές τράπεζες, ΕΚΤ, Τράπεζα της Αγγλίας και FED ήταν αρκετά παρόμοιες.

Το δεύτερο στάδιο (2010-2012), εκδηλώθηκε κυρίως στην ευρωζώνη και αφορά την μετεξέλιξη της κρίσης σε κρίση χρέους χωρών της ευρωζώνης. Παρατηρείται μια άνευ προηγουμένη οικονομική πίεση και αντίληψη κινδύνου στις χρηματοπιστωτικές αγορές της ευρωζώνης ενώ λόγω της έλλειψης κεντρικής διαχείρισης των προβλημάτων που εμφανίστηκαν, ελλοχεύει ο κίνδυνος εξάπλωσής τους στην παγκόσμια οικονομία.

Οι κεντρικές τράπεζες εκτός από την μείωση των επιτοκίων, εφήρμοσαν νέα καινοτόμα μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής για την ενίσχυση της ρευστότητας των τραπεζών, την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης και για να αποκαταστήσουν τις συνθήκες λειτουργίας των αγορών επιχειρηματικών ομολόγων και γραμματίων. Τα έκτακτα μέτρα που πάρθηκαν για τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος προκάλεσαν την υπερμεγένθυση του ύψους του ενεργητικού των κεντρικών τραπεζών(Alpha Bank)³¹. Επίσης βοήθησαν τις κυβερνήσεις των κρατών τους στον καθορισμό πακέτων και των όρων διάσωσης εξυγίανσης και ενίσχυσης των εγχώριων τραπεζών.

Παράλληλα πολλές κυβερνήσεις στην προσπάθεια προστασίας της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αύξησαν τα ελάχιστα ποσά των εγγυημένων τραπεζικών καταθέσεων, υιοθέτησαν δημοσιονομικά πακέτα στήριξης

29 Σταθάκης Γ. , Κολλιντζάς Τ. , Καραμούζης Ν . , Προβόπουλος Γ., Εισηγήσεις στην ημερίδα «Από την κρίση του 1929 στην κρίση του 2009», , 12-11-2009, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων ,Αθήνα

30 Gros D., Alcidi C. and Giovanni A., “Central Banks in Times of Crisis: The FED versus the ECB”, June 2012, European Parliament

31 Alpha Bank, «Η κρίση του 2007-2009 ,η άνοδος και η πτώση της χρηματοοικονομικής μόχλευσης .Μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων της χρηματοοικονομικής κρίσης», Οικονομικό δελτίο ,τεύχος 108,Φεβρουάριος 2009,Αθήνα

και αναζωογόνησης των οικονομιών τους και λαμβάνουν μέτρα μεταρρύθμισης του εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Ρόλο συντονιστή στην αντιμετώπιση της διεθνούς κρίσης παίζει η ομάδα των χωρών των G-20 και το αναβαθμισμένο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Στις συνεδριάσεις των G-20 ελήφθησαν μια σειρά από σημαντικές αποφάσεις με σκοπό την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις αγορές και την αντιμετώπιση των προβλημάτων της κρίσης. Οι αποφάσεις των G-20 αφορούσαν^{32, 33}:

- 11/2008. Οι ηγέτες της Ομάδας των G-20 συναντώνται στην Ουάσιγκτον προκειμένου να εξετάσουν τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την ανάληψη ενεργειών για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και να θέσουν τις βάσεις για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, με σκοπό την αποτροπή παρόμοιων κρίσεων στο μέλλον. Αποφασίζουν επίσης την ενίσχυση του ΔΝΤ ως κύριου μέσου χρηματοδότησης των οικονομιών σε κρίση με ταυτόχρονη χαλάρωση των κριτηρίων χρηματοδότησης, την αναδιάρθρωση των χρηματοοικονομικών αγορών και την ενίσχυση του διεθνούς εμπορίου με αποφυγή μέτρων προστατευτισμού και τη χρηματοδότησή του με 250 δισεκ.\$
- 4/2009. Οι ηγέτες της Ομάδας των G-20 συνεδριάζουν στο Λονδίνο με αντικείμενο τις χρηματοπιστωτικές αγορές και την παγκόσμια οικονομία. Συμφωνούν στη δημιουργία ενός νέου Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board-FSB). Ο νέος αυτός φορέας θα συνεργάζεται με το ΔΝΤ με σκοπό να παρέχει έγκαιρη προειδοποίηση για την εμφάνιση μακροοικονομικών και χρηματοπιστωτικών κινδύνων και θα διατυπώνει συστάσεις για ανάληψη δράσης. Αποφασίζουν την ενίσχυση του ρόλου των αναπτυσσόμενων οικονομιών στο ΔΝΤ και τη Παγκόσμια Τράπεζα και την παροχή αναπτυξιακής βοήθειας στις φτωχότερες οικονομίες.

³² Κολλιντζάς Τ., Ψαλιδόπουλος Μ., Καραμούζης Ν., Χαρδούβελης Γ., « Η κρίση του 2007-2009 : τα αίτια ,η αντιμετώπιση και οι προοπτικές» , Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8, Αθήνα

³³ <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.el.html>

- 9/2009. Οι ηγέτες της Ομάδας των G-20, στη συνάντησή τους στο Πίτσμπουργκ, εξετάζουν την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς την αντιμετώπιση της κρίσης και συμφωνούν στην ανάγκη βελτίωσης της διεθνούς οικονομικής συνεργασίας. Επίσης αποφασίζουν την ανάγκη θέσπισης κανόνων για την αναστροφή της τάσης απορύθμισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που αναγνωρίστηκε ως βασική αιτία δημιουργία της κρίσης, με αυστηρότερους κανόνες για τα hedge funds και τους οίκους αξιολόγησης.
- 2/2011. Οι υπουργοί Οικονομικών και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των G-20, κατά τη συνεδρίασή τους στο Παρίσι, υιοθετούν μια διαδικασία δύο φάσεων και μια δέσμη δεικτών, με σκοπό την εστίαση των δράσεων πολιτικής σε σταθερά μεγάλες μακροοικονομικές ανισορροπίες.
- 11/ 2011. Οι υπουργοί Οικονομικών και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των G-20 επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διαφύλαξη της σταθερότητας των τραπεζικών συστημάτων και των χρηματοπιστωτικών αγορών. Λαμβάνουν αποφάσεις για την αναζωογόνηση της οικονομικής ανάπτυξης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη διασφάλιση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και τη μετατροπή της παγκοσμιοποίησης σε παράγοντα ικανοποίησης των αναγκών των ανθρώπων.

2.5.1. Πολιτικές προσαρμογής των επιτοκίων.

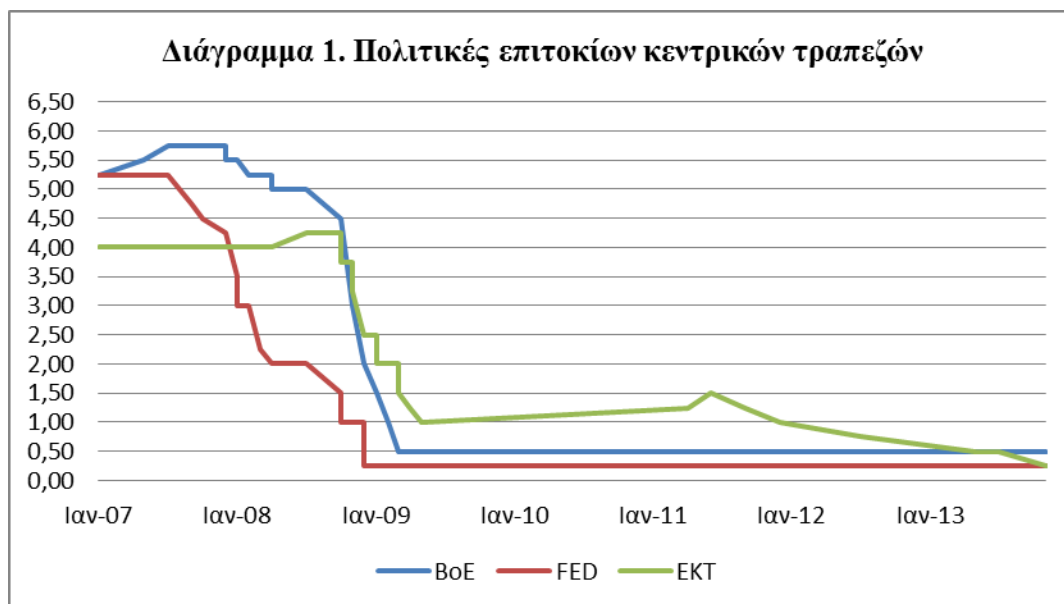
Αρχικά δεν υπήρχε ο αναγκαίος συντονισμός, κατά την εφαρμογή της πολιτικής μείωσης των επιτοκίων που χρησιμοποιήθηκε από τις κεντρικές τράπεζες των αναπτυγμένων χωρών. Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed)³⁴ μόλις έγινε αντιληπτό ότι η κρίση μεγάλωνε και λάμβανε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, κινήθηκε άμεσα και μείωσε το επιτόκιο παρέμβασης από 5,25% που ήταν τον Σεπτέμβριο του 2007 σε 0% με 0,25% τον Δεκέμβριο του 2008 και διατηρώντας τα χαμηλά αυτά επίπεδα έως και σήμερα. Την ίδια επιθετική πολιτική στο θέμα των επιτοκίων ακολούθησε και η Τράπεζα της Αγγλίας (BoE) μειώνοντας από τον Οκτώβριο του

³⁴ FED, Monetary Policy Releases, December 16, 2008

2008, έξι φορές το βασικό επιτόκιο της, συνολικά κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες και διατηρώντας το σήμερα στο επίπεδο του 0,50% που ισχύει από τον Μάρτιο του 2009.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αντίθετα δεν προχώρησε σε ανάλογες επιθετικές κινήσεις στο θέμα των επιτοκίων μάλιστα αύξησε το παρεμβατικό της επιτόκιο τον Ιούλιο του 2008 κατά 0,25% στο 4,25% ,λόγω του φόβου για τον πληθωριστικό κίνδυνο που προκαλούσε η άνοδος των τιμών του πετρελαίου και των εμπορευμάτων. Οι μειώσεις επιτοκίων από την ΕΚΤ ξεκίνησαν τον Οκτώβριο του 2008 και τον Ιούνιο του 2009 το παρεμβατικό της επιτόκιο είχε πέσει στο 1,00%.(Alpha Bank)³⁵ Οι μειώσεις του επιτοκίου παρέμβασης συνεχίστηκαν, με αποτέλεσμα το παρεμβατικό επιτόκιο της ΕΚΤ τον Νοέμβριο του 2013 να είναι 0,25%.

Στο διάγραμμα 1 βλέπουμε τα επιτόκια παρέμβασης των τριών μεγαλύτερων κεντρικών τραπεζών στην αρχή της κρίσης και πως έχουν διαμορφωθεί στο τέλος του 2013 .

Πηγή: ΕΚΤ, BoE, FED, Alpha Bank

35 Alpha Bank, «Η κρίση του 2007-2009 ,η άνοδος και η πτώση της χρηματοοικονομικής μόγλευσης .Μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων της χρηματοοικονομικής κρίσης», Οικονομικό δελτίο ,τεύχος 108,Φεβρουάριος 2009,Αθήνα

2.5.2. Πολιτικές παροχής ρευστότητας και επαναλειτουργίας των αγορών.

Εκτός από την πολιτική παρέμβασης στα επιτόκια, οι κεντρικές τράπεζες των αναπτυγμένων χωρών από την αρχή της εκδήλωσης της χρηματοπιστωτικής κρίσης, προέβησαν και στη λήψη μη συμβατικών μέτρων, επιδιώκοντας να αποκαταστήσουν σε ικανοποιητικά επίπεδα τα επίπεδα ρευστότητας για τις τράπεζες και να αποκαταστήσουν τις συνθήκες επαναλειτουργίας των αγορών επιχειρηματικών ομολόγων και γραμματίων. Προσπάθησαν να καλύψουν το κενό που είχε δημιουργηθεί από την δυσλειτουργία της διατραπεζικής αγοράς και να μειώσουν τα μεγάλα περιθώρια κινδύνου στα διατραπεζικά επιτόκια, διατηρώντας ταυτόχρονα τα βραχυχρόνια επιτόκια σε συμβατά επίπεδα με τα επιτόκια παρεμβάσεως. Η αντίδραση της FED στην αρχή της κρίσης ήταν πιο αποφασιστική. Η παρέμβαση της FED και της BoE επικεντρώθηκε στην ποσοτική χαλάρωση με μαζικές αγορές κυβερνητικών ομολόγων, ενώ η EKT ακολούθησε κυρίως την πιστωτική χαλάρωση διευρύνοντας την παροχή ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα έναντι εγγυήσεων³⁶. Μεταστροφή της πολιτικής της παρατηρείται με την απόφαση της τον Σεπτέμβριο του 2012 για απεριόριστες παρεμβάσεις στη δευτερογενή αγορά ομολόγων ,υπό προϋποθέσεις, μέσω του προγράμματος Outright Monetary Transactions με στόχο την αντιμετώπιση των ακραίων στρεβλώσεων στις αγορές κυβερνητικών ομολόγων. Οι πολιτικές που εφάρμοσαν οι κεντρικές τράπεζες για να επιτύχουν τα παραπάνω είναι οι κάτωθι. .(Alpha Bank)³⁷ :

- Αύξηση της μέσης διάρκειας χρηματοδότησης προς τις τράπεζες με τη χρήση νέων διευκολύνσεων
- Διεύρυνση των χρηματοοικονομικών μέσων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις τράπεζες ως ενέχυρο για χρηματοδότηση τους

³⁶ Αλεξιάκης Π., «Οι καινοτομίες στην Ευρωζώνη από το 2007 έως σήμερα», στο συλλογικό τόμο «Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 2011, Αθήνα.

³⁷ Alpha Bank, «Η κρίση του 2007-2009 ,η άνοδος και η πτώση της χρηματοοικονομικής μόγλευσης .Μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων της χρηματοοικονομικής κρίσης», Οικονομικό δελτίο ,τεύχος 108,Φεβρουάριος 2009,Αθήνα

- Παροχή χρηματοοικονομικών διευκολύνσεων και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δεν είναι εμπορικές τράπεζες
- Αύξηση της δυνατότητας δανεισμού χρηματοοικονομικών μέσων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για χρήση αυτών ως ενέχυρο για δανειοδότηση τους από τις κεντρικές τράπεζες
- Συμφωνίες μεταξύ κεντρικών τραπεζών για ανταλλαγή νομισμάτων (swap currency lines) για την βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας στις χρηματαγορές

Τα κυριότερα μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής που εφαρμόστηκαν από τις τρεις μεγαλύτερες κεντρικές τράπεζες FED, BoE και ΕΚΤ παρουσιάζονται συνοπτικά παρακάτω:

ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ FED³⁸

- 12/2007. Έναρξη του προγράμματος «ποσοτικής χαλάρωσης». Δημοπρασίες καθορισμένης διάρκειας (Term Auction Facility) για την παροχή ρευστότητας έναντι ενέχυρου, σε αποδεκτά περιουσιακά στοιχεία.
- 3/2008. Νέο πρόγραμμα δανεισμού τίτλων (Term Securities Lending Facility). Παροχή βραχυπρόθεσμης ρευστότητας 28 ημερών έως του ποσού των 500 δις.\$, με δέσμευση χρεογράφων όπως τιτλοποιημένα στεγαστικά δάνεια (Mortgage Backed Securities). Διεύρυνση των αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εγγυήσεις προς τους βασικούς διαπραγματευτές της αγοράς (Primary Dealer Credit Facility). Χορήγηση πιστωτικής διευκόλυνσης από την fed ύψους 29 δις.\$ προς την JP Morgan για την διάσωση της Bear Sterns.
- 9/2009. Διάσωση της AIG από την fed με ποσό 85 δις.\$. Θεσμοθετείται η δυνατότητα της παροχής ρευστότητας σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσω της απόκτησης τιτλοποιημένων εμπορικών ομολόγων από αμοιβαία

³⁸ http://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/bst_crisisresponse.htm

κεφάλαια τα οποία βρίσκονται αντιμετώπιζονται με ρευστοποιήσεις (Asset-Backed Commercial Paper Market Mutual Liquidity Facility (AMLF)).

- 10/2008. Εφαρμογή του σχεδίου διάσωσης TARP (Troubled Asset Relief Program) 700 δις.\$ για την στήριξη των εμπορικών τραπεζών.
- 11/2008. Εφαρμογή της διευκόλυνσης TALF (Term Asset Backed Securities Loan Facility). Χορήγηση ποσού 200 δις.\$ με χαλάρωση των απαιτήσεων για παροχή εγγυήσεων.
- 1/2009. Νέο σχέδιο, επέκταση του TARP το FSP (Financial Stability Plan). Το νέο σχέδιο περιλαμβάνει προγράμματα κεφαλαιακής στήριξης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό την επαναδραστηριοποίηση της πιστωτικής αγοράς, την μείωση των επιτοκίων και την υποστήριξη των δανειοληπτών.
- 1/2009. Επέκταση του προγράμματος αγοράς Mortgage Backed Securities στο ποσό των 1.250 δις.\$. Πρόγραμμα αγοράς μακροχρόνιων κυβερνητικών χρεογράφων ύψους 300 δις.\$.
- 11/2010. Επέκταση του προγράμματος αγοράς μακροχρόνιων κυβερνητικών χρεογράφων ύψους 600 δις.\$.
- 9/2011. Αγορά μακροπρόθεσμων κυβερνητικών ομολόγων, ποσού έως 400 δις.\$, με ταυτόχρονη πώληση βραχυπρόθεσμων για την επέκταση της μέσης διάρκειας της συνολικής θέσης σε χρεόγραφα του δημοσίου.

ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΤ³⁹

- 8/2007. Παροχή ρευστότητας ύψους 95 δις. € με σταθερό επιτόκιο. Παροχή ρευστότητας για την διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς χρήματος στο τραπεζικό σύστημα της ζώνης του ευρώ ύψους 335 διςεκ. €

³⁹ <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.el.html>

- 12/2007. Η ΕΚΤ αποφασίζει να αναλάβει δράση από κοινού με την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, παρέχοντας χρηματοδότηση σε δολάρια ΗΠΑ προς τους αντισυμβαλλομένους του Ευρωσυστήματος.
- 12/2007. Επέκταση χρονικής διάρκειας σε πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης από μία σε δύο εβδομάδες με παροχή απεριόριστης διάρκειας.
- 3/2008. Επέκταση χρονικής διάρκειας σε πράξεις μακροχρόνιας αναχρηματοδότησης από τρεις σε έως και έξι μήνες.
- 9/2008. Η ΕΚΤ αποφασίζει να διενεργήσει πράξη αναχρηματοδότησης ειδικής διάρκειας με σκοπό να βελτιώσει τη συνολική θέση ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος της ζώνης του ευρώ. Η ΕΚΤ με την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ αποφασίζουν να διπλασιάσουν το ποσό των προσωρινών συμφωνιών ανταλλαγής νομισμάτων (swap lines) που έχουν συνάψει, από 120 δισεκ. \$ σε 240 δισεκ. \$.
- 10/2008. Διεύρυνση των αποδεκτών ως εγγύηση τίτλων από το Ευρωσύστημα. Έναρξη του προγράμματος παροχής απεριόριστης ρευστότητας μέσω πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης σταθερού επιτοκίου, καθώς και του προγράμματος παροχής απεριόριστης ρευστότητας μέσω μακροχρονίων πράξεων αναχρηματοδότησης σταθερού επιτοκίου
- 5/2009. Επέκταση της χρονικής διάρκειας των πράξεων μακροχρόνιας αναχρηματοδότησης σταθερού επιτοκίου σε έως ένα έτος (Long Term Refinancing Operation).
- 6/2009. Απόφαση ΕΚΤ για αγορές καλυμμένων ομολογιών σε ευρώ οι οποίες εκδίδονται στη ζώνη του ευρώ
- 12/2009. Η ΕΚΤ αποφασίζει να συνεχίσει να διενεργεί τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου με πλήρη κατανομή για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται απαραίτητο.
- 5/2010. Η ΕΚΤ αποφασίζει να αρχίσει να διενεργεί παρεμβάσεις στις αγορές χρεογράφων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα της ζώνης του ευρώ με το πρόγραμμα για τις αγορές τίτλων (Securities Markets Programme).

- 12/2010. Η ΕΚΤ και η ΒοΕ ανακοινώνουν προσωρινή (έως 9/2011) διευκόλυνση παροχής ρευστότητας μέσω πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων σύμφωνα με την οποία η Τράπεζα της Αγγλίας θα μπορεί να χορηγήσει στην ΕΚΤ έως και 10 δισεκ. £ έναντι ευρώ.
- 3/2011. Η ΕΚΤ αποφασίζει τη συνέχιση της διενέργειας πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου με πλήρη κατανομή για όσο διάστημα κρίνεται απαραίτητο.
- 8/2011. Η ΕΚΤ αποφασίζει τη διενέργεια συμπληρωματικής πράξης πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης, διάρκειας έξι μηνών. Η ΕΚΤ και η ΒοΑ αποφασίζουν την παράταση, έως τον 9/2012, της συμφωνίας παροχής ρευστότητας μέσω πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων.
- 9/2011. Διενέργεια τριών πράξεων παροχής ρευστότητας σε δολάρια κατόπιν συνεννόησης με την FED, την ΒοΕ, την Τράπεζα της Ιαπωνίας και την Εθνική Τράπεζα της Ελβετίας.
- 10/2011. Τίθεται σε λειτουργία, η Ευρωπαϊκή Διευκόλυνση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility - EFSF), με δυνατότητα χορήγησης δανείων ύψους 440 δισεκ. € μέσω δεσμεύσεων παροχής εγγυήσεων από τις 17 χώρες της ζώνης του ευρώ.
- 10/2011. Η ΕΚΤ αποφασίζει την εφαρμογή του δεύτερου προγράμματος αγοράς καλυμμένων ομολογιών (Securities Markets Programme.)
- 12/2011. Η ΕΚΤ αποφασίζει τη λήψη μέτρων στήριξης των τραπεζικών χορηγήσεων και της αγοράς χρήματος. Συγκεκριμένα αποφασίζει να διενεργήσει δύο πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης, διάρκειας 36 μηνών, τη μείωση του συντελεστή ελάχιστων αποθεματικών σε 1% ς και να αυξήσει την διαθεσιμότητα ασφαλειών.
- 12/2011. Η ΕΚΤ κατανέμει 489 δισεκ. € σε 523 τράπεζες με την πρώτη ΠΠΜΑ διάρκειας 36 μηνών.
- 3/2012. Η ΕΚΤ κατανέμει 530 δισεκ. ευρώ σε 800 τράπεζες με την δεύτερη ΠΠΜΑ διάρκειας 36 μηνών

- 9/2012. Η ΕΚΤ αποφασίζει την εφαρμογή απεριόριστων παρεμβάσεων στη δευτερογενή αγορά ομολόγων ,υπό προϋποθέσεις, μέσω του προγράμματος Outright Monetary Transactions με στόχο την αντιμετώπιση των ακραίων στρεβλώσεων στις αγορές κυβερνητικών ομολόγων

ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒοΕ⁴⁰

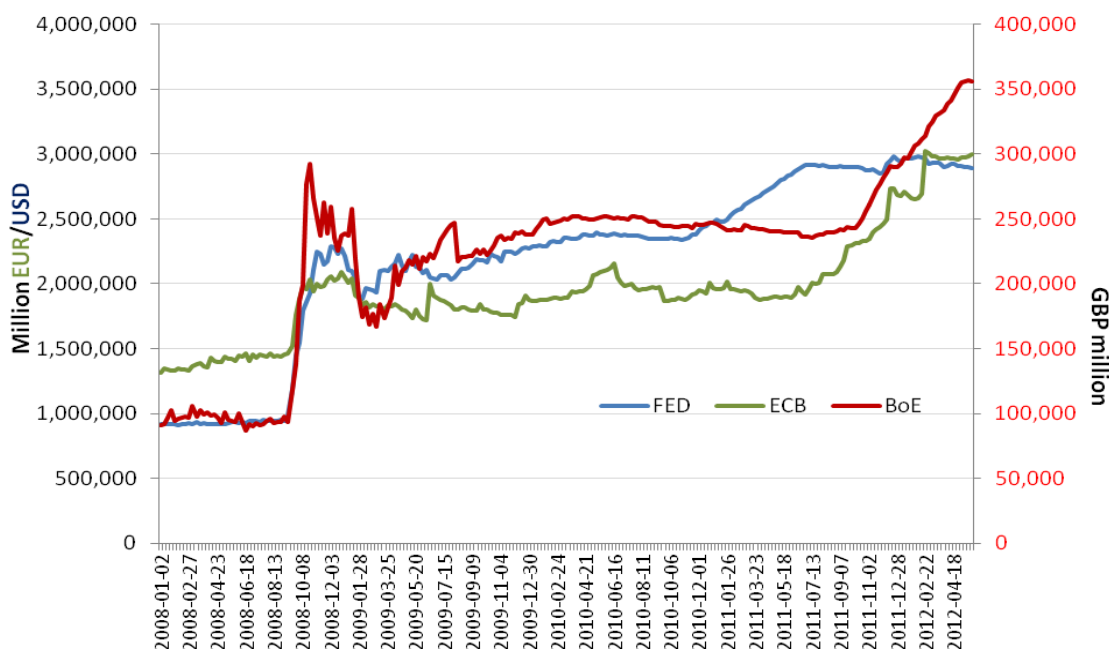
- 4/2008. Η Τράπεζα της Αγγλίας ανακοινώνει σχέδιο ανταλλαγής επικίνδυνων στεγαστικών δανείων με «ασφαλή» κρατικά ομόλογα, ύψους 50 δισεκ. £. για την ενίσχυση των εποπτικών κεφαλαίων των τριών μεγάλων τραπεζών της χώρας
- 10/2008. Εθνικοποιείται η Royal Bank of Scotland ενώ συγχωνεύονται και εθνικοποιούνται η Lloyds TSB και η HBOS.
- 1/2009. Ιδρύεται το ταμείο Asset Purchase Facility για την εφαρμογή του προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων.
- 3/2009 Έναρξη προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων ύψους, κατόπιν αναθεωρήσεων, έως 200 δισεκ. £ από την ΒοΕ
- 12/2010. Η ΕΚΤ και η ΒοΕ ανακοινώνουν προσωρινή (έως 9/2011) διευκόλυνση παροχής ρευστότητας μέσω πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων σύμφωνα με την οποία η Τράπεζα της Αγγλίας θα μπορεί να χορηγήσει στην ΕΚΤ έως και 10 δισεκ. £ έναντι ευρώ.
- 8/2011. Η ΕΚΤ και η ΒοΕ αποφασίζουν την παράταση, έως τον 9/2012, της συμφωνίας παροχής ρευστότητας μέσω πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων.
- 10/2011. Επέκταση προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων ύψους 75 δισεκ. £ από την ΒοΕ
- 2/2012. Περαιτέρω επέκταση προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων ύψους 50 δισεκ. £ από την ΒοΕ
- 7/2012. Εκ νέου επέκταση προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων ύψους 50 δισεκ. £ από την ΒοΕ

Η εφαρμογή των άνω πολιτικών ήταν η μεγέθυνση του ενεργητικού των κεντρικών τραπεζών . Συγκεκριμένα στο τέλος του 2012 το ενεργητικό της FED

⁴⁰ <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/qe/default.aspx>

ανέρχεται πλέον στα 2,9 δισεκ.\$., το ενεργητικό της BoE ανέρχεται πλέον στα 350εκ.£ ενώ το ενεργητικό της ΕΚΤ ανέρχεται πλέον στα 3δισεκ.€. Στο διάγραμμα 2 παρακάτω αποτυπώνεται η μεγέθυνση των τριών μεγαλύτερων κεντρικών τραπεζών κατά τη διάρκεια της κρίσης. Όπως παρατηρούμε παρόλο που και η ΕΚΤ έλαβε μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής για την χορήγηση ρευστότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα η αντίδραση της ήταν ηπιότερη και πιο συντηρητική όπως αποδεικνύεται και από την αύξηση του ενεργητικού της. (Gros D., Alcidi C. and Giovanni A).⁴¹

Διάγραμμα 2. Σύνολο Ενεργητικού / Παθητικού. ECB, FED and BoE

Πηγή: Gros D., Alcidi C. and Giovanni A., “Central Banks in Times of Crisis: The FED versus the ECB”, June 2012, European Parliament.

2.5.3. Πολιτικές παροχής εγγυήσεων.

Σε περιόδους κρίσεων και αποσυντονισμού του χρηματοπιστωτικού συστήματος η ύπαρξη συστημάτων εγγυήσεων των καταθέσεων αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τρόπους για την προστασία της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Με την ύπαρξη των εγγυήσεων στις καταθέσεις, σε

⁴¹ Gros D., Alcidi C. and Giovanni A., “Central Banks in Times of Crisis: The FED versus the ECB”, June 2012, European Parliament

περιόδους ανασφάλειας και χαμηλής ρευστότητας, οι καταθέτες αισθάνονται ασφαλέστεροι και δεν προβαίνουν σε μαζικές αναλήψεις που επιδεινώνουν το πρόβλημα. Κατά την διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης για την αποφυγή της εμφάνισης γενικευμένου πανικού ένα από τα μέτρα που πήραν οι κυβερνήσεις ήταν η αύξηση των ορίων του ελάχιστου ποσού της εγγύησης των καταθέσεων.⁴²

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση με απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 15.10.2008, υπήρξε αρχικά τροποποίηση της οδηγίας 94/19/EK περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων, αυξάνοντας το ελάχιστο εγγυημένο όριο από τις 20.000,00€ στις 50.000,00€ και στην συνέχεια στις 12.07.2010 έγινε αναθεώρηση του αυξάνοντας το όριο των εγγυημένων καταθέσεων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 100.000,00€ με το σκεπτικό, όπως αναφέρεται και στην σχετική οδηγία, για να εξασφαλιστεί η προστασία των καταναλωτών και η σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών στην Κοινότητα καθώς και να αποφευχθούν τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών.⁴³

Στις ΗΠΑ, το Federal Deposit Insurance Corporation αναθεώρησε τον 10/2008 το ελάχιστο ασφαλισμένο ποσό και έως το τέλος του 2013 αυτό ανέρχεται στις 250.000 \$ από 100.000 \$.⁴⁴

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, μετά την αρχική αναθεώρηση τον 10/2008 του ελάχιστου εγγυημένου ποσού καταθέσεων από 35.000 £ σε 50.000 £, τον 1/2011 υπήρξε νέα τροποποίηση του ορίου που πλέον ανέρχεται στο ποσό των 85.000 £.⁴⁵

2.5.4. Πολιτικές διάσωσης, εξυγίανσης και ενίσχυσης τραπεζών ιδρυμάτων.

Το τραπεζικό σύστημα ήταν αυτό που επηρεάστηκε περισσότερο κατά την περίοδο της χρηματοοικονομικής κρίσης. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που υπήρξαν στις τράπεζες λόγω της κρίσης, οι κυβερνήσεις, σε συνεργασία με τις

⁴² Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011,Πανεπιστήμιο Πειραιά.

⁴³<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:068:0003:01:EL:HTML>

⁴⁴ <http://www.fdic.gov>

⁴⁵ <http://www.fscs.org.uk/>

κεντρικές τράπεζες των χωρών τους, εφάρμοσαν πολιτικές διάσωσης, εξυγίανσης και ενίσχυσης των εγγώριων τραπεζών. Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν περιλαμβάνουν^{46, 47} :

- αυξήσεις κεφαλαίου
- αγορές στοιχείων ενεργητικού και εγγυήσεις χρέους
- τη σύσταση μεταβατικού ιδρύματος υπό δημόσιο έλεγχο (προσωρινή μεταφορά των στοιχείων ενεργητικού της καλής τράπεζας),
- το διαχωρισμό των στοιχείων ενεργητικού (μεταφορά των κακών στοιχείων σε ένα όχημα διαχείρισης στοιχείων),
- την πώληση μέρους ή του συνόλου του ιδρύματος
- την μερική ή ολική κρατικοποίηση χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- την διάσωση με ίδια μέσα, bail-in (απορρόφηση των ζημιών με σειρά προτεραιότητας, από τους μετόχους και τους πιστωτές χωρίς διασφάλιση)

Στις ΗΠΑ από όπου ξεκίνησε η χρηματοπιστωτική κρίση, εφαρμόστηκε τον 10/2008 το σχέδιο διάσωσης TARP (Trouble Asset Relief Program) ύψους 700 δις.\$ (5% του ΑΕΠ) για την στήριξη των εμπορικών τραπεζών. Στη συνέχεια, λόγω ανεπάρκειας του αρχικού σχεδίου, υιοθετήθηκε το σχέδιο διάσωσης FSP (Financial Stability Plan) ύψους 2.000 δις.\$ (14% του ΑΕΠ) ως επέκταση του TARP. Το νέο σχέδιο περιλαμβάνει προγράμματα κεφαλαιακής στήριξης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, την υποστήριξη των δανειοληπτών με σκοπό τον περιορισμό των κατασχέσεων, την δημιουργία ταμείων για την απομάκρυνση των τοξικών στοιχείων από ισολογισμούς των τραπεζών, την παροχή χρηματοδότησης σε ιδιώτες για την αγορά δανείων στις δευτερεύουσες αγορές με σκοπό την επαναδραστηριοποίηση της πιστωτικής αγοράς και την μείωση των επιτοκίων.⁴⁸

Στο Ηνωμένο Βασίλειο η κυβέρνηση τον 4/2008 ανακοίνωσε εσπευσμένα τη διάθεση χρηματοοικονομικού πακέτου ύψους £ 50 δις. για την ενίσχυση των

⁴⁶ Κολλιντζάς Γ., Ψαλιδόπουλος Μ., Καραμούζης Ν., Χαρδούβελης Γ., « Η κρίση του 2007-2009 : τα αίτια ,η αντιμετώπιση και οι προοπτικές» , Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8, Αθήνα

⁴⁷ Τράπεζα Πειραιώς , «Πορεία προς την τραπεζική ένωση. Πρόσφατες εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο», Οικονομική Ανάλυση και Αγορές ,Ιούλιος 2013, Αθήνα

⁴⁸ Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011, Πανεπιστήμιο Πειραιά.

εποπτικών κεφαλαίων των τριών μεγάλων τραπεζών της χώρας. Στη συνέχεια εφάρμοσε μέτρα για την ενίσχυση ρευστότητας των τραπεζών συνολικού ύψους £ 350 δισ., εκ των οποίων £ 100 δισ. αφορούν εγγυήσεις για τη λειτουργία των τραπεζών στη διατραπεζική αγορά και £ 250 δισ. εγγυήσεις για την αναχρηματοδότηση τους στην αγορά επιχειρηματικών ομολόγων. Εθνικοποίησε μερικώς τη Royal Bank of Scotland, ενώ συγχωνεύονται και εθνικοποιούνται η Lloyds TSB και η HBOS , και ιδρύεται το ταμείο Asset Purchase Facility για την εφαρμογή του προγράμματος αγοράς περιουσιακών στοιχείων.⁴⁹

Στην ΕΕ εκπονούνται κατά την διάρκεια της κρίσης από τις χώρες μέλη της ένωσης, σχέδια διάσωσης των εγχώριων τραπεζών. Το μέγεθος των πακέτων διάσωσης κυμαίνεται από 3,2% του ΑΕΠ στην Ιταλία έως το 220% στην Ιρλανδία και ήταν ανάλογο των προβλημάτων που εμφάνισαν οι τράπεζες τις κάθε χώρας⁵⁰, ενώ αρχίζει να γίνεται έντονη διαβούλευση για την προώθηση της τραπεζικής ένωσης.

Στην κατεύθυνση αυτή τον 6/2012 δημοσιοποιείται η 0150/2012/COD οδηγία της ΕΕ⁵¹ για το πλαίσιο αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης των τραπεζών, με σκοπό την «ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την μείωση του ηθικού κινδύνου, την προστασία των καταθετών και των τραπεζικών υπηρεσιών κρίσιμης σημασίας, την εξοικονόμηση δημόσιου χρήματος και την προστασία της εσωτερικής αγοράς για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, ενώ αποφασίζεται και η δημιουργία μιας κοινής εποπτικής αρχής (Single Supervisory Mechanism) .

Παράλληλα αποφασίζεται η απευθείας ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) στη ζώνη του Ευρώ. Το εργαλείο αυτό προβλέπεται να οριστικοποιηθεί και να τεθεί σε λειτουργία όταν συμφωνηθούν

⁴⁹ <http://www.bankofengland.co.uk/markets/Pages/apf/default.aspx>

⁵⁰ Κολλιντζάς Γ., Ψαλιδόπουλος Μ., Καραμούζης Ν. , Χαρδούβελης Γ., « Η κρίση του 2007-2009 : τα αίτια ,η αντιμετώπιση και οι προοπτικές» , Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8,Αθήνα

⁵¹ DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directives 77/91/EEC and 82/891/EC, Directives 2001/24/EC, 2002/47/EC, 2004/25/EC, 2005/56/EC, 2007/36/EC and 2011/35/EC and Regulation (EU) No 1093/2010

και τεθούν σε λειτουργία όλα τα θεσμικά στοιχεία που συγκροτούν την τραπεζική ένωση, όπως είναι, ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός (EEM), ο ενιαίος μηχανισμός εξυγίανσης (EME), η οδηγία για την εγγύηση των καταθέσεων καθώς και η εναρμόνιση του ρυθμιστικού πλαισίου των τραπεζών.⁵²

2.5.5. Μεταρρύθμιση του εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση αποκάλυψε τις αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος⁵³ :

- τη λειτουργία, ουσιαστικά χωρίς κανένα εποπτικό έλεγχο, ενός τεράστιου σκιώδους τραπεζικού συστήματος (shadow banking system) στενά συνδεδεμένου με το υπόλοιπο χρηματοπιστωτικό σύστημα.
- τον ηθικό κίνδυνο(morale hazard) από την λειτουργία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων πολύ μεγάλων για να αφεθούν να χρεοκοπήσουν (too big to fail)
- την αδυναμία αναγνώρισης των συστημικών κινδύνων
- την έλλειψη επαρκούς και αξιόπιστου πλαισίου εποπτείας και ελέγχου ιδίως μεγάλων χρηματοπιστωτικών ομίλων με διασυνοριακή παρουσία
- την ανυπαρξία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού επίλυσης κρίσεων.

Υπήρξε ανάγκη για προσαρμογή του ισχύοντος εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου, για να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες, όπως αυτές εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, με τις προσπάθειες μεταρρύθμισης να συντονίζονται από την ομάδα των χωρών των G-20 και ειδικότερα από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB). Η Επιτροπή της Βασιλείας ((Basel Committee on Banking Supervision - BCBS) ενισχύθηκε από τις αποφάσεις των G-20 και με τη συμμετοχή εκπρόσωπων των αναδυόμενων αγορών, διαμορφώνει βελτιωμένους ρυθμιστικούς κανόνες, την αποκαλούμενη Βασιλεία III.⁵⁴

⁵² Τράπεζα Πειραιώς , «Πορεία προς την τραπεζική ένωση. Πρόσφατες εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο», Οικονομική Ανάλυση και Αγορές ,Ιούλιος 2013,Αθήνα

⁵³ Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011,Πανεπιστήμιο Πειραιά.

⁵⁴ Κολλιντζάς Τ., Ψαλιδόπουλος Μ., Καραμούζης Ν. , Χαρδούβελης Γ., « Η κρίση του 2007-2009 : τα αίτια ,η αντιμετώπιση και οι προοπτικές» , Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8,Αθήνα

Η Βασιλεία III είναι μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων μεταρρύθμισης, που αναπτύχθηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία, την ενίσχυση της ρύθμισης, εποπτείας και διαχείρισης των κινδύνων του τραπεζικού τομέα. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στη βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού τομέα να απορροφά τους κραδασμούς που προκύπτουν από την χρηματοπιστωτική και οικονομική πίεση, στη βελτίωση της διαχείρισης κινδύνων και της διακυβέρνησης καθώς και στην ενίσχυση της διαφάνειας των τραπεζών. Οι μεταρρυθμίσεις της Επιτροπής της Βασιλείας στοχεύουν τόσο στην ενίσχυση της μικρό-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών η οποία θα συμβάλει στην αύξηση της ανθεκτικότητας των επιμέρους τραπεζικών ιδρυμάτων σε περιόδους στρες(stress periods), όσο και στην, μέσω της μακρό-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης ,αντιμετώπισης του συστημικού κινδύνου που μπορεί να εκδηλωθεί στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος καθώς και στη προκυκλική ενίσχυση των κινδύνων αυτών σε βάθος χρόνου.⁵⁵

Οι κυριότερες μεταβολές που θεσπίζονται περιλαμβάνουν^{56 57}:

- Αύξηση της ποιότητας , τη συνοχής και της διαφάνειας της κεφαλαιακής δομής των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με πιο περιοριστικό ορισμό των κεφαλαίων Tier I.
- Ενίσχυση του πλαισίου κεφαλαιακών απαιτήσεων ως προς την κάλυψη των κινδύνων, ιδίως του κινδύνου αντισυμβαλλομένου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνολική κάλυψη κινδύνων
- Λαμβάνονται μέτρα για την αντιμετώπιση συστημικών κινδύνων και κινδύνων σχετικών με την αντίληψη ότι το μεγάλο μέγεθος αποκλείει την πιθανότητα χρεοκοπίας

⁵⁵ <http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>

⁵⁶ Γκόρτσος Χ. «Βασιλεία III: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος», στο συλλογικό τόμο «Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 2011, Αθήνα

⁵⁷ Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011,Πανεπιστήμιο Πειραιά

- Υιοθετείται ένα πλαίσιο αντικυκλικών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, με το ύψος των απαιτούμενων ιδίων κεφαλαίων να μην είναι το ίδιο σε όλες τις φάσεις του οικονομικού κύκλου.
- Καθιερώνεται η υποχρέωση των τραπεζών να δημιουργούν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και ένα επιπλέον απόθεμα, το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα (“countercyclical capital buffer”).
- Καθιερώνεται η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της απορροφητικότητας ζημιών των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, για να μειωθεί ο ηθικός κίνδυνος
- Θεσπίζεται ένας νέος δείκτης για τον έλεγχο της μόχλευσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Καθιερώνονται δύο συντελεστές ρευστότητας των τραπεζών (liquidity ratios) καθώς και ένας συντελεστής κάλυψης ρευστότητας.
- Δίνεται η δυνατότητα απορρόφησης ζημιών πέρα από τα πρότυπα που ανακοινώθηκαν για τράπεζες που έχουν συστημική σημασία.

Επιπλέον των άνω μεταβολών, η ΗΠΑ και η ΕΕ με αποφάσεις τους διαμορφώνουν ένα νέο εποπτικό πλαίσιο του χρηματοπιστωτικού τους τομέα.. Συγκεκριμένα στην ΕΕ θεσπίζονται ⁵⁸:

- 12/2010. Ιδρύεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ), για την αποτροπή ή μείωση των συστημικών κινδύνων που απειλούν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ΕΕ και προκύπτουν από τις εξελίξεις εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- 1/2011. Για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ιδρύονται τρεις νέες ευρωπαϊκές αρχές: η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών στο Λονδίνο, η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών στο Παρίσι και η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων στη Φρανκφούρτη. Οι αρχές αυτές εποπτεύουν τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες των τραπεζών, των αγορών, των ασφαλιστικών εταιρειών και των ταμείων συντάξεων, αντίστοιχα.
- 9/2012. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει πρόταση δημιουργίας ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (EEM) για όλες τις τράπεζες της ζώνης του ευρώ.

⁵⁸ <http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.el.html>

Σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού ανατίθενται στην ΕΚΤ συγκεκριμένα εποπτικά καθήκοντα που σχετίζονται με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα των τραπεζών της ζώνης του ευρώ, καθώς και των τραπεζών χωρών οι οποίες δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ αλλά επιθυμούν να ενταχθούν στον μηχανισμό.

- 9/2013. Εγκρίνεται η έναρξη λειτουργίας του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (EEM), που θα θέσει περίπου 150 από τις μεγαλύτερες τράπεζες της ΕΕ υπό την άμεση εποπτεία της ΕΚΤ από τον Σεπτέμβριο του 2014.

Στις Η.Π.Α. τον 10/2010 ψηφίστηκε ο νόμος για τη μεταρρύθμιση της Wall Street και την προστασία των καταναλωτών (Dodd– Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act), Ο νόμος φέρνει αλλαγές στη δομή του εποπτικού και ελεγκτικού μηχανισμού του χρηματοοικονομικού τομέα στις Η.Π.Α. Με την ψήφισή του γίνεται προσπάθεια αντιστροφής της αποκανονικοποίησης που υπήρξε στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των Η.Π.Α ορίζοντας ένα πολύ πιο ξεκάθαρο και τακτικό πλαίσιο άσκησης του εποπτικού ελέγχου.

Ο νόμος Dodd- Frank αυξάνει τη διαφάνεια και ενισχύει τον έλεγχο και την εποπτεία στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα που αυξάνουν το συστημικό κίνδυνο, θέτοντας υπό καθεστώς ελέγχου και εποπτείας το σκιώδες τραπεζικό σύστημα . Δημιουργείται το Financial Stability Oversight Council, που έχει ως σκοπό την αναγνώριση απειλών για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, κυρίως την παρακολούθηση του συστημικού κινδύνου, τόσο από χρηματοπιστωτικούς όσο και από μη-χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, καθώς και η Αρχή Ελεγχόμενης Χρεοκοπίας (Orderly Liquidation Authority) που εποπτεύει τις διαδικασίες ρευστοποίησης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία δεν καλύπτονται από τις υπάρχουσες αρχές και οργανισμούς, όπως ασφαλιστικές εταιρείες και μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ιδρύεται, επίσης, το Federal Insurance Office στο Υπουργείο Οικονομικών για την εποπτεία του ασφαλιστικού κλάδου, καθώς και Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτών (Bureau of Consumer Financial Protection) στην Ομοσπονδιακή Τράπεζα .

Περιέχει σημαντικές προβλέψεις για τη διεύρυνση των μηχανισμών εποπτείας, εισάγοντας κανόνες λειτουργίας και ελέγχου των hedge funds και άλλων παρόμοιων επενδυτικών σχημάτων. Εισάγει τον αποκαλούμενο κανόνα Volcker, που σκοπεύει στον περιορισμό συγκέντρωσης κινδύνων στο χαρτοφυλάκιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, περιορίζοντας το ύψος των επενδύσεων τους σε hedge funds και private

equity funds στο 3% του Tier I κεφαλαίου τους, Παράλληλα ενισχύει το κανονιστικό πλαίσιο και τον έλεγχο των εξωχρηματιστηριακών αγορών παραγώγων, συμπεριλαμβανομένων των Credit Default Swaps (CDS) προωθώντας την αλλαγή των αγορών αυτών σε οργανωμένες χρηματιστηριακές αγορές και τέλος θεσμοθετεί αυστηρότερους κανόνες λειτουργίας των αξιολογικών οίκων (NRSROs) και νέο πλαίσιο εποπτείας και ελέγχου τους.⁵⁹

⁵⁹ Χαρδούβελης Γ. ,«Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική.» ,2011,Πανεπιστήμιο Πειραιά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

3.1. Το τραπεζικό σύστημα

Ο πιο παραδοσιακός και χαρακτηριστικός τύπος ενδιάμεσου χρηματοδοτικού οργανισμού είναι οι τράπεζες που λόγω του όγκου των κεφαλαίων που διακινούνται διαμέσου αυτών κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο σύστημα χρηματοδοτικής διαμεσολάβησης.

Οι τράπεζες διεξάγουν ένα μεγάλο εύρος εργασιών και μπορούν να προσφέρουν πλήθος χρηματοοικονομικών υπηρεσιών(financial services).Σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν.3607/2007 οι δραστηριότητες που μπορούν να καλύψουν οι τράπεζες είναι οι εξής⁶⁰:

- Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων
- Χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων
- Πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων
- Χρηματοδοτική μίσθωση(leasing)
- Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμών
- Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων
- Διενέργεια συναλλαγών για ίδιο λογαριασμό ή λογαριασμό πελατών σε: μέσα χρηματαγοράς ,προθεσμιακά συμβόλαια, κινητές αξίες συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων, συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων
- Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις
- Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών

⁶⁰ Αγγελόπουλος Π., «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό σύστημα», 2010, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

- Μεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές
- Διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών
- Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών
- Εκμίσθωση θυρίδων
- Έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος

Το σύνολο των τραπεζών που λειτουργούν σε μία χώρα αποτελεί το τραπεζικό σύστημα της χώρας αυτής. Η βασική λειτουργία των τραπεζών και εν γένει του τραπεζικού συστήματος είναι η μεταφορά κεφαλαίων από ετερογενείς πηγές αποταμίευσης προς τους επενδυτές. Εκτός της κινητοποίησης των αποταμιεύσεων, ουσιαστικά την μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές μονάδες στις ελλειμματικές μονάδες της οικονομίας, ο ρόλος των τραπεζών στην οικονομία συνίσταται στη συλλογή, αξιοποίηση και ανάλυση πληροφοριών ως προς τις οικονομικές προοπτικές και το επιχειρηματικό περιβάλλον με αποτέλεσμα την καλύτερη διαχείριση κινδύνου. Η ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος μιας χώρας συμβάλλει στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη της ,στην βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού της τομέα, ενθαρρύνει την αποταμίευση, μειώνει το κόστος συναλλαγών και διευκολύνει τις επενδύσεις μειώνοντας τον κίνδυνο επενδυτικών αποφάσεων και κυρίως τον κίνδυνο ρευστότητας⁶¹.

Η ουσιαστική διαφοροποίηση και κύριο χαρακτηριστικό του τραπεζικού συστήματος ,σε σχέση με άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, είναι ότι η λειτουργία του είναι ελεγχόμενη και εποπτεύεται. Η εποπτεία και ο έλεγχος ασκείται από τις Νομισματικές αρχές της κάθε χώρας τις αρμοδιότητες των οποίων στις περισσότερες χώρες έχει η κεντρική τράπεζα της χώρας .Το τραπεζικό σύστημα της κάθε χώρας αποτελείται από τις εμπορικές τράπεζες τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς και την κεντρική τράπεζα .⁶²

⁶¹ Μόσχος Δ., Χορταρέας Γ. «Χρηματοπιστωτικό σύστημα και Οικονομική δραστηριότητα», στο συλλογικό τόμο «Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα», 2011, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα

⁶² Κορλιράς Π., «Νομισματική Θεωρία και Πολιτική», 2006, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα

3.2. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα

3.2.1. Ιστορική αναδρομή

Η λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και η άσκηση τραπεζικής πίστης, ξεκινά σχεδόν ταυτόχρονα με την ίδρυση του Ελληνικού κράτους. Το 1841 ιδρύεται η Εθνική τράπεζα της Ελλάδος, που αποτέλεσε την πρώτη ελληνική εμπορική τράπεζα⁶³ και κύρια πηγή άντλησης κεφαλαίων για τις τότε επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα διατηρούσε και εκδοτικό προνόμιο. Η περίοδος μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1920 χαρακτηρίζεται από την αδυναμία του κράτους για την χάραξη ενιαίας οικονομικής πολιτικής και την κατανομή πιστώσεων βάσει σχεδίου και αναγκών της οικονομίας καθώς και από την έλλειψη ελέγχου και ενιαίας νομισματικής πολιτικής καθώς περισσότερες από μία τράπεζα είχαν το εκδοτικό προνόμιο και δεν υπήρχε ένας κεντρικός οργανισμός για την εποπτεία και τον έλεγχο των τραπεζικών ιδρυμάτων άλλα και της κυκλοφορίας του χρήματος. Το πρόβλημα αυτό λύθηκε το 1928 με την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος και την διαμόρφωση, για πρώτη φορά του κανονιστικού πλαισίου για τη λειτουργία των τραπεζών.⁶⁴

Η οικονομική κρίση του 1929 επηρέασε και το ελληνικό τραπεζικό σύστημα καθώς αρκετές τράπεζες, εξαιτίας των προβλημάτων που επέφερε η κρίση, έκλεισαν. Την μεταπολεμική περίοδο το τραπεζικό σύστημα συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με τον κρατικό παρεμβατισμό στο τραπεζικό σύστημα την περίοδο εκείνη να είναι έντονος. Το κράτος, έλεγχε το πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών, ενώ υπήρχαν ποιοτικοί και ποσοτικοί έλεγχοι, με στόχο την παροχή πιστώσεων με χαμηλό επιτόκιο για επενδύσεις κυρίως στον τομέα της βιομηχανίας.

Ο εκσυγχρονισμός, το άνοιγμα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε νέες εργασίες και η απαγκίστρωσή του από τον κρατικό παρεμβατισμό ξεκίνησε στα μέσα

⁶³Είχε προηγηθεί το 1839 η ίδρυση της Ιονικής Τράπεζας στα νησιά του Ιονίου ενώ αυτά τελούσαν υπό Αγγλική κυριαρχία.

⁶⁴Ηλία Βενέζη, «Χρονικόν της Τραπεζικής της Ελλάδος», 1955, Αθήνα

της δεκαετίας του 1980. Την περίοδο εκείνη και ως τα μέσα της δεκαετίας του 1990, ελήφθησαν μια σειρά μέτρων που αποσκοπούσαν στην κατάργηση των διοικητικών παρεμβάσεων στο τραπεζικό σύστημα. Τα μέτρα αφορούσαν την άρση των περιορισμών στις χρηματοδοτήσεις, την κατάργηση διοικητικών περιορισμών, την άρση περιορισμών ως προς τις επενδύσεις των διαθεσίμων των τραπεζών, καθώς και την απελευθέρωση των μέχρι πρότινος διοικητικά καθοριζόμενων επιτοκίων.⁶⁵

Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος με την κατάργηση των διοικητικών παρεμβάσεων σε συνδυασμό με την είσοδο της Ελλάδας στην ζώνη του ευρώ, την ενίσχυση των ιδιωτικών τραπεζών μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών και την επέκτασή τους στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, τον περιορισμό των μεριδίων που κατείχε το κράτος στις τράπεζες, την τεχνολογική πρόοδο και η αύξηση των δικτύων των τραπεζών, αύξησε τον ανταγωνισμό στον κλάδο και έδωσε νέα ώθηση στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα που αναπτύχθηκε με αλματώδης ρυθμούς. Αποτέλεσμα όλων αυτών των μετασχηματισμών που συντελέστηκαν ήταν ο τραπεζικός κλάδος στο τέλος του 20^{ου} και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, να παρουσιάζει αυξητικούς δείκτες κερδοφορίας, να είναι από τους περισσότερο ανταγωνιστικούς και ο πλέον διεθνοποιημένος τομέας της ελληνικής οικονομίας.⁶⁶

3.2.2. Η δομή, η διάρθρωση και τα κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Η δομή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος έχει αλλάξει ριζικά από την αρχή της κρίσης. Λειτουργούν λιγότερες αλλά ισχυρότερες τράπεζες καθώς το μέγεθος της ελληνικής οικονομίας και η παρούσα οικονομική συγκυρία απαιτούν λιγότερες τράπεζες πιο ανθεκτικές στις οικονομικές αναταράξεις.⁶⁷ Η αυξητική τάση και η ανάπτυξη που υπήρξε μετά την απελευθέρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος διακόπηκε το 2009, υπήρξε μια τάση σταθεροποίησης το 2010, ενώ από το 2011 και μετά η τάση έγινε αρνητική. Η αρνητική τάση αυτή, αποτυπώθηκε

⁶⁵ Γκόρτσος Χ., Η επίδραση του διεθνούς και ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού δικαίου στη διαμόρφωση του ελληνικού, 7/2008, Αθήνα

⁶⁶ Τράπεζα Ελλάδος, Οικονομικό δελτίο, Τεύχος 24, 1/2005, Αθήνα

⁶⁷ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013, 2/2014, Αθήνα

τόσο με την μείωση των τραπεζικών καταστημάτων όσο και με την μείωση των πιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στη χώρα⁶⁸.

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζα της Ελλάδος στο τέλος του 2013 στην Ελλάδα εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος που έχει τον εποπτικό ρόλο του συστήματος, δραστηριοποιούνται⁶⁹ :

- 40 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα ή υποκατάστημα στην Ελλάδα(από 52 το 2012 και 62 το 2011) που αναλύονται ως κάτωθι:

I) Πιστωτικά Ιδρύματα με έδρα στην Ελλάδα (10 εμπορικές και 10 συνεταιριστικές τράπεζες, συνολικά 20, από 16 εμπορικές και 13 συνεταιριστικές, συνολικά 29, το 2012 και 18 εμπορικές και 16 συνεταιριστικές, συνολικά 34, το 2011):

1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
2. ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
3. ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
4. ΑΤΤΙΚΑ BANK, ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
5. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
6. ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε.
7. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε
8. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε
9. AEGEAN BALTIC BANK Α.Τ.Ε.
10. CREDICOM CONSUMER FINANCE ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
11. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΣΥΝ.ΠΕ

⁶⁸ Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012,1/2013,Αθήνα

⁶⁹ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>

12. ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε
13. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.
14. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΕΒΡΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε
15. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε
16. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
17. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε
18. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΙΣΤΗ ΣΥΝ.Π.Ε
19. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.
20. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ ΣΥΝ.Π.Ε.

II) Υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων (15 από 18 το έτος 2012 και 22 το έτος 2011) με έδρα σε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

1. HSBC BANK plc
2. THE ROYAL BANK OF SCOTLAND PLC
3. UNICREDIT BANK A.G
4. FCE BANK. plc
5. GMAC BANK GmbH
6. BNP PARIBAS SECURITIES SERVICES
7. FGA BANK GmbH
8. CITIBANK International plc
9. UNION DE CREDITOS INMOBILIARIOS S.A
10. VOLKSWAGEN BANK GmbH

11. BMW AUSTRIA BANK GmbH
12. MERCEDES-BENZ BANK POLSKA SPOLKA
13. DEUTSCHE BANK AG
14. CREDIT SUISSE (LUXEMBOURG) S.A
15. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ

*Παροχή της δραστηριότητας 6, μόνο για το υφιστάμενο στις 26.3.2013 χαρτοφυλάκιο του πρώην υποκαταστήματος της Τράπεζας Κύπρου, το οποίο δεν μεταβιβάστηκε στην Τράπεζα Πειραιώς .

III) Υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων (4 όσο και το έτος 2012 και 5 το έτος 2011)με έδρα σε χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

1. BANK OF AMERICA N.A.
2. BANK SADERAT IRAN
3. KEDR CLOSE JOINT STOCK COMPANY COMMERCIAL BANK
4. T.C. ZIRAAT BANKASI A.S

IV) Πιστωτικά ιδρύματα που έχουν εξαιρεθεί από την εφαρμογή του Ν. 3601/2007:

1. ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

- 384 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού χώρου (ΕΟΧ), που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες χωρίς επί τόπου παρουσία ως κάτωθι:

Πίνακας 2. Πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες εξ' αποστάσεως

Χώρα προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων			Χώρα προέλευσης	Αριθμός ιδρυμάτων		
	Έτος				Έτος		
	2011	2012	2013		2011	2012	2013
Αυστρία	28	32	33	Λιχτενστάιν	3	5	7
Βέλγιο	6	6	6	Λετονία	0	1	4
Γαλλία	40	44	42	Λουξεμβούργο	33	38	40
Γερμανία	46	50	50	Μάλτα	7	7	8
Γιβραλτάρ	6	5	4	Νορβηγία	2	3	3
Δανία	4	4	4	Ολλανδία	26	26	27
Εσθονία	1	1	1	Ουγγαρία	2	2	3
Ηνωμένο Βασίλειο	79	81	84	Πολωνία	1	1	1
Ιρλανδία	30	30	30	Πορτογαλία	3	3	3
Ισλανδία	1	2	1	Σουηδία	3	3	3
Ισπανία	6	5	6	Τσεχία	1	1	1
Ιταλία	8	11	11	Φιλανδία	7	6	7
Κύπρος	7	7	5				
Σύνολο ανά έτος					350	374	384

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος Πίνακας Εποπτευομένων Ιδρυμάτων

- 83 λοιπές εταιρίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως κάτωθι:

Πίνακας 3. Λοιπές εταιρίες του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Είδος Εταιρίας	Αριθμός εταιριών		
	Έτος		
	2011	2012	2013
Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	10	11	11
Εταιρείες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	12	12	12
Εταιρείες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	5	5	5
Εταιρείες Παροχής Πιστώσεων	4	4	4
Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος (χωρίς εγκατάσταση)	11	13	30
Χρηματοδοτικά Ιδρύματα (χωρίς εγκατάσταση)	2	1	1
Ιδρύματα Πληρωμών	7	11	11
Αντιπρόσωποι/Υποκαταστήματα Ιδρυμάτων Πληρωμών	3	4	9

του ΕΟΧ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα			
Σύνολο ανά έτος	54	61	83

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος Πίνακας Εποπτευομένων Ιδρυμάτων

Με εξαίρεση τα πιστωτικά ιδρύματα με έδρα στην Ελλάδα που είναι φανερή η συνεχόμενη τάση συρρίκνωσης κυρίως λόγω της συγκέντρωσης , ανακεφαλαιοποίησης και αναδιάταξης των ελληνικών τραπεζών , οι αριθμοί των λοιπών κατηγοριών εμφανίζουν σταθεροποιητικές ή αυξητικές τάσεις ,γεγονός που φανερώνει το ενδιαφέρον των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών για την ελληνική αγορά καθώς και τον μεταξύ τους ανταγωνισμό στην παροχή εξειδικευμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών⁷⁰.

Η τάση συρρίκνωσης του ελληνικού τραπεζικού τομέα αποτυπώνεται και στη μείωση του αριθμού των τραπεζικών καταστημάτων όπως φαίνεται παρακάτω στον πίνακα 4 όπου συγκριτικά εμφανίζεται και η ανάλογη τάση στην Ευρωπαϊκή Ένωση :

Πίνακας 4. Αριθμός καταστημάτων τραπεζών Ελλάδα- Ευρωπαϊκή Ένωση

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ελλάδα	3850	4.098	4.078	4.005	3.845	3.626	-
Ευρωπαϊκή Ένωση	233.333	237.647	232.424	230.387	223.188	218.687	-

Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών , Ε.Κ.Τ.

Βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι δραστηριοποίηση σε τραπεζικούς ομίλους, που περιλαμβάνουν εταιρίες⁷¹ που πλαισιώνουν τις μητρικές τράπεζες και η υψηλή συγκέντρωση που υπάρχει στο

⁷⁰ Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012,1/2013,Αθήνα

⁷¹ Θυγατρικές εταιρίες του χρηματοοικονομικού τομέα όπως: ασφαλιστικές ,εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων ή χρηματιστηριακές εταιρίες.

σύστημα. Η συγκέντρωση του τραπεζικού κλάδου, όπως θα παρουσιαστεί πιο κάτω, πραγματοποιήθηκε μέσω εξαγορών, μέτρων εξυγίανσης και της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών. Σύμφωνα με στοιχεία⁷² στο 9μηνο του 2013, το ενεργητικό των τεσσάρων συστημικών τραπεζών αποτελεί το 91,6% του συνολικού ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος ενώ το ποσοστό αυτό το 2009 έφτανε στο 63,4%.

Η ελληνική τραπεζική αγορά σε σύγκριση με την ευρωπαϊκή θεωρείται τοπική, μικρή σε μέγεθος και μέχρι την έναρξη της κρίσης χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλούς δείκτες κερδοφορίας. Παρόλο τις ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει καταφέρει να διατηρήσει τον πρωταγωνιστικό ρόλο του στις γειτονικές οικονομίες και ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης⁷³.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα διακρίνεται για την ανάπτυξη του δικτύου του, παρόλη την συρρίκνωση που υπήρξε τα τελευταία χρόνια, για το τεχνολογικό του υπόβαθρο καθώς και για το ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που είναι διαθέσιμα για την πελατεία του. Δεν είχε επενδύσει σε τοξικά διεθνή χρηματοοικονομικά προϊόντα ή άλλα υψηλού κινδύνου προϊόντα, ούτε είχε ενεργή παρουσία στη διεθνή κερδοσκοπία τα τελευταία χρόνια. Ήταν επικεντρωμένο κυρίως στην ταχύτερη ανάπτυξη των παραδοσιακών τραπεζικών εργασιών, στη χρηματοδότηση της οικονομίας και των υποδομών και την εξωστρεφή ανάπτυξή του στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.⁷⁴

3. 3. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007

Η αποστροφή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος για τις επενδύσεις σε διεθνή τοξικά χρηματοοικονομικά προϊόντα ή επενδύσεις υψηλού ρίσκου και ο

⁷² Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013,2/2014,Αθήνα

⁷³ Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Πολιτική 2012-2013,5/2013, Αθήνα

⁷⁴ Καραμούζης Ν., Τα αίτια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και ο ρόλος του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8,Αθήνα

περιορισμός του στις παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες είχαν ως αποτέλεσμα ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος, σε αντίθεση με τον τραπεζικό κλάδο πολλών χωρών της Ευρωπαϊκής ένωσης, να βρεθεί με ουσιαστικά μηδενική έκθεση στα προϊόντα αυτά, που υπήρξαν ένα από τα βασικά γενεσιουργά αιτία της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007. Το ξέσπασμα και η επιδείνωση της κρίσης μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers ουσιαστικά δεν επηρέασαν την σταθερότητα και ευρωστία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος καθώς όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 3, οι ελληνικές τράπεζες συνέχιζαν να απολαμβάνουν τις εμπιστοσύνης των πελατών τους και να αυξάνουν τα υπόλοιπα καταθέσεων τους, ενώ αντίθετα μετά την έναρξη της κρίσης χρέους στην Ελλάδα οι άρχισαν σταδιακά να μειώνονται τα υπόλοιπα των καταθέσεων στη χώρα.⁷⁵

Διάγραμμα 3. Καταθέσεις και repos των μη NXI στα NXI στην Ελλάδα(εκτός της Τράπεζας της Ελλάδος)

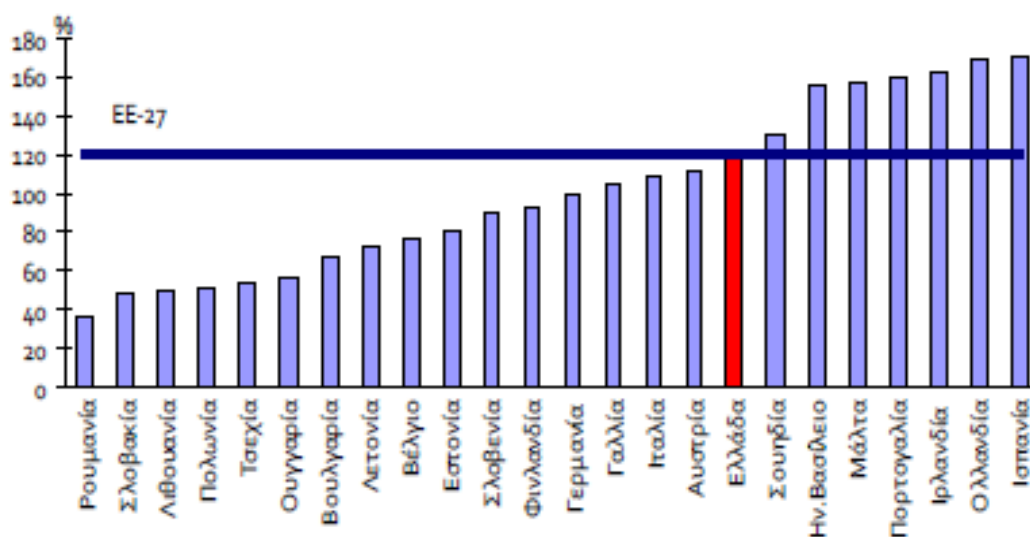
Πηγή: Eurobank Research, Οικονομία και Αγορές, 2012,τόμος 7, τεύχος 1.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είχε αποφύγει πρακτικές απερίσκεπτης χρηματοδότησης. Ακολούθησε πειθαρχημένες πολιτικές χορήγησης δανείων, με αποτέλεσμα το σύνολο του δανεισμού προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ, στη χώρα να βρίσκονται κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής ένωσης και

⁷⁵Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλιαρόπουλος Δ., Αναστασάτος Τ.,Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, Eurobank Research, ,τόμος 7, τεύχος 1,5/2012, Αθήνα

χαμηλότερα από αυτά των ανεπτυγμένων οικονομιών, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 4. Είχε από τους χαμηλότερους βαθμούς μόχλευσης στην Ευρωπαϊκή ένωση με σχέση αξίας ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια γύρω στις 15 φορές, έναντι 35 φορών σε ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα⁷⁶, ενώ οι ελληνικές τράπεζες συνέχισαν, παρά την σταδιακή μείωση, να χρηματοδοτούν τους επιμέρους τομείς της ελληνικής οικονομίας όπως παρουσιάζεται στο διάγραμμα 5.

Διάγραμμα 4. Σύνολο τραπεζικών πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα(% του ΑΕΠ)

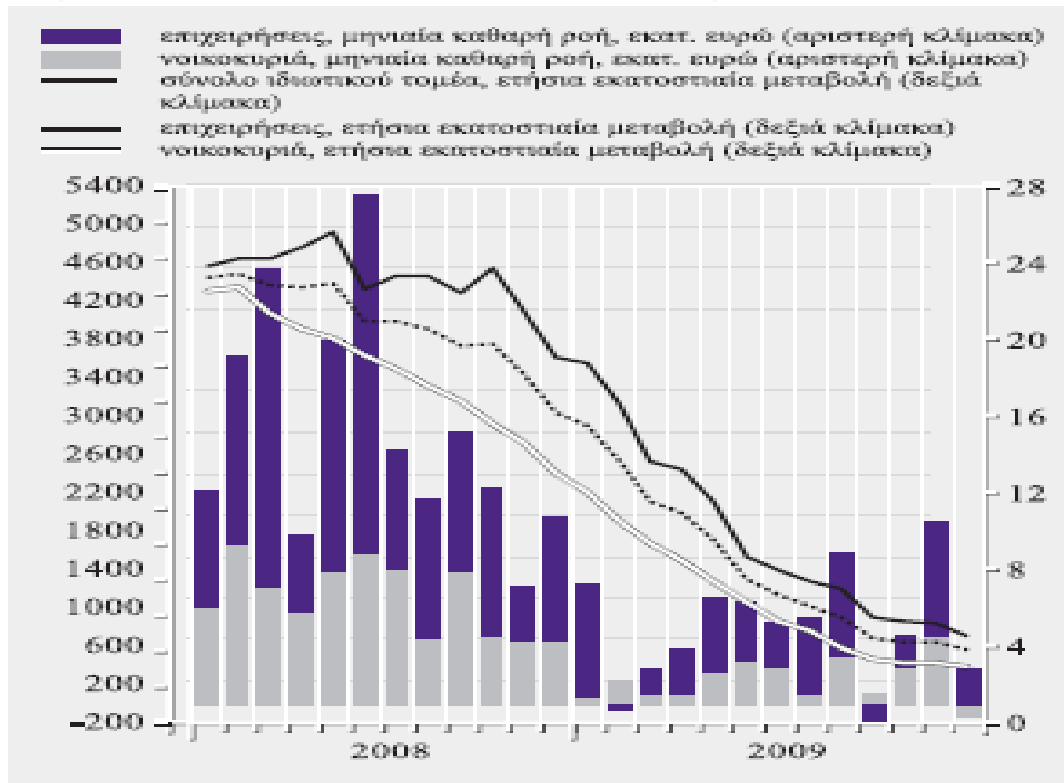

Πηγή: Eurobank Research, Οικονομία και Αγορές, 5/2012.

Διάγραμμα 5. Χρηματοδότηση από τα ΝΧΙ της Ελλάδας προς τις εγχώριες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

⁷⁶ Καραμούζης Ν., Τα αίτια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και ο ρόλος του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8, Αθήνα

(μηνιαία καθαρή ροή⁷⁷, ετήσια εκατοστιαία μεταβολή)

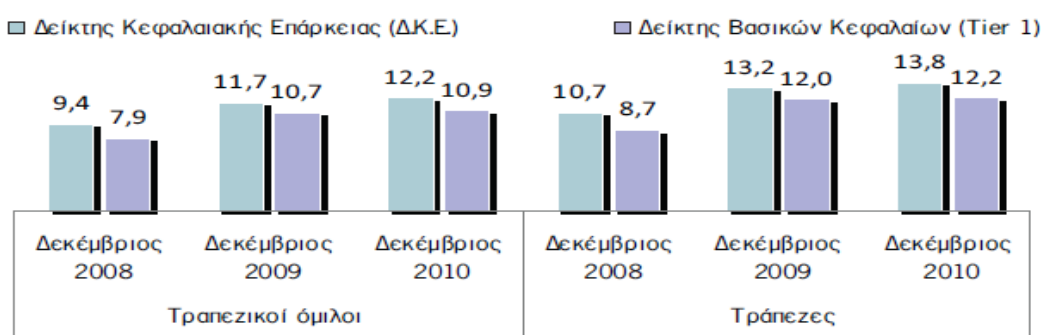
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα κατά την διάρκεια της κρίσης του 2007 είχε χαμηλό βαθμό εξάρτησης από τις κεφαλαιαγορές για άντληση ρευστότητας με σχέση δανείων προς καταθέσεις κοντά στο 115%, σε αντίθεση με άλλα τραπεζικά συστήματα όπως τα τραπεζικά συστήματα της Μεγάλης Βρετανίας, της Ιρλανδίας και της Ισπανίας που η σχέση κυμαινόταν μεταξύ 170% - 200%⁷⁷. Επίσης οι ελληνικές τράπεζες είχαν καταφέρει να διατηρήσουν ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια με τα βασικά ίδια τους κεφάλαια (Core Tier I) να κυμαίνονται πάνω από το 8% σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό τους όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 6. Η ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών αποτυπώνεται και στα αποτελέσματα των stress test (πίνακας 5), που οργανώθηκαν από την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (CEBS) και τις εθνικές εποπτικές αρχές, σε στενή συνεργασία με την ΕΚΤ το 2010, με σκοπό την αξιολόγηση της συνολικής ικανότητας του τραπεζικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να απορροφήσει τυχόν

⁷⁷ Καραμούζης Ν., Τα αίτια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και ο ρόλος του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8, Αθήνα

περαιτέρω σημαντικούς οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς κραδασμούς. Στα stress test αυτά συμμετείχαν οι 6 μεγαλύτεροι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι ,Εθνική Τράπεζα, EFG Eurobank, Alpha Bank, Τράπεζας Πειραιώς, ΑΤΕbank και Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 90% του ενεργητικού του ελληνικού τραπεζικού συστήματος⁷⁸.

Διάγραμμα 6. Κεφαλαιακή επάρκεια ελληνικών εμπορικών τραπεζών και των ομίλων τους .

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Πίνακας 5. Αποτελέσματα stress test ελληνικών τραπεζών

		Post Bank	Alpha Bank	EFG Eurobank	National Bank of Greece	Pireaus Bank	ATE Bank
Actual results 2009	Tier 1 ratio (%)	17,1 %	11,6 %	11,2 %	11,3 %	9,1 %	8,4 %
Benchmark scenario at December 31, 2011	Tier 1 ratio (%) after the benchmark scenario	17,0 %	12,3 %	11,7 %	11,7 %	10,9 %	10,7 %
Adverse scenario at December 31, 2011	Tier 1 ratio (%) after the adverse scenario	15,0 %	10,9 %	10,2 %	9,6 %	8,3 %	8,9 %
Additional sovereign shock on the adverse scenario at December 31, 2011	Tier 1 ratio (%) after the adverse scenario and sovereign shock	10,1 %	8,22 %	8,17 %	7,40 %	6,00 %	4,36 %

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών.

3. 4. Η κρίση χρέους της Ελλάδας

⁷⁸ Τράπεζα της Ελλάδος

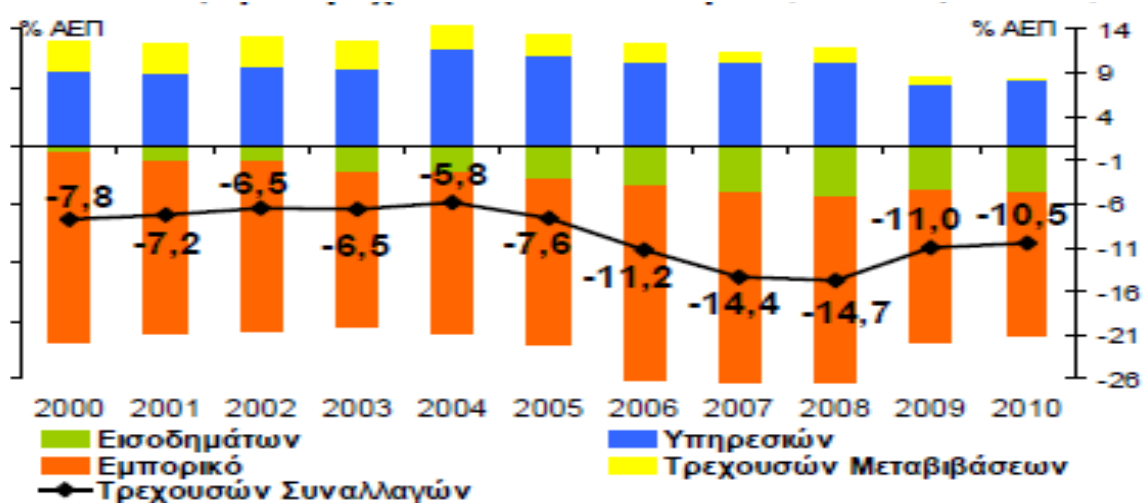
Η μετάδοση των προβλημάτων της κρίσης του 2007 στην πραγματική οικονομία μετέτρεψε την χρηματοπιστωτική κρίση σε οικονομική κρίση. Τα προβλήματα ρευστότητας, αύξησης των επιτοκίων και φερεγγυότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος το οδήγησαν στην απότομη απομόχλευσή του με σκοπό την ανάκτηση των ισορροπιών του. Η απομόχλευση, όμως, οδήγησε σε συρρίκνωση της δραστηριότητας των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών με πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στην μείωση παραγωγής, εισοδήματος, κατανάλωσης, αύξηση ανεργίας και εμφάνιση υφεσιακών φαινομένων, που σε συνδυασμό με την έλλειψη πιστώσεων και την έλλειψη εμπιστοσύνης οδήγησαν σε κατάρρευση του παγκόσμιου εμπορίου⁷⁹.

Η κρίση χρέους στην Ελλάδα εκδηλώθηκε στα τέλη του 2009, ως συνδυαστικό αποτέλεσμα των επιπτώσεων της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007 και των μακροοικονομικών ανισορροπιών και διαρθρωτικών αδυναμιών που προϋπήρχαν στην ελληνική οικονομία, φανερώνοντας ταυτόχρονα τις αδυναμίες της δομής και της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής ένωσης. Οι μακροοικονομικές ανισοροπίες και οι διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας εκδηλώνονται με την εμφάνιση των δίδυμων ελλειμμάτων, του ελλείμματος ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (διάγραμμα 7) που αναδεικνύει το πρόβλημα ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και του δημοσιονομικού ελλείμματος (πίνακας 6) που φανερώνει τα συνεχιζόμενα και συσσωρευμένα δημοσιονομικά προβλήματα της χώρας⁸⁰.

⁷⁹ Χαρδούβελης Γ, Η χρηματοοικονομική κρίση και το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας, Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8, Αθήνα

⁸⁰ Χαρδούβελης Γ, Η χρηματοοικονομική κρίση και το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας, Eurobank Research, Δεκέμβριος 2009, τόμος 4, τεύχος 8, Αθήνα

Διάγραμμα 7. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (Ελλάδα, % ΑΕΠ)

Πηγή: Eurobank Research, 12/ 2009.

Πίνακας 6. Ευρωζώνη: Χρέος γενικής κυβέρνησης (% ΑΕΠ)

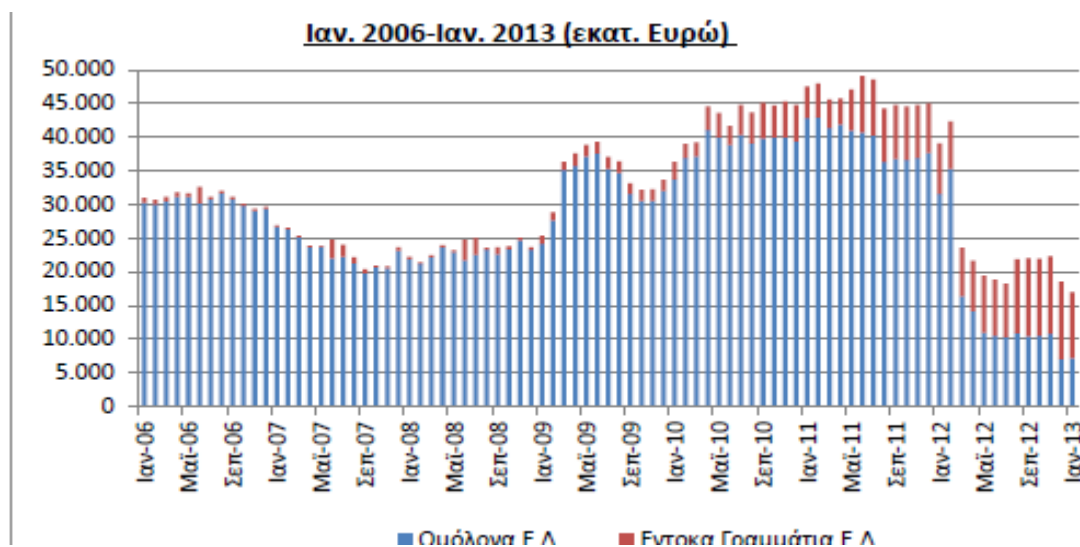
Countries	2009	2010	2011	2012
<i>Euro area</i>				
Austria	69,2	72,0	72,5	73,4
Belgium	95,7	95,5	97,8	99,6
France	79,2	82,4	85,8	90,2
Germany	74,5	82,4	80,4	81,9
Greece	129,7	148,3	170,3	156,9
Estonia	7,2	6,7	6,2	10,1
Ireland	64,8	92,1	106,4	117,6
Spain	53,9	61,5	69,3	84,2
Italy	116,4	119,3	120,8	127,0
Cyprus	58,5	61,3	71,1	85,8
Luxembourg	15,3	19,2	18,3	20,8
Malta	66,4	67,4	70,3	72,1
Netherlands	60,8	63,1	65,5	71,2
Portugal	83,7	94,0	108,3	123,6
Slovakia	35,6	41,0	43,3	52,1
Slovenia	35,0	38,6	46,9	54,1
Finland	43,5	48,6	49,0	53,0

Πηγή : Eurostat

3.5. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η κρίση χρέους της Ελλάδας

Σε αντίθεση με άλλες χώρες όπου ο τραπεζικός τομέας ήταν γενεσιουργή αιτία της κρίσης, στην Ελλάδα ,όχι μόνο δεν συντέλεσε στην γέννηση της κρίσης χρέους, αλλά ήταν ένας από τους τομείς που επλήγησαν καίρια από την κρίση αυτή. Οι ελληνικές τράπεζες καθώς δεν είχαν επηρεαστεί ουσιαστικά από την χρηματοπιστωτική κρίση του 2007,δεν μείωσαν την έκθεσή τους σε τίτλους του ελληνικού δημοσίου, καθώς οι τοποθετήσεις αυτές θεωρούνταν από τις εποπτικές αρχές μηδενικού κινδύνου και υψηλής ρευστότητας, Υπήρξε μάλιστα αύξηση των τοποθετήσεων τους σε τίτλους του δημοσίου το 2008 καθώς το ελληνικό δημόσιο αντιμετώπισε προβλήματα στην χρηματοδότησή του από τις αγορές, ενώ στην συνέχεια το 2010 όταν το ελληνικό δημόσιο αντιμετώπιζε την κρίση ρευστότητας και καθώς δεν υπήρχε ενδιαφέρον από επενδυτές για την αγορά των τίτλων του δημοσίου, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα απορροφούσε ολοκληρωτικά τις εκδόσεις τίτλων (διάγραμμα 8).⁸¹

Διάγραμμα 8. Τίτλοι δημοσίου στο ενεργητικό των ελληνικών ΝΧΙ .

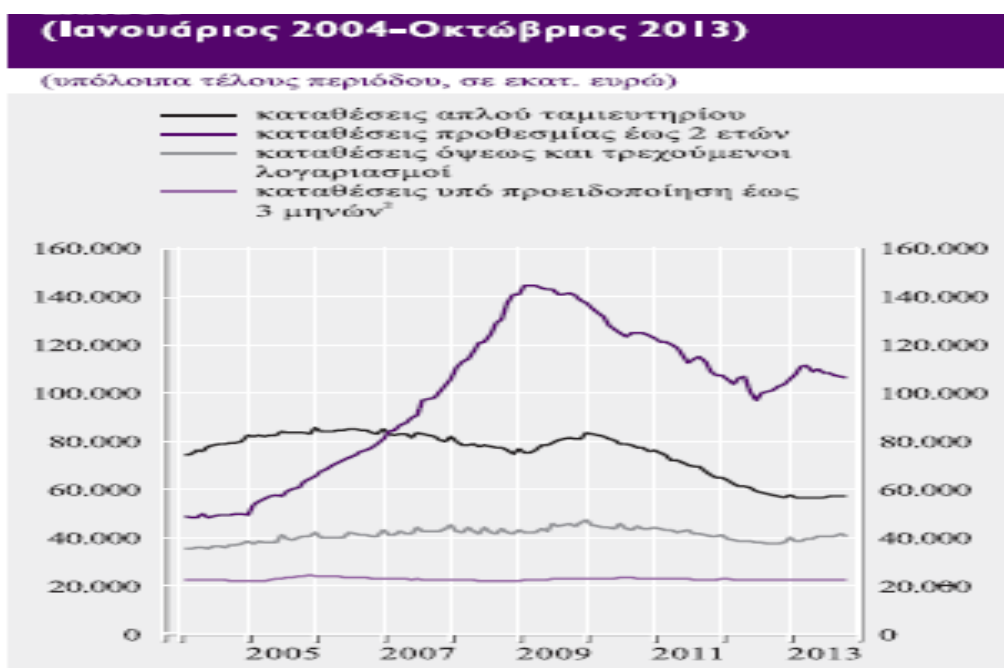

Πηγή: Κ.Ε.Π.Π, Κρίση και προοπτικές ανάκαμψης: Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών και χρηματοδότηση της οικονομίας, 7/2013.

⁸¹ Καραβίας Φ.,Μονοκρούσος Π.,Μαλιαρόπουλος Δ., Αναστασάτος Τ.,Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας , Eurobank Research, ,τόμος 7, τεύχος 1,5/2012, Αθήνα

Η ανάδειξη του δημοσιονομικού προβλήματος και ο κλονισμός της εμπιστοσύνης των αγορών λόγω των συνεχών αναθεωρήσεων του ποσοστού του δημοσίου χρέους, είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των επιτοκίων δανεισμού και του κόστος του χρήματος, ενώ η αβεβαιότητα και η έλλειψη εμπιστοσύνης που έφερε η κρίση προκάλεσε μεγάλες εκροές καταθέσεων από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα (διάγραμμα 9).⁸² Οι υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας και των ελληνικών τραπεζών επιδείνωσαν το πρόβλημα ρευστότητας, καθώς ουσιαστικά απέκοπτε την πρόσβαση στις αγορές χρήματος και ομολόγων. Η πολιτεία με στόχο την θωράκιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της ασφάλειας των καταθέσεων έλαβε μέτρα στήριξης της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος όπως φαίνεται στην διαφοροποίηση της διάρθρωσης του παθητικού των τραπεζικών ομίλων (διάγραμμα 10), όπου φαίνεται η μείωση του μεριδίου των καταθέσεων των τραπεζικών ομολόγων και της χρηματοδότησης μέσα από την διατραπεζική αγορά.⁸³

Διάγραμμα 9. Εξέλιξη των καταθέσεων στην Ελλάδα

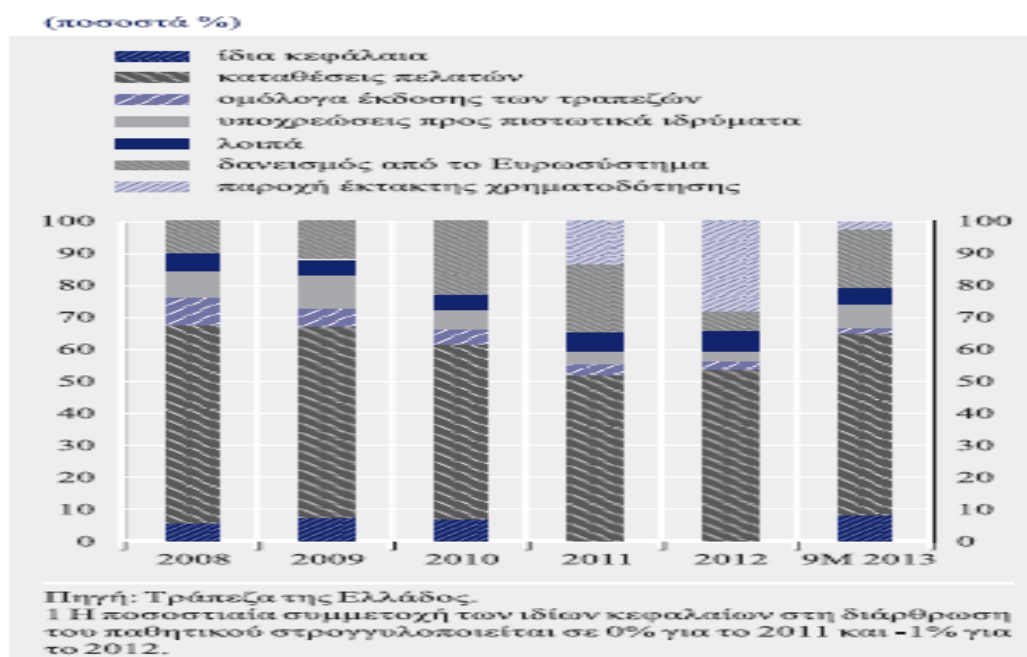

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

⁸² Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012,1/2013,Αθήνα

⁸³ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού τομέα,12/2012, Αθήνα

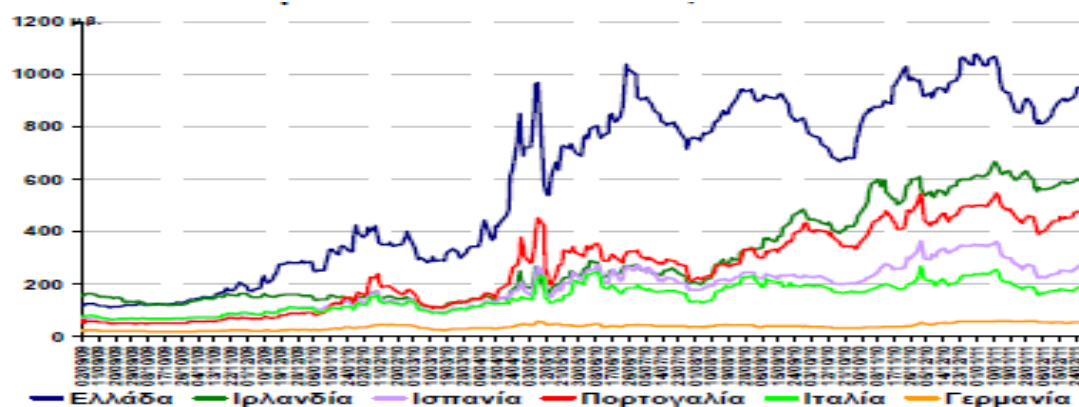
Διάγραμμα 10. Ποσοστιαία διάρθρωση του παθητικού των ελληνικών τραπεζικών ομίλων

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η απώλεια της εμπιστοσύνης των αγορών και η επίδραση της κρίσης χρέους της Ελλάδος αποτυπώνεται στην αύξηση των επιτοκίων των προθεσμιακών συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικού κινδύνου μακροπρόθεσμων ομολόγων πενταετούς διάρκειας όπως παρουσιάζονται στο διάγραμμα 11 σε σχέση με αυτά της Ιρλανδίας της Ισπανίας της Ιταλίας και της Πορτογαλίας, χωρών που εμφάνισαν δημοσιονομικά προβλήματα την ίδια περίοδο και της Γερμανίας ως σημείο αναφοράς

Διάγραμμα 11. 5 ετή CDS από 9/2009 έως 2/2011

Πηγή: Eurobank Research, 5/2012.

Η επίδραση των ανωτέρω στα τραπεζικά επιτόκια ήταν εμφανής καθώς παρατηρείται σημαντική αύξηση των τραπεζικών επιτοκίων και κατακόρυφη αύξηση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων σε σχέση με αυτά του γερμανικού δημοσίου, καθιστώντας το δανεισμό του κράτους, ουσιαστικά, αδύνατο (διάγραμμα 12).

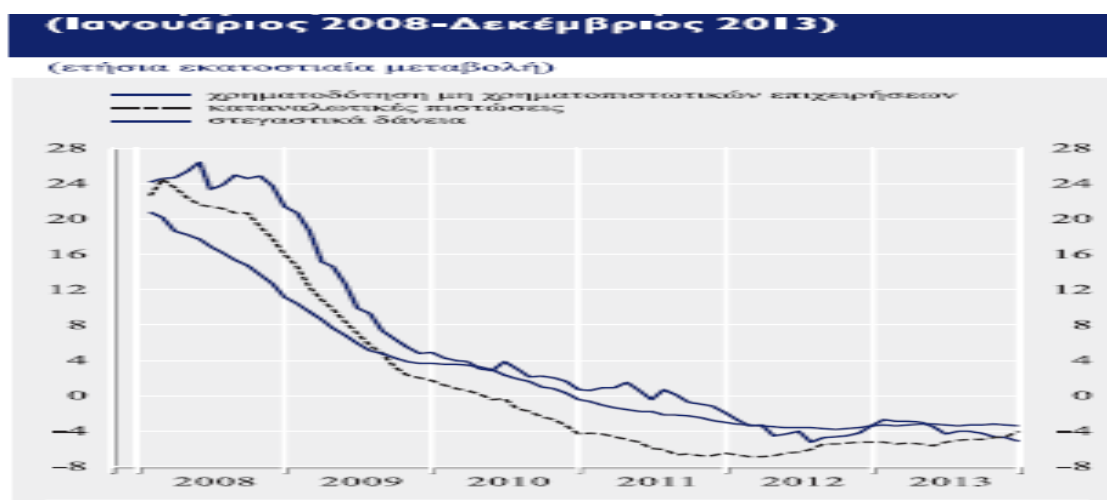
Διάγραμμα 12. Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων του Ελληνικού και του Γερμανικού δημοσίου.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Επακόλουθο της απώλειας της ρευστότητας και της διαδικασίας απομόχλευσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος ήταν ο δραστικός περιορισμός των χρηματοδοτήσεων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, που πλέον κινείται με αρνητικούς ρυθμούς, όπως παρουσιάζεται στο διάγραμμα 13.

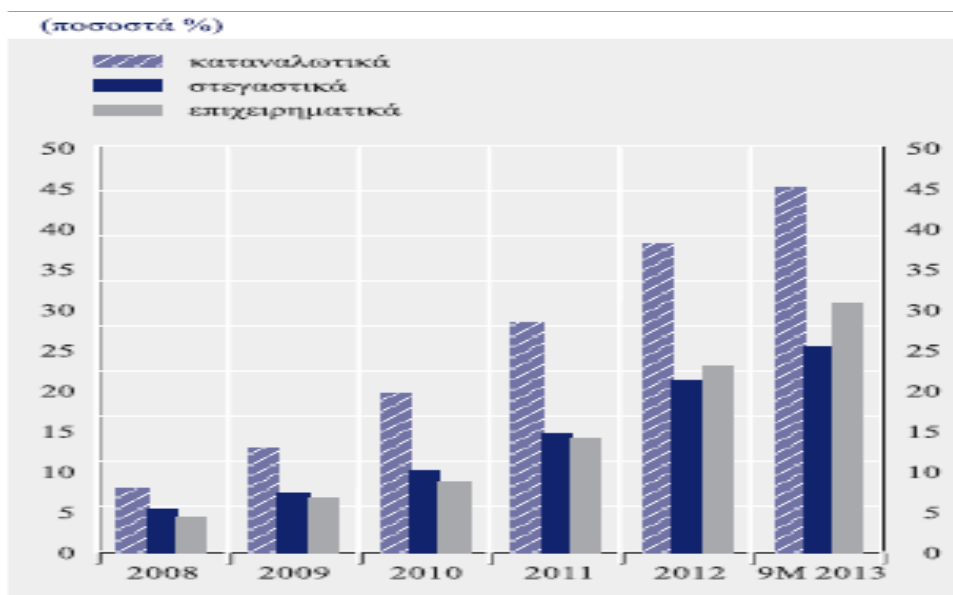
Διάγραμμα 13. Χρηματοδότηση από τα ΝΧΙ της Ελλάδας προς τις εγχώριες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που υπήρξαν στην χώρα λόγω της κρίσης, με την αύξηση της ύφεσης και της ανεργίας, είχαν ως αποτέλεσμα την επιδείνωση της ποιότητας των δανειακών χαρτοφυλακίων και την αύξηση των προβληματικών στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών (διάγραμμα 14), ενώ επηρέασε και τις κεφαλαιακές τους ανάγκες καθώς χρειάστηκε να δεσμεύσουν κεφάλαια ως προβλέψεις λόγω της μεγάλης αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων⁸⁴.

Διάγραμμα 14.Εξέλιξη του λόγου των δανείων σε καθυστέρηση προς το σύνολο των δανείων ανά κατηγορία δανείων.

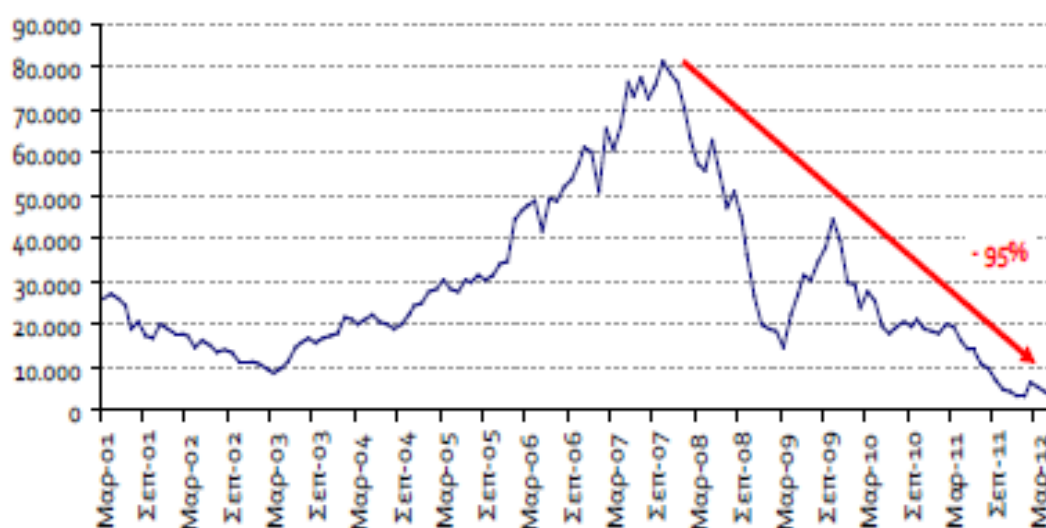

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

⁸⁴ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013,2/2014,Αθήνα

Οι τοποθετήσεις σε τίτλους του δημοσίου, εκ των υστέρων, αποδείχθηκαν ασύμφορες για τις ελληνικές τράπεζες και τους μετόχους τους, λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην διαδικασία αναδιάρθρωσης του κρατικού χρέους (PSI, Private Sector Involvement)⁸⁵. Οι μέτοχοι των τραπεζών απώλεσαν άνω του 95% των επενδύσεων τους από την μείωση της χρηματιστηριακής αξίας των τραπεζών (διάγραμμα 14), ενώ η συμμετοχή του τραπεζικού τομέα στην διαδικασία αναδιάρθρωσης του κρατικού χρέους ήταν καθοριστική, για την κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών (διάγραμμα 15) καθώς και για τις πολιτικές διάσωσης, ανακεφαλαιοποίησης και αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος που εφαρμόστηκαν.

Διάγραμμα 15. Συνολική αξία τραπεζικών μετοχών στο ελληνικό χρηματιστήριο (σε εκατ. Ευρώ).

Πηγή: Eurobank Research, 5/2012

⁸⁵ Eurobank Research, Επιπτώσεις της ελληνικής χρηματοοικονομικής κρίσης και της κρίσης χρέους της Ελλάδας στις τράπεζες και τους μετόχους τους, 5/2012, τόμος 7, τεύχος 1

Διάγραμμα 16. Ανάλυση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων και εξέλιξη της κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών εμπορικών τραπεζών.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος .

3.6. Οι πολιτικές διάσωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Για του λόγους που ήδη έχουμε αναπτύξει η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 δεν επηρέασε ουσιαστικά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, το οποίο όμως έχει, όπως έχουμε αναλύσει, επηρεαστεί καθοριστικά, από την δημοσιονομική κρίση χρέους η οποία επέφερε:

- Επιδείνωση της ποιότητας των δανειακών χαρτοφυλακίων λόγω της μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας
- Προβλήματα στη ρευστότητα λόγω του αποκλεισμού της πρόσβασης των ελληνικών τραπεζών στη διατραπεζική αγορά
- Έλλειψη εμπιστοσύνης προς το τραπεζικό σύστημα ως προς την διασφάλιση των καταθέσεων με αποτέλεσμα απώλεια καταθέσεων
- Προβλήματα στην κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών λόγω της συμμετοχής τους στην αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους (PSI).

Συνδυαστικά οι παράγοντες αυτοί απειλούσαν την σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και την ευρωστία αρκετών τραπεζών⁸⁶. Η Τράπεζα της Ελλάδος και το ελληνικό δημόσιο για την αντιμετώπιση των ανωτέρω επιπτώσεων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και για την διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της ασφάλειας των καταθέσεων προέβησαν στην εφαρμογή πολιτικών με σκοπό:

- Την παροχή ρευστότητας για την κάλυψη των βραχυπρόθεσμων αναγκών ρευστότητας των τραπεζών
- Την παροχή εγγυήσεων των καταθέσεων
- Την αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα μέσω της ανακεφαλαιοποίησης και εξυγίανσης των τραπεζών καθώς και την αύξηση της κεφαλαιακής βάσης των ελληνικών τραπεζών σε ένα συντηρητικά εκτιμημένο επαρκές επίπεδο.

Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα είναι παρόμοιες με αυτές που εφαρμόστηκαν διεθνώς για την διάσωση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος ενώ καθοδήγηση στην εφαρμογή των πολιτικών αυτών παρείχαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στα πλαίσια του προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής⁸⁷.

3.6.1. Πολιτικές παροχής ρευστότητας.

Οι βασικές πηγές χρηματοδότησης του ενεργητικού των τραπεζών αποτελούν οι καταθέσεις, ο διατραπεζικός δανεισμός, η έκδοση διαφόρων μορφών αξιόγραφων και ο δανεισμός από την κεντρική τράπεζα.⁸⁸ Οι σημαντικές εκροές καταθέσεων σε συνδυασμό με την πολύ χαμηλή πιστοληπτική αξιολόγηση των ελληνικών τραπεζών, λόγω της κρίσης χρέους της χώρας, που ουσιαστικά είχαν αποκλείσει την πρόσβασή τους στις αγορές άντλησης κεφαλαίων, δημιούργησαν σοβαρότατο πρόβλημα στην

⁸⁶ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού τομέα, 12/2012, Αθήνα

⁸⁷ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013, 2/2014, Αθήνα

⁸⁸ Κ.Ε.Π.Π, Κρίση και προοπτικές ανάκαμψης: Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών και χρηματοδότηση της οικονομίας, 7/2013, Αθήνα.

ρευστότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος,⁸⁹ απειλώντας τη σταθερότητά του. Οι παραπάνω λόγοι οδήγησαν το ελληνικό δημόσιο σε εφαρμογή πολιτικών για την ενίσχυση της ρευστότητας στις ελληνικές τράπεζες, ανάλογων με αυτών που είχαν εφαρμοστεί τόσο στις ΗΠΑ όσο και από το Ευρωσύστημα .

Για την ενίσχυση της ρευστότητα των τραπεζών αρχικά , στα τέλη του 2008 με τον ν. 3723/2008 , χορηγήθηκε πακέτο € 28 δις. με την εξής κατανομή⁹⁰:

- Προνομιούχες μετοχές € 5 δις.
- Ειδικά ομόλογα έναντι εξασφάλισης ενήμερων δανείων ως ενέχυρο € 8 δις.
- Εγγυήσεις για την έκδοση τραπεζικών ομολόγων € 15 δις.

Στη συνέχεια και με τους ν. 3845/2010, 3872/2010 και 3965/2011 το ελληνικό δημόσιο χορήγησε τρία ακόμη πακέτα εγγυήσεων για την έκδοση τραπεζικών ομολόγων συνολικού ποσού €70 δις, ενώ μέρος αυτών των ενισχύσεων δεν έχει χρησιμοποιηθεί από το τραπεζικό σύστημα. Στον πίνακα 7 παρακάτω, παρουσιάζονται τα πακέτα ενίσχυσης καθώς και η κατανομή τους στις ελληνικές τράπεζες.

Πίνακας 7. Πρόγραμμα ενίσχυση της ρευστότητας.

(σε € εκατ.)	Πυλώνας I Προνομιούχες Μετοχές	Πυλώνας II Παρακή Εγγυήσεων	Πυλώνας III Ειδικά Ομόλογα
Διαθέσιμο Χρήση/Κατανομή	5.000 4.493	85.000 60.176	8.000 1.851
Alpha Bank	940	9.827	491
Eurobank Ergasias	950	17.776	-
Εθνική	1.350	13.891	827
Εθνική ²	-	-	-
Πειραιώς	770	13.486	424
ΑΤΕ	-	4.697	-
Attica	100	500	-
T-Bank	225	-	-
ΤΤ-ΑΤΕ ³	-	-	-
Geniki	-	-	-
Proton	80	-	-
Νέα Proton ⁴	-	-	-
FBB	50	-	-
Millennium	-	-	98
Πανελλήνια	28	-	-
Παγκρήσια	-	-	-
Αχαϊκή	-	-	11

Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

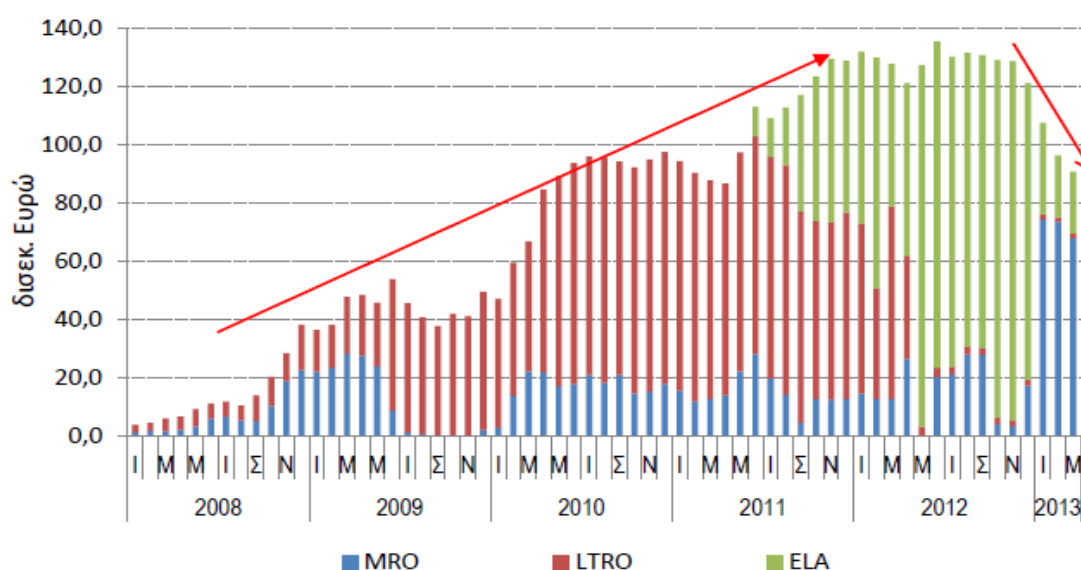
⁸⁹ Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012,1/2013,Αθήνα

⁹⁰ Eurobank Research, Επιπτώσεις της ελληνικής χρηματοοικονομικής κρίσης και της κρίσης χρέους της Ελλάδας στις τράπεζες και τους μετόχους τους ,5/2012,τόμος 7, τεύχος 1

Επίσης με το ν.4031/2011 το ελληνικό δημόσιο έχει καταβάλει επιπρόσθετες εγγυήσεις ποσού € 60 δις στην Τράπεζα της Ελλάδος για την κάλυψη των κεφαλαίων που αντλεί το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μέσω του έκτακτου μηχανισμού ρευστότητας (ELA) και ως συμπληρωματική εξασφάλιση των ενήμερων δανείων που είχαν πρωτογενώς εκχωρήσει οι τράπεζες⁹¹.

Από το συνολικό ποσό των € 158 δις που έχει χορηγηθεί ως ενίσχυση της ρευστότητας από το ελληνικό δημόσιο ποσοστό 97% αφορά εγγυήσεις και όχι χορήγηση ρευστού ενώ για την ενίσχυση αυτή οι τράπεζες καταβάλουν στο ελληνικό δημόσιο προμήθειες πάνω από € 1 δις ετησίως. Τα ενέχυρα που έχουν χρησιμοποιήσει οι ελληνικές τράπεζες για τον δανεισμό τους από το Ευρωσύστημα (ΕΚΤ και ELA) ανέρχονται σε ύψος €200 δις. Με βάση τα δεδομένα το Ευρωσύστημα αποτελεί την κυρίαρχη πηγή ρευστότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος με το συνολικό ύψος χρηματοδότησης στην κορύφωση της κρίσης τον 7/2012 να φτάνει τα €140 δις⁹² (διάγραμμα 17).

Διάγραμμα 17. Χρηματοδότηση ελληνικών τραπεζών από ΕΚΤ και ΤτΕ 1/2008-3/2013

Πηγή: Κ.Ε.Π.Π, Κρίση και προοπτικές ανάκαμψης: Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών και χρηματοδότηση της οικονομίας, 7/2013.

⁹¹ Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012,1/2013,Αθήνα

⁹² Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013,2/2014,Αθήνα

3.6.2. Πολιτικές εγγύησης καταθέσεων.

Όπως ήδη έχουμε αναλύσει ένας από τους σημαντικότερους τρόπους για την διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η ύπαρξη συστήματος εγγύησης των καταθέσεων ,έτσι ώστε σε περιόδους κρίσεων οι καταθέτες να αισθάνονται ασφαλέστεροι και να μην προβαίνουν σε μαζικές αναλήψεις.

Η κρίση χρέους στην Ελλάδα και η απώλεια εμπιστοσύνης προς το τραπεζικό σύστημα ως προς την διασφάλιση των καταθέσεων, οδήγησε μερίδα καταθετών να μεταφέρουν τις καταθέσεις τους σε πιο ασφαλής, γι' αυτούς, προορισμούς ή να αποσύρουν καταθέσεις τους σε μετρητά. Η συνολική εκροή καταθέσεων από την έναρξη της κρίσης έως και τον 10/2013 έχει ανέρθει σε ποσοστό το 31,7% του συνόλου των καταθέσεων (διάγραμμα 9 σελ.71).⁹³

Με σκοπό την προστασία των καταθετών, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την αναχαίτιση των εκροών από το τραπεζικό σύστημα, η Ελλάδα υιοθέτησε τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 15.10.2008 για αύξηση του ελάχιστα εγγυημένου ορίου από τις 20.000,00€ στις 50.000,00€ και στην συνέχεια, την αναθεώρηση του που στις 12.07.2010 αύξησε το όριο των εγγυημένων καταθέσεων στις χώρες τις Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 100.000,00€. Το όριο αυτό ισχύει μέχρι και σήμερα για τις τράπεζες που συμμετέχουν στο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) που είναι ο φορέας διαχείρισης του συστήματος εγγύησης των τραπεζικών καταθέσεων και επενδυτικών υπηρεσιών στην Ελλάδα⁹⁴.

⁹³ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013,2/2014,Αθήνα

⁹⁴ Η λειτουργία του ΤΕΚΕ διέπεται από τον ν. 3746/2009 (ΦΕΚ 27 Α' 16/2/2009).

3.6.3. Πολιτικές ανακεφαλαιοποίησης και εξυγίανσης.

Οι συνέπειες της κρίσης χρέους στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και ιδιαίτερα :

- η παρατεταμένη κρίση που έχει διαβρώσει την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου
- η εκροή καταθέσεων και η αδυναμία πρόσβασης στις αγορές που δημιούργησαν σημαντικό χρηματοδοτικό άνοιγμα
- οι σημαντικές απώλειες που υπήρξαν λόγω της συμμετοχής στην αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους και υπέσκαψαν την κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών

όπως αναλυτικά έχουν παρουσιαστεί παραπάνω, έχουν προκαλέσει σοβαρότατα προβλήματα ως προς την φερεγγυότητα και την βιωσιμότητα των ελληνικών τραπεζών, καθιστώντας επιβεβλημένη την λήψη μέτρων για την αναδιάρθρωση και ισχυροποίηση του κλάδου. Η διαδικασία αυτή, πραγματοποιήθηκε μέσω εξαγορών, μέτρων εξυγίανσης και μέσω της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.⁹⁵

Η Τράπεζα της Ελλάδος αναγνωρίζοντας το πρόβλημα, εκπόνησε (3/2012) μελέτη στρατηγικής αξιολόγησης του ελληνικού τραπεζικού τομέα με στόχο την διερεύνηση των προοπτικών βιωσιμότητας των ελληνικών τραπεζών, εφαρμόζοντας ένα ευρύτατο σύνολο κριτηρίων χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά και εποπτικά στοιχεία⁹⁶. Με βάση την μελέτη αυτή έγινε διαχωρισμός μεταξύ των τραπεζών σε «συστημικές» οι οποίες κρίθηκαν κατάλληλες να λάβουν δημόσια στήριξη βάση σχεδίου ανακεφαλαιοποίησης τους και σε «μη συστημικές» οι οποίες θα έπρεπε να ανακεφαλαιοποιηθούν από τον ιδιωτικό τομέα έως τον 6/2013 όπως προβλέπεται από το Μνημόνιο Συνεννόησης ή σε αδυναμία ανακεφαλαιοποίησης να τεθούν σε διαδικασία εξυγίανσης⁹⁷. Ως συστημικές κρίθηκαν οι τράπεζες: Εθνική τράπεζα, τράπεζα Πειραιώς, Eurobank και Alpha bank.

⁹⁵ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013,2/2014, Αθήνα

⁹⁶ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού τομέα, 12/2012, Αθήνα

⁹⁷ Τράπεζα της Ελλάδος, Σύμφωνα με το σχέδιο Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, ως “εξυγίανση” ορίζεται η αναδιάρθρωση ενός ιδρύματος με σκοπό να διασφαλιστεί η συνέχιση των ουσιαστικών λειτουργιών του, να

Για να προσδιοριστούν οι κεφαλαιακές ανάγκες κάθε τράπεζας που αξιολογήθηκε καθώς και οι προοπτικές βιωσιμότητας της ,χρησιμοποιήθηκαν δύο μακροοικονομικά σενάρια ως προς την εξέλιξη των βασικών οικονομικών δεικτών για τη περίοδο 2012-2014. Το βασικό σενάριο κατά το οποίο ο Δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Core Tier 1) θα πρέπει να ανέρχεται στο 9% το 2012 και το 10% το 2013 και 2014 και το δυσμενές σενάριο κατά το οποίο ο Δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Core Tier 1) θα πρέπει να ανέρχεται στο 7% όλη την εξεταζόμενη περίοδο.

Χρησιμοποιώντας ως σημείο εκκίνησης τα Κυρία Βασικά Ίδια Κεφάλαια του 12/2011 όπως είχαν υπολογιστεί στα επιχειρησιακά σχέδια των τραπεζών ο υπολογισμός των κεφαλαιακών αναγκών των υπό εξέταση τραπεζών προέκυψαν από⁹⁸ :

- τις ζημιές από τη συμμετοχή των τραπεζών στην αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους(PSI) που έφταναν το ποσό των € 37,733δισ
- την αφαίρεση των προβλέψεων για το PSI
- τις αναμενόμενες ζημιές από τον πιστωτικό κίνδυνο από δάνεια που είχαν χορηγηθεί στην Ελλάδα, στο εξωτερικό καθώς και σε φορείς και οργανισμούς συσχετιζόμενους με το δημόσιο
- των προβλέψεων που είχαν ήδη σχηματίσει οι τράπεζες για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου
- την εκτιμώμενη εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου με βάση τα επιχειρησιακά σχέδια των τραπεζών
- και τέλος τον στόχο που είχε τεθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος για το απαιτούμενο επίπεδο για τα Κυρία Βασικά Ίδια Κεφάλαια.

Για κάθε τράπεζα ως δεσμευτικό επιλέχθηκε το σενάριο , βασικό ή δυσμενές , που οδηγούσε σε υψηλότερες κεφαλαιακές ανάγκες. Με βάση τα παραπάνω ο υπολογισμός των κεφαλαιακών αναγκών των τραπεζών εκτιμήθηκε στα € 40,542 δισ όπως αναλυτικά παρουσιάζεται στο πίνακα 7.

διατηρηθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και να αποκατασταθεί η βιωσιμότητα του συνόλου ή μέρους των δραστηριοτήτων του ιδρύματος.

⁹⁸ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού τομέα,12/2012, Αθήνα

Πίνακας 7. Υπολογισμός των κεφαλαιακών αναγκών του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε ενοποιημένη βάση (12/2011-12/2014)

Τράπεζες ¹	Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια Αναφοράς ² (1)	Συνολικές ακαθάριστες Ζημίες λόγω PSI (Δεκ 2011) (2)	Προβλέψεις σχετικές με το PSI (Ιουν 2011) (3)	Ακαθάριστες αναμενόμενες ζημίες πιστωτικού κινδύνου ³ (4)	Προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου ⁴ (Δεκ 2011) (5)	Εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου ⁵ (6)	Στόχος για τα Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Δεκ 2014) (7)	Κεφαλαιακές ανάγκες (8)=(7)-[(1)+(2)+(3)+(4)+(5)+(6)]
Εθνική	7.287	-11.735	1.646	-8.366	5.390	4.681	8.657	9.756
Eurobank	3.515	-5.781	830	-8.226	3.514	2.904	2.595	5.839
Alpha	4.526	-4.786	673	-8.493	3.115	2.428	2.033	4.571
Πειραιώς	2.615	-5.911	1.005	-6.281	2.565	1.080	2.408	7.335
Εμπορική	1.462	-590	71	-6.351	3.969	114	1.151	2.475
Αγροτική ⁶	378	-4.329	836	-3.383	2.344	468	1.234	4.920
Ταχ. Ταμ/ριο	557	-3.444	566	-1.482	1.284	-315	903	3.737
Millennium	473	-137	0	-638	213	-79	230	399
Γενική	374	-292	70	-1.552	1.309	-40	150	281
Αττικής	366	-142	53	-714	274	15	248	396
Probank	281	-295	59	-462	168	147	180	282
Νέα Προton	57	-216	48	-482	368	34	115	305
FBB	145	-49	0	-285	167	-29	116	168
Πανελλήνια	82	-26	3	-118	48	-26	42	78
Σύνολο	22.119	-37.733	5.861	-46.834	24.727	11.381	20.062	40.542
Υποσύνολο «συστημικών τραπεζών»⁷	17.944	-28.214	4.154	-31.367	14.583	11.093	15.693	27.501

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.
¹ Η άσκηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για τις ABB, Credicom και IBG δεν απαιτούνται επιπλέον κεφάλαια.
² Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια το Δεκέμβριο του 2011 όπως υποβλήθηκαν από τις τράπεζες χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επίδραση της ιδιωτικής συμμετοχής στην αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους (PSI).
³ Αναμενόμενες Ακαθάριστες Ζημίες (CLPs) για την περίοδο Ιουνίου 2011-Δεκεμβρίου 2014 του πιστωτικού κινδύνου στα δάνεια στην Ελλάδα, στο εξωτερικό και σε φορείς και οργανισμούς που σχετίζονται με το Ελληνικό Δημόσιο. Οι Αναμενόμενες Ακαθάριστες Ζημίες για τα δάνεια στην Ελλάδα περιλαμβάνουν: α) τις αναμενόμενες για την τριετία ζημίες που εκτίμησε η BlackRock, β) τις αναμενόμενες ζημίες για το τέταρτο έτος και γ) τις αναμενόμενες ζημίες από τη χορήγηση νέων δανείων την περίοδο 2012-2014.
⁴ Συσσωρευμένες προβλέψεις (Δεκέμβριος 2011) που είχαν ήδη σχηματίσει οι τράπεζες για τα δανειακά χαρτοφυλάκια στα οποία αναφέρεται η στήλη (4).
⁵ Εσωτερική Δημιουργία Κεφαλαίου κατά την περίοδο 2012-2014, όπως προκύπτει από τη συντηρητική θεώρηση των βασικών στοιχείων της λειτουργικής κερδοφορίας που προέβλεπαν τα υποβληθέντα από τις τράπεζες τριετή επιχειρησιακά σχέδια, καθώς και τη συνεκτίμηση των ενεργειών ενίσχυσης κεφαλαίων που είχαν ολοκληρωθεί έως το πέρας της άσκησης.
⁶ Η Αγροτική Τράπεζα εξυγιάνθηκε τον Ιούλιο του 2012.
⁷ Εθνική Τράπεζα, Eurobank, Alpha Bank και Τράπεζα Πειραιώς.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στο συνολικό ποσό των κεφαλαιακών αναγκών (€ 40,542 δις) η Τράπεζα της Ελλάδος προσέθεσε και τα κόστη από την εφαρμογή μέτρων εξυγίανσης μη συστημικών τραπεζών ποσού € 1,4 δις, τις προβλέψεις για πιθανές μελλοντικές εξυγιάνσεις ποσού € 3,1 δις καθώς και ένα κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας ύψους € 5 δις εκτοξεύοντας το συνολικό ποσό για την κάλυψη της ανακεφαλαιοποίησης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος στα € 50 δις, με υπεύθυνο φορέα υλοποίησης το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ιδρύθηκε τον 6/ 2010⁹⁹ ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με σκοπό τη διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, μέσω της ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων και μέσω της κεφαλαιακής ενίσχυσης μεταβατικών πιστωτικών ιδρυμάτων που συστήνονται σύμφωνα με το άρθρο 63E του Ν. 3601/2007¹⁰⁰.

Τον 5/2012 χορηγήθηκε ως προκαταβολή ποσό € 18 δις έναντι μελλοντικών αυξήσεων κεφαλαίων για την αποκατάσταση των δεικτών φερεγγυότητας των συστημικών τραπεζών, από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας που είχε λάβει τον 4/2012 € 25 δις ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) με την εξής κατανομή¹⁰¹:

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ € 7.43 δις.
- Alpha Bank ΑΕ € 1.90 δις.
- EFG Eurobank Ergasias ΑΕ €3.97 δις.
- Piraeus Bank ΑΕ € 4.70 δις

Τον 12/2012 καταβλήθηκε η 2^η προκαταβολή κεφαλαίων εν όψει της συμμετοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας στις κεφαλαιακές ενισχύσεις των τεσσάρων τραπεζών ποσού € 16 δις. και εκδόθηκε η πράξη υπουργικού συμβουλίου¹⁰² που ρύθμιζε θέματα σχετικά με τις αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου των συστημικών τραπεζών ως προς τις αδιάθετες μετοχές, των υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (CoCos) καθώς και την έκδοση τίτλων παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants). Οι αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου των συστημικών τραπεζών, εκτός της Eurobank¹⁰³, με τη συμμετοχή ιδιωτών όπως προβλεπόταν από τη μελέτη της Τράπεζας της Ελλάδος, έγιναν το

⁹⁹Ν. 3864/2010

¹⁰⁰http://www.hfsf.gr/el/about_whatwedo.htm

¹⁰¹http://www.hfsf.gr/el/news_2011_2012.htm

¹⁰²ΦΕΚ Α 223/12-11-2012

¹⁰³ λόγω των διαδικασιών συγχώνευσής της με την Εθνική τράπεζα που τελικά δεν πραγματοποιήθηκε και της απόφασης της Τραπέζης της Ελλάδος τον 3/2013 για ξεχωριστή ανακεφαλαιοποίηση των υπό συγχώνευση τραπεζών.

δύμηνο Μαΐου –Ιουνίου 2013(πίνακας 8) ολοκληρώνοντας τον κύκλο της ανακεφαλαιοποίησης τους.

Πίνακας 8. Σύνοψη αποτελεσμάτων της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου των τεσσάρων συστημικών τραπεζών.

Τράπεζα	Συνολικά καταβληθέντα κεφάλαια από το ΤΧΣ (ομόλογα σε εύλογη αξία – εκ.) (1)	Ομόλογα ΕΤΧΣ χορηγηθέντα (ονομαστική αξία – εκ.)	Συμμετοχή ιδιωτών σε μετρητά (%/εκ.) (2)		Συνολική AMK (εκ.) (3)=(1)+(2)
ΕΤΕ	8.676,9	8.464,3	11.06%	1.079,1	9.756
Πειραιώς	6.985,4	6.847,5	19.68%	1.443,6	8.429*
Alpha	4.021,0	3.960,5	12%	550	4.571
Eurobank	5.839,0	5.725,8	n/a	n/a	5.839
Σύνολο	25.522,3	24.998,1	-	-	28.595

*περιλαμβάνονται €570εκ. για την ΑΤΕ Bank και €524 εκ. για τα υποκαταστήματα των Κυπριακών τραπεζών

Πηγή: Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Η συμμετοχή του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, στο μετοχικό κεφάλαιο των συστημικών τραπεζών καθώς και μετοχές του ανά τίτλου παραστατικού δικαιώματος κτήσης μετοχών (warrants) παρουσιάζονται στον πίνακα 9¹⁰⁴.

Πίνακας 9. Ποσοστά συμμετοχής του ΤΧΣ

Τράπεζα	Ποσοστό συμμετοχής ΤΧΣ (%)	Μετοχές ΤΧΣ ανά Warrant
ΕΤΕ	84,39	8,23
Πειραιώς	81,01	4,47
Alpha	83,66	7,40
Eurobank	98,56	n/a

Πηγή: Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

¹⁰⁴ http://www.hfsf.gr/el/news_2013.htm

Παράλληλα με την διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης των συστημικών τραπεζών η Τράπεζα της Ελλάδος με αποφάσεις της, ως προς την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων που εμφάνισαν προβλήματα κατά την διάρκεια της κρίσης, είχε καθοριστικό ρόλο στην αναδιάταξη και συγκέντρωση του ελληνικού τραπεζικού κλάδου. Οι πολιτικές εξυγίανσης εφαρμόζονται σύμφωνα με τον ν. 4021/2011 που ορίζει εκτός των άλλων, τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης καθώς και τα μέτρα εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ως προϋποθέσεις ενεργοποίησης των μέτρων εξυγίανσης σύμφωνα με τον ν. 4021/2011 ορίζονται¹⁰⁵:

- η ανάγκη σταθεροποίησης ενός πιστωτικού ιδρύματος ή αποτροπής κινδύνου οικονομικής αστάθειας σε πιστωτικό ίδρυμα χάριν της συστημικής ευστάθειας.
- η ανάγκη προστασίας της εμπιστοσύνης του κοινού, ιδίως των καταθετών, στη σταθερότητα και την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- η πρόληψη δημιουργίας συστημικού κινδύνου ή καταστάσεων αποσταθεροποιητικών του χρηματοπιστωτικού συστήματος, λαμβανομένων υπόψη και των συνθηκών που επικρατούν στην τραπεζική και διατραπεζική αγορά

Τα μέτρα εξυγίανσης που δύναται να λάβει η Τράπεζα της Ελλάδος ως προς την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι¹⁰⁶:

- Αύξηση κεφαλαίου. Η Τράπεζα της Ελλάδος με απόφασή της μπορεί να ζητήσει από πιστωτικό ίδρυμα να αυξήσει το κεφάλαιο του εντός

¹⁰⁵ ν.4021/2011, ΦΕΚ Α 218/03-10-2011, Ενισχυμένα μέτρα εποπτείας και εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων - Ρύθμιση θεμάτων χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα - Κύρωση της Σύμβασης -Πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και των τροποποιήσεών της και άλλες

¹⁰⁶ ν. 4021/2011, ΦΕΚ Α 218/03-10-2011

προθεσμίας και κατά τους ειδικότερους όρους που ορίζονται στην ίδια απόφαση.

- Εντολή μεταβίβασης. Η Τράπεζα της Ελλάδος με απόφασή της μπορεί να υποχρεώσει πιστωτικό ίδρυμα στη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων του προς άλλο πιστωτικό ίδρυμα ή προς άλλο πρόσωπο.
- Μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατόπιν εισήγησης της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται, για λόγους δημοσίου συμφέροντος, να συσταθεί μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα, προς το οποίο μεταβιβάζεται το σύνολο ή μέρος των περιουσιακών στοιχείων του αρχικού πιστωτικού ιδρύματος, Με τη σύσταση μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος, η άδεια λειτουργίας του αρχικού πιστωτικού ιδρύματος ανακαλείται και αυτό τίθεται σε ειδική εκκαθάριση. Το μετοχικό κεφάλαιο του μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος καταβάλλεται στο σύνολο του από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.
- Πώληση μετοχών του μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος. Η πώληση του συνόλου των μετοχών του μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος γίνεται με πλειστηριασμό, που προκηρύσσει το διοικητικό συμβούλιο, ύστερα από εκτίμηση που διενεργεί ανεξάρτητος οίκος, οριζόμενος από το διοικητικό συμβούλιο.
- Ειδική εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων. Στην περίπτωση που ανακαλείται η άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος αυτό τίθεται υποχρεωτικώς υπό ειδική εκκαθάριση με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Από τις κυριότερες αποφάσεις της Επιτροπής Μέτρων Εξυγίανσης (ΕΜΕ) και της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων (ΕΠΑΘ) της Τράπεζας της Ελλάδος κατά την διάρκεια της κρίσης ως προς την εξυγίανση εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών είναι οι κάτωθι¹⁰⁷:

ΕΠΑΘ 20/3/9.10.2011: Ανάκληση άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.», θέση αυτού υπό εκκαθάριση και διορισμός εκκαθαριστή.

¹⁰⁷ <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/LegalF/decisionseme.aspx>

ΕΠΑΘ 20/2/9.10.2011: Χορήγηση άδειας λειτουργίας στο μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «NEA PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.»

ΕΠΑΘ 25/1/17.12.2011: Ανάκληση άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «T BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΠΑΘ 26/1/17.12.2011 :Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του σε ειδική εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «T BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ.» στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Τ.Ε.»

ΕΠΑΘ 34/3/18.3.2012 :Ανάκληση άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 1/7/23.3.2012: Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΑΜΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.» στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.»

ΕΠΑΘ 34/2/18.3.2012: Ανάκληση άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «ΑΧΑΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 1/1/23.3.2012 :Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία "ΑΧΑΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΥΝ.Π.Ε." στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία "ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε."

ΕΠΑΘ 34/1/18.3.2012 :Ανάκληση άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΕΣΒΟΥ - ΛΗΜΝΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 1/4/23.3.2012: Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΕΣΒΟΥ -

ΛΗΜΝΟΥΣΥΝ.Π.Ε.» στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.»

ΕΠΑΘ 46/1/27.7.2012: Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 4/1/27.7.2012: Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του υπό ειδική εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία "Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ" στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία "Τράπεζα Πειραιώς ΑΕ

ΕΜΕ 7/3/18.1.2013: Ανάκληση άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος "ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΤΕ", θέση αυτού υπό ειδική εκκαθάριση

ΕΜΕ 7/2/18.01.2013: Χορήγηση άδειας λειτουργίας στο μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία "ΝΕΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΤΕ"

ΕΠΑΘ 73/1/10.5.2013 : Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «FBB ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 10/1/10.5.2013: Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του υπό ειδική εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος "FBB-ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε." στο πιστωτικό ίδρυμα "ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε."

ΕΠΑΘ 85/1/26.7.2013 : Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK Α.Ε.», τερματισμός του έργου του επιτρόπου, θέση του πιστωτικού ιδρύματος σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 12/1/26.7.2013: Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του υπό ειδική εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος "ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK Α.Ε." στο πιστωτικό ίδρυμα "ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΕΠΑΘ 97/3/8.12.2013: Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου Συν. Π.Ε.», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 14/4/08.12.2013: Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του πιστωτικού ιδρύματος "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΣΥΝ.Π.Ε." στο πιστωτικό ίδρυμα "ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε."

ΕΠΑΘ 97/2/8.12.2013: Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «Συνεταιριστική Τράπεζα Ευβοίας Συν.Π.Ε.», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 14/1/08.12.2013 : Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΥΒΟΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε." στο πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία "ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε."

ΕΠΑΘ 97/1/8.12.2013 : Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε.», θέση αυτού σε ειδική εκκαθάριση και διορισμός ειδικού εκκαθαριστή

ΕΜΕ 14/7/08.12.2013: Εντολή μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων του πιστωτικού ιδρύματος. "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΥΝ.Π.Ε." στο πιστωτικό ίδρυμα "ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε."

Ως το τέλος του 2013 και υπό την αίρεση νέων εξελίξεων, καθώς αναμένονται τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων για τον ελληνικό τραπεζικό τομέα(stress test), ο ελληνικός τραπεζικός χάρτης ολοκληρώθηκε με τις αποφάσεις του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας(ΤΧΣ) για την μεταφορά των δραστηριοτήτων των κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα (Ελληνική Τράπεζα, Τράπεζα Κύπρου και Cyprus Popular Bank) στην τράπεζα Πειραιώς τον 3/2012 , την συγκατάθεσή του για την εξαγορά της Millennium bank από την τράπεζα Πειραιώς τον 4/2013, την απόφασή του για την μεταβίβαση των μετοχών των μεταβατικών πιστωτικών ιδρυμάτων Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και Νέα Proton bank στην τράπεζα Eurobank τον 7/2013 καθώς και των εξαγορών της Γενικής Τράπεζας από την τράπεζα Πειραιώς τον 12/2012 και της Εμπορικής

τράπεζας από την Alpha bank τον 2/2013. Στο γράφημα παρακάτω παρουσιάζονται συνολικά η αναδιάταξη , ως προς τις συστημικές τράπεζες , λόγω των εξαγορών και της εφαρμογής των πολιτικών εξυγίανσης, στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα:

ALPHA BANK	EUROBANK	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
<ul style="list-style-type: none">• ΕΜΠΟΡΙΚΗ• ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ• ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ• ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ• ΕΥΒΟΙΑΣ	<ul style="list-style-type: none">• ΝΕΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ• ΝΕΑ ΠΡΟΤΟΝ BANK	<ul style="list-style-type: none">• FIRST BUSINESS BANK• PROBANK• ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ• ΑΧΑΪΑΣ• ΛΑΜΙΑΣ• ΛΕΣΒΟΥ-ΛΗΜΝΟΥ	<ul style="list-style-type: none">• ΑΤΕ BANK• ΚΥΠΡΟΥ• ΕΛΛΗΝΙΚΗ• CYPRUS POPULAR BANK• MILLENNIUM BANK• ΓΕΝΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ EUROBANK ΚΑΙ ΝΕΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ.

4.1.Ιστορική αναδρομή της Eurobank

Η Τράπεζα Eurobank Ergasias ιδρύθηκε το 1990 με αρχική επωνυμία Ευρωεπενδυτική Τράπεζα έχοντας ως κύριο στόχο την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών¹⁰⁸. Μετά την απελευθέρωση της αγοράς λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, και τον επαναπροσδιορισμό των στρατηγικών στόχων της τράπεζας ο όμιλος, πλέον, Eurobank κατέχει στρατηγική θέση στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα καθώς αποτελεί έναν από τους τέσσερεις πυλώνες του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα. Είναι ένας χρηματοοικονομικός οργανισμός με σύνολο ενεργητικού € 77,6 δισ., ανθρώπινο δυναμικό περίπου 20.000 εργαζόμενους και συνολικό δίκτυο λιανικής άνω των 1.100 καταστημάτων στην Ελλάδα και άλλες επτά χώρες, καθώς κατέχει στρατηγική θέση στην τραπεζική ιδιωτών και επιχειρήσεων στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Σερβία, δραστηριοποιείται στον τομέα διαχείρισης περιουσίας στην Κύπρο και το Λουξεμβούργο ενώ παράλληλα διατηρεί παρουσία στο Λονδίνο και την Ουκρανία. Από την ίδρυσή της έως και σήμερα η Eurobank έχει καταφέρει να εδραιώσει την θέση της στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα ως μία από τις μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες έχοντας δυναμικά μεγεθυνθεί, τόσο από την οργανική της ανάπτυξη, όσο και από ένα σύνολο εξαγορών και συγχωνεύσεων όλα αυτά τα χρόνια όπως συνοπτικά παρουσιάζεται στον πίνακα 10¹⁰⁹:

¹⁰⁸ <http://www.eurobank.gr/online/home/index.aspx?lang=gr>

¹⁰⁹ <http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=5&mid=851&lang=gr>

Πίνακας 10. Διαχρονική πορεία Eurobank.

ΕΤΟΣ	ΓΕΓΟΝΟΣ
1990	Ιδρύεται η Ευρωεπενδυτική Τράπεζα Α.Ε., με στόχευση κυρίως στην επενδυτική τραπεζική και το private banking
1994	Αποκτά το 75% της EFG Private Bank (Luxembourg) S.A
1996	Η μητρική εταιρία Consolidated Eurofinance Holdings (CEH) S.A. εξαγοράζει την Interbank Ελλάδος Α.Ε
1997	Η Ευρωεπενδυτική μετονομάζεται σε Τράπεζα EFG Eurobank Α.Ε., συγχωνεύεται με την Interbank και εξαγοράζει την Credit Lyonnais Greece S.A.
1998	Η EFG Eurobank Α.Ε εξαγοράζει ποσοστό συμμετοχής ελέγχου της Τράπεζας Αθηνών και από κοινού με την μητρική εταιρία Consolidated Eurofinance Holdings (CEH) S.A. εξαγοράζουν ποσοστό 18,4% στην Τράπεζα Εργασίας. Παράλληλα η μητρική εξαγοράζει το 99.8% της Τράπεζας Κρήτης, ενώ η Deutsche Bank αποκτά συμμετοχή 10% στην EFG Eurobank.
1999	Εισαγωγή στο Χρηματιστήριο, μεταβίβαση της Τράπεζας Κρήτης στην EFG Eurobank και συγχώνευσή της, ανταλλαγή μετοχών και συγχώνευση δραστηριοτήτων EFG Eurobank - Τράπεζας Αθηνών. Παράλληλα η μητρική εταιρία Consolidated Eurofinance Holdings (CEH) S.A μετά από δημόσια προσφορά αποκτά το 50,1% της Τράπεζας Εργασίας.
2000	Συγχώνευση της EFG Eurobank με την Τράπεζας Εργασίας μετονομασία σε Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias Α.Ε. και απόκτηση του 19,25% της Banc Post S.A. Ρουμανίας.
2002	Η EFG Eurobank Ergasias Α.Ε αποκτά το 43% της Post Bank Βουλγαρίας μέσω εξαγοράς του 50% της Alico / CEH Balkan

	Holdings.
2003	Εξαγοράζει το 68% της Post Banka AD Σερβίας, αυξάνει την συμμετοχή της στην Banc Post Ρουμανίας σε 53,25% και στην Post Banka AD Σερβίας σε 90,8% με μετονομασία της σε EFG Eurobank AD Beograd .Συγχωνεύει μέσω απορρόφησης της εισηγμένες «Επενδύσεις Εργασίας ΑΕΕΧ» και «Επενδύσεις Αναπτύξεως ΑΕΕΧ». Αυξάνεται η συμμετοχής θεσμικών επενδυτών σε 22% του συνόλου, πωλείται το ποσοστό της Τράπεζας που κατείχε η Deutsche Bank ενώ ιδρύεται η Euroline Retail Services (Ρουμανία) και η Eurocredit Retail Services (Cyprus).
2004	Αύξηση ποσοστού στην Post Bank Βουλγαρίας σε 96,74% ,στην EFG Eurobank Beograd AD σε 93,54% ,στην Banc Post Ρουμανίας σε 58,6%.Εξαγορά της Intertrust ΑΕΔΑΚ και ίδρυση της Euroline Retail Services AD (Σερβία)
2005	Αύξηση συμμετοχής στην Postbank Βουλγαρίας σε 98,7%,στην EFG Eurobank Beograd σε 97,5%.Εξαγορά της HC Istanbul χρηματιστηριακής στην Τουρκία και της Capital Securities χρηματιστηριακής στη Ρουμανία, συγχώνευση με απορρόφηση της "Πρόοδος Ελληνικές Επενδύσεις ΑΕΕΧ" και απόκτηση συμμετοχής 62,3% στην Nacionalna stedionica – banka Σερβίας.
2006	Ολική εξαγορά της Nacionalna stedionica – banka Σερβίας και εξαγορά ποσοστού 91,3% της DZI Bank Βουλγαρίας. Συγχώνευση των τραπεζών Nacionalna stedionica και EFG Eurobank a.d. Beograd Σερβίας με μετονομασία σε Eurobank EFG Stedionica a.d. Beograd, Παρουσία στην τραπεζική αγορά της Πολωνίας μέσω της Polbank EFG
2007	Η EFG Eurobank Ergasias A.E αποκτά το 70% της Tekfen bank Τουρκίας και το 99,3% της Universal Bank Ουκρανίας .Αποκτά παρουσία στην Κύπρο ενώ εξαγοράζει την χρηματιστηριακή Prospera Securities στη Σερβία.
2011	Η EFG Eurobank Ergasias A.E συγχωνεύει με απορρόφηση την ΔΙΑΣ Α.Ε.Ε.Χ.

2012	Παρουσία της EFG Eurobank Ergasias A.E στο Λονδίνο, πώληση του μεριδίου της στην Eurobank Tekfen και ποσοστού 70% της Polbank EFG. Αλλαγή της επωνυμίας σε «Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E.» και μετονομασία του ομίλου σε Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E. (Eurobank)
2013	Εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος και της Νέας Proton Bank.

4.2. Ιστορική αναδρομή του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

Το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ιδρύθηκε το 2013 ως μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα, μετά την διάσπαση του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στα πλαίσια της δημοσιονομικής εξυγίανσής του, σε καλή και κακή τράπεζα (good and bad bank), από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Η καλή τράπεζα (good bank) συνεχίζει να λειτουργεί με την ονομασία Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, ενώ το κακό κομμάτι (bad bank) πέρασε σε διαδικασία εκκαθάρισης.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ιδρύθηκε το 1900¹¹⁰ στην Κρήτη, ενώ η επίσημη έναρξη των εργασιών του έγινε το 1902 στα 20 περίπου ταχυδρομικά γραφεία που υπήρχαν στο νησί. Το 1909 οι δραστηριότητές του επεκτάθηκαν στην υπόλοιπη Ελλάδα, ενώ το 1915 η έδρα του μεταφέρθηκε στην Αθήνα. Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, είναι ο πρωτοπόρος της αποταμίευσης στη χώρα μας εδώ και περισσότερα από 100 χρόνια, ιδρύθηκε με στόχο την κοινωνική προσφορά και την οικοδόμηση μιας μακράς παράδοσης κύρους και αξιοπιστίας, που μέχρι σήμερα συνιστά κύριο χαρακτηριστικό της φυσιογνωμίας του¹¹¹. Από την αρχή της λειτουργίας του προσπάθησε να εμπεδώσει την έννοια της αποταμίευσης στους Έλληνες, απευθύνθηκε σε πλατιά στρώματα του εργαζόμενου πληθυσμού, κέρδισε την εμπιστοσύνη τους και συγκέντρωσε ένα σημαντικό μέρος της λαϊκής αποταμίευσης. Οι καταθέσεις, ως εθνικό κεφάλαιο στα χέρια του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, χρησιμοποιήθηκαν στην ανάπτυξη της χώρας, στην στήριξη του

¹¹⁰ ν.265/1900 περί Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

¹¹¹ <http://www.ttbank.gr/el/Trapeza/istoria-tou-tt/>

κράτους και των πολιτών ακόμα και στις πιο δύσκολες ιστορικές περιόδους. Ο κοινωφελής χαρακτήρας των δανειοδοτήσεων του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου εμφανίζεται από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, παίζοντας σημαντικό ρόλο στη χρηματοδότηση δημοσίων έργων κυρίως τη περίοδο του μεσοπολέμου. Το Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο έχει δανειοδοτήσει έργα κοινής ωφέλειας, όπως ύδρευσης, (τεχνητή λίμνη Μαραθώνα), οδοποιίας (δανειοδότησε το Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας), καθώς και δανειοδοτήσεις στον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ), σε λιμενικές επιτροπές και ταμεία και σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Στη συνέχεια και διαχρονικά, συνεχίζοντας την κοινωφελή δραστηριότητά του, δανειοδότησε ΝΠΔΔ, το ΙΚΑ, τη ΔΕΗ, την Ολυμπιακή Αεροπορία, τον ΟΑΣ τον ΟΤΕ, καθώς και ομάδες πληθυσμού με μεγάλα κοινωνικά προβλήματα όπως οι σεισμοπαθείς.¹¹²

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1960, ειδική ρύθμιση που δίνει τη δυνατότητα μόνο στους πελάτες του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου που διατηρούσαν λογαριασμό πριν από την Κατοχή να πιστωθούν με λογαριασμό νέας έκδοσης, δίνει το έναυσμα ώστε να ξεκινήσει η χρυσή εποχή της αποταμίευσης στην Ελλάδα με αποτέλεσμα το 1970 το Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο να κατέχει το 31% της συνολικής αποταμίευσης της χώρας.

Το Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο λειτουργούσε έως το 2002 ως αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία απευθείας υπαγόμενη στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, χορηγώντας δάνεια σε δημοσίους υπαλλήλους για την απόκτηση πρώτης κατοικίας και χρηματοδοτώντας κοινωφελή δημόσια έργα και οργανισμούς του δημοσίου. Το 2002 με τον νόμο 3082/2002 μετατρέπεται σε ανώνυμη τραπεζική εταιρεία, ενώ το 2006 του χορηγείται άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος και υπάγεται υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος. Το 2006 επίσης εισάγεται στο χρηματιστήριο αξιών Αθηνών και εισέρχεται σε μια νέα εποχή αναδιοργάνωσης και ανάπτυξης. Έχοντας άδεια πιστωτικού ιδρύματος πλέον, αποκτά νέα οργανωτική δομή, αναδιαρθρώνει το χαρτοφυλάκιο του, αναβαθμίζει το δίκτυο των καταστημάτων του, δημιουργεί νέα προϊόντα και επεκτείνει της δραστηριότητές του. Συνοπτικά η διαχρονική πορεία του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου από την ίδρυσή του έως τη διάσπαση του, την ίδρυση του Νέου Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου και την

¹¹² Ένας αιώνας Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο, Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο, 2001, Αθήνα.

εξαγορά του από την Eurobank παρουσιάζονται στον πίνακα 11 παρακάτω¹¹³:

Πίνακας 11. Διαχρονική πορεία Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου.

ΕΤΟΣ	ΓΕΓΟΝΟΣ
1900	Ίδρυση του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στην Κρήτη
1902	Έναρξη εργασιών του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου
1909	Επέκταση δραστηριότητας σε όλη τη χώρα
1915	Μεταφορά της έδρας στην Αθήνα
1929-1934	Εντυπωσιακά αποτελέσματα, ενώ το 1930 εμφανίζει το μεγαλύτερο μερίδιο στα αποταμιευτικά μεγέθη
1936	Προσχώρηση στην Παγκόσμια Ημέρα Αποταμίευσης
1938	Ρεκόρ καταθέσεων 2,6 δις. δραχμές.
1939-1954	Αλλαγή αποταμιευτικής συμπεριφοράς λόγω του πολέμου δημιουργούν ιδιαίτερα προβλήματα στη λειτουργία του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου
1960-1970	Ειδική ρύθμιση δίνει τη δυνατότητα μόνο στους πελάτες του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου που διατηρούσαν λογαριασμό πριν από την Κατοχή να πιστωθούν με λογαριασμό νέας έκδοσης. Η χρυσή εποχή της αποταμίευσης στην Ελλάδα, το 1970 το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο κατέχει το 31% της συνολικής αποταμίευσης της χώρας.(21 δις. δραχμές).
2002	Ψήφιση του ν.3082/2002 και μετατροπή του σε Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρία
2003-2005	Επέκταση εργασιών στην Λιανική τραπεζική (χορήγηση

¹¹³ <http://www.ttbank.gr/el/Trapeza/istoria-tou-tt/>

	στεγαστικών δανείων σε μη δημοσίου υπαλλήλους, καταναλωτικά δάνεια)
2006	Χορήγηση άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος ,εισαγωγή στο χρηματιστήριο (ποσοστό, λόγω ιδιωτικοποίησης),εποπτεύων φορέας πλέον η Τράπεζα της Ελλάδος .
2007-2008	Μετονομασία σε TT Hellenic Postbank ,ανάπτυξη δραστηριοτήτων και αναδιάρθρωσή του.
2013	Εξυγίανση του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, διάσπασή του και δημιουργία μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος (ως συνέχεια της good bank του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου) με την ονομασία Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο. Απόφαση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) για πώλησή του στην Eurobank

4.3. Τα χαρακτηριστικά, τα βασικά μεγέθη της τράπεζας Eurobank και η επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης.

Η Eurobank στην μέχρι σήμερα πορεία της έχει καταφέρει να εδραιωθεί ως μια από τις μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες στην Ελλάδα. Από την έναρξη της λειτουργίας της εφήρμοσε πιστά τη στρατηγική της, για ανάδειξη της σε τράπεζα πρώτης προτίμησης στην Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης¹¹⁴. Ακολούθησε έντονα επεκτατική πολιτική, για την μεγέθυνση της μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων και για την απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ευρύτερη περιοχή στηριζόμενη σε ένα πετυχημένο επιχειρηματικό μοντέλο και εφαρμόζοντας καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια . Η Eurobank για να καταφέρει να επιτύχει τους στόχους της στηρίχθηκε στην σύγχρονη οργανωτική και λειτουργική δομή της, στο ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο του ανθρώπινου

¹¹⁴

<http://www.eurobank.gr/online/home/genericnew.aspx?code=OikonomAnalyseis&mid=841&lang=gr>

δυναμικού της και την τραπεζική του κουλτούρα , την πελατοκεντρική της προσέγγιση και στο επιτυχημένο επιχειρησιακό μοντέλο της¹¹⁵.

Βασικά μεγέθη και χρηματοοικονομικοί δείκτες της Eurobank για τα έτη 2009-2012 παρουσιάζονται στο πίνακα 12 παρακάτω¹¹⁶:

Πίνακας 12. Βασικά μεγέθη και δείκτες Eurobank

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	2009	2010	2011	2012	Δ%(2011-2012)
Απαιτήσεις κατά πελατών (προ προβλέψεων)	€55,8δισ	€53,4δισ.	€50,0δισ	€47,8δισ	-4,3%
Υποχρεώσεις προς πελάτες	€46,8δισ	€41,2δισ	€31,6δισ	€30,8δισ	-2,6%
Ίδια κεφάλαια	€6.314εκ.	€6.094εκ.	€ 875 εκ.	€-655 εκ.	
Σύνολο Ενεργητικού	€84,3δισ	€83,9δισ	€76,8δισ	€67,7δισ	-11,9%
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	2009	2010	2011	2012	Δ%(2011-2012)
Καθαρά έσοδα από τόκους	€2.341εκ	€2.103εκ.	€1.965εκ.	€1.461εκ.	-25,7%
Καθαρά έσοδα προμηθειών	€496εκ	€434εκ.	€332εκ.	€262εκ.	-21,1%
Συνολικά λειτουργικά έσοδα	€3.040εκ	€2.730εκ.	€2.226εκ.	€1.755εκ.	-21,2%
Συνολικές λειτουργικές δαπάνες	€1.471εκ	€1.280εκ.	€1.123εκ.	€1.052εκ.	-6,3%
Κέρδη προ προβλέψεων	€1.569εκ	€1.450εκ.	€1.103εκ.	€703εκ.	-36,3%
Προβλέψεις έναντι πιστωτικών κινδύνων	€1.178εκ	€1.273εκ.	€1.328εκ.	€1.655εκ.	24,6%
Καθαρό λειτουργικό	€362εκ	€113εκ.	€-84 εκ.	€-767 εκ.	

¹¹⁵ <http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=17&mid=347&lang=gr>

¹¹⁶ <http://www.eurobank.gr/online/HOME/generic.aspx?id=12&mid=342&lang=gr>

αποτέλεσμα					
Καθαρά κέρδη (ζημίες) μετά το PSI & λοιπά έκτακτα αποτελέσματα			€ -5.508 εκ.	€ -1453εκ.	
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	2009	2010	2011	2012	
Καθαρό περιθώριο κέρδους	2,81%	2,63%	2,52%	2,05%	
Δείκτης κόστους προς έσοδα	48,4%	46,9%	47,7%	59,9%	
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς συνολικά	5,2%	8,2%	12,4%	18,3%	
Δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών	6,7%	10,2%	15,3%	22,82%	
Δείκτης κάλυψης μη εξυπηρετούμενων δανείων	58,6%	51,1%	54,4%	53,5%	
Προβλέψεις προς δάνεια	2,11%	2,5%	2,75%	3,69%	
% Χορηγήσεις προς καταθέσεις	119,00%	126,6%	148,2%	140,4%	
Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων(EBA)	9,6%	9,0%	-1,6%	10,8% *	
Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων(Core Tier 1)	11,2%	10,6%	0,0%	11,6% *	
Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	12,4%	11,7%	0,5%	11,6% *	
Αποδοτικότητα Ενεργητικού μετά φόρων	0,4%	0,2%	-	-	
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων μετά φόρων	6,0%	-0,8%	-	-	
Κέρδη ανά μετοχή	€0,51	-	-	-	

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	2009	2010	2011	2012	
Σύνολο καταστημάτων	1.634	1.248	1.105	1.037	
Καταστήματα στην Ελλάδα	493	467	444	421	
Καταστήματα στο εξωτερικό	1.141	781	661	616	
Σύνολο ανθρώπινου δυναμικού	23.578	19.950	18.120	17.427	
Ανθρώπινο δυναμικό στην Ελλάδα	10.011	9.633	9.251	9.037	
Ανθρώπινο δυναμικό στο εξωτερικό	13.587	10.317	8.869	8.390	

* Pro-forma λαμβανομένης υπόψη της ανακεφαλαιοποίησης

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις Eurobank

Η ποιοτική διάρθρωση του χαρτοφυλακίου των χορηγήσεων για το ίδιο διάστημα παρουσιάζεται στο πίνακα 13, ενώ τα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων δανείων για τα έτη 2010-2012 ανά είδος χορήγησης παρουσιάζεται στον πίνακα 14:

Πίνακας 13. Διάρθρωση χαρτοφυλακίου χορηγήσεων

Χορηγήσεις	2009	2010	2011	2012
Δάνεια σε επιχειρήσεις (μεσαίες και μεγάλες)	€22,8δισ	€23,5δισ .	€21,1 δισ.	€19,7δισ
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	€9,1δισ	€8,9 δισ	€7,8 δισ	€7,5δισ.
Στεγαστικά δάνεια	€15,3δισ	€13,6 δισ	€14,0 δισ	€14,2 δισ.
Καταναλωτικά δάνεια	€10,3δισ	€9,9δισ	€9,9 δισ	€9,3 δισ.

Πηγή: Eurobank Ενημερωτικό δελτίο αύξησης μετοχικού κεφαλαίου 2013

Πίνακας 14. Δάνεια σε καθυστέρηση >90 ημερών % επί του συνολικού χαρτοφυλακίου

%	2010	2011	2012
Δάνεια σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις	6,4%	10,7%	16,8%
Καταναλωτικά δάνεια	17,7%	28,1%	39,4%
Στεγαστικά δάνεια	7,2%	9,9%	14,2%
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	18,9%	28,8%	40,9%
Σύνολο δανείων σε καθυστέρηση >90 ημερών	10,2%	15,7%	22,8%

Πηγή: Eurobank, Ενημερωτικό δελτίο αύξησης μετοχικού κεφαλαίου 2013

Από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν πιο πάνω παρατηρείται ιδιαίτερα μεγάλη μείωση των καταθέσεων, δραματική μείωση των ιδίων κεφαλαίων (αρνητικά το 2012), μείωση των χορηγήσεων λόγω απομόχλευσης και συρρίκνωση του δικτύου με μείωση δραστηριοτήτων κυρίως στο εξωτερικό.

Οι επί μέρους δείκτες των μη εξυπηρετούμενων δανείων δείχνουν την μεγάλη επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης στην ποιότητα του χαρτοφυλακίου της τράπεζας καθώς τόσο στα καταναλωτικά όσο και στα δάνεια των μικρών επιχειρήσεων δεν εξυπηρετείται σχεδόν το 40% των δανείων αυτών με αποτέλεσμα τόσο την μείωση των εσόδων όπως αποτυπώνεται στον σχετικό δείκτη αλλά και στην αύξηση των προβλέψεων. Ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις είναι αυξητικός, εκτός του 2012, όχι λόγω νέων χορηγήσεων αλλά λόγω της μεγάλης μείωσης της καταθετικής βάσης της τράπεζας.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ουσιαστικά μηδενίζεται, λόγω της συμμετοχής της τράπεζας στο PSI που προκάλεσε ζημιές 5,508 δις €, ενώ επανέρχεται λόγω της ανακεφαλαιοποίησης σε αποδεκτά επίπεδα. Σχεδόν όλα τα βασικά μεγέθη και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες βαίνουν μειούμενοι αποτυπώνοντας την δυσχερή θέση που βρέθηκε η τράπεζα τόσο λόγω της συμμετοχής της στο PSI όσο και λόγω των επιπτώσεων της δημοσιονομικής κρίσης στην ελληνική οικονομία και της επίδρασή τους στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου της και στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων .

4.4. Τα χαρακτηριστικά, τα βασικά μεγέθη της τράπεζας Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και η επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης.

Το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ως η συνέχεια του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, στον πάνω από ένα αιώνα λειτουργίας του, έχει εδραιωθεί στην συνείδηση των πολιτών ως η τράπεζα που είναι ταυτόσημη με τον θεσμό της αποταμίευσης στη χώρα μας, έχοντας ως στόχο την κοινωνική προσφορά και την οικοδόμηση μιας μακράς παράδοσης κύρους και αξιοπιστίας που έως και σήμερα αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό του.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο λειτουργεί ως αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία από την ίδρυσή του έως το 2002 που μετατρέπεται σε ανώνυμη τραπεζική εταιρία, δραστηριοποιούμενο σε τραπεζικές εργασίες, κυρίως παροχής στεγαστικής πίστης σε δημοσίους υπαλλήλους και χρηματοδότησης δημοσίων έργων και οργανισμών, ενώ μετασηματίζεται σε πιστωτικό ίδρυμα με κύριο μέτοχο το δημόσιο, με την χορήγηση άδειας το 2006. Από το έτος αυτό γίνεται προσπάθεια αναδιάρθρωσης, εκσυγχρονισμού και δημιουργίας μιας σύγχρονης οργανωτικής δομής που θα μπορεί να υποστηρίξει πλήρως τη λειτουργία του ως τράπεζα, δημιουργούνται νέα προϊόντα και υπηρεσίες που συνάδουν με την τραπεζική ιδιότητα ενώ γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης και ανάμιξης του προσωπικού μέσω προσλήψεων κυρίως υπαλλήλων από τον τραπεζικό χώρο, για την δημιουργία εταιρικής και τραπεζικής κουλτούρας.

Η λειτουργία του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου παρόλο που διέπεται από ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια δεν παύει ποτέ να έχει κοινωνικό και ηθικό προσανατολισμό, με σκοπό την στήριξη και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας, του Ελληνικού δημοσίου και του Έλληνα πολίτη.¹¹⁷

Βασικά μεγέθη και χρηματοοικονομικοί δείκτες του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου για τα έτη 2009-2012 παρουσιάζονται στο πίνακα 15 παρακάτω¹¹⁸:

¹¹⁷ <http://www.tbank.gr/el/press-office/arxeio/deltia-typou/>

¹¹⁸ Υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία των ετών 2009-2010 και 9μήνου 2011, ενώ για το 2012 δεν υπάρχουν καθόλου στοιχεία καθώς δεν εκδόθηκε ισολογισμός λόγω των προβλημάτων που προέκυψαν από το PSI.

Πίνακας 15. Βασικά μεγέθη και δείκτες Ταχυδρομικού Ταμειτηρίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	2009	2010	9μηνο2011	2012	Δ%(2009-2010)
Σύνολο δανείων	€8,04δισ	€8,21δισ.	€8,03δισ	-	2,16%
Σύνολο καταθέσεων	€12,63δισ	€12,12δισ	€10,90δισ	-	-4,02%
Ίδια κεφάλαια	€1,22δισ.	€912,9εκ	€ 499,2 εκ.	-	-25,45%
Σύνολο Ενεργητικού	€17,96δισ	€16,57δισ	€15,87δισ	-	-7,74%
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	2009	2010	9μηνο2011	2012	Δ%(2009-2010)
Σύνολο εσόδων	€369,7εκ	€300,8εκ	€230,12εκ.	-	-18,64%
Σύνολο εξόδων	€ 322,9εκ	€293,2εκ	€874,0εκ.	-	-9,23%
Συνολικά λειτουργικά έσοδα	€369,0εκ	€319,02	€260,79εκ.	-	-13,55%
Συνολικές λειτουργικές δαπάνες	€282,35ε κ	€238,9εκ	€174,35εκ.	-	-15,4%
Κέρδη προ προβλέψεων, αποσβέσεων και φόρου	€34,33εκ	€176,εκ.	€114,17εκ.	-	412,89%
Προβλέψεις έναντι πιστωτικών κινδύνων	€40,61εκ	€54,2εκ.	€134,94εκ.	-	33,56%
Ζημιές απομείωσης αξίας ομολόγων Ελληνικού δημοσίου	-	-	€ - 564,71εκ.	-	
Καθαρά κέρδη προ φόρων	€ 46,74εκ	€7,61εκ.	€ -643,88εκ.	-	-83,72%
Καθαρά κέρδη (ζημιές) μετά από φόρους	€ 22,65εκ	€ -32,93εκ	€ -543,74 εκ.	-	

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	2009	2010	9μηνο2011	2012	Δ%(2009- 2010)
Δείκτης κόστους προς έσοδα	72,13%	73,72%	66,86%	-	
Δείκτης κόστους προς έσοδα (εκτός χρημ/κων αποτ/των)	92,28%	56,32%	56,13%	-	
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς συνολικά	1,23%	3,96%	5,39%	-	
Δείκτης κάλυψης μη εξυπηρετούμενων δανείων	165,22%	66,5%	81,03%	-	
Προβλέψεις προς δάνεια	2,17%	2,63%	4,37%	-	
% Χορηγήσεις προς καταθέσεις	63,67%	67,76%	73,67%	-	
Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων(Core Tier 1)	17,10%	18,50%		-	
Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	17,10%	18,50%		-	
Αποδοτικότητα Ενεργητικού μετά φόρων	0,13%	-0,20%	-4,57%		
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων μετά φόρων	2,27%	-4,79%	-264,33%		
Κέρδη ανά μετοχή	€0,0474	-	-	-	
ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	2009	2010	9μηνο2011	2012	
Σύνολο καταστημάτων	146	147	148	-	
Σύνολο ανθρώπινου δυναμικού	2.554	2.510	2.486	-	

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου

Η ποιοτική διάρθρωση του χαρτοφυλακίου των χορηγήσεων για το ίδιο διάστημα παρουσιάζεται στο πίνακα 16:

Πίνακας 16. Διάρθρωση χαρτοφυλακίου χορηγήσεων Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου.

Χορηγήσεις	2009	2010	9μηνο2011	2012
Δάνεια σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα	€1.303,94δισ	€1.449,43δισ	€1.319,21δισ	-
Στεγαστικά δάνεια	€4.615,49δισ	€4.768,80δισ	€4.805,26δισ	-
Καταναλωτικά δάνεια	€1.880,49δισ	€1.747,89δισ	€1.637,88δισ	-

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

Καθώς δεν υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία ισολογισμού και αποτελεσμάτων για τα έτη 2011 και 2012 δεν είναι δυνατόν να αντλήσουμε δεδομένα ώστε να αναλύσουμε την επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης στα αποτελέσματα της τράπεζας αλλά πρέπει να αρκεστούμε στις ενδείξεις που μας παρέχουν τα αποτελέσματα του 9μήνου του 2011. Επίσης δεν αποτυπώνεται στα βασικά μεγέθη η επίδραση της συμμετοχής της τράπεζας στο PSI, αν και εδώ γνωρίζουμε από την έκθεση της Τραπεζής της Ελλάδος για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού τομέα ότι το συνολικό ποσό της ζημίας που υπέστη το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο είναι 3,444 δις € όπως παρουσιάζεται και στον πίνακα 7.

Από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν πιο πάνω παρατηρείται μικρή μείωση των καταθέσεων λόγω κυρίως της αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης των καταθετών προς το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, μείωση των ιδίων κεφαλαίων και μικρή μείωση των χορηγήσεων κυρίως σε καταναλωτικά και εταιρικά δάνεια ενώ υπάρχει αύξηση των στεγαστικών. Αξιοσημείωτο αποτελούν οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας για το 2009 και το 2010 που είναι από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη και οι μεγαλύτεροι στην Ελλάδα καθιστώντας το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο την ισχυρότερη κεφαλαιακά τράπεζα στην Ελλάδα για τα έτη αυτά, καθώς και οι δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων που είναι ιδιαίτερα χαμηλοί, οι χαμηλότεροι στην Ελλάδα για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα γεγονός που δηλώνει την καλή ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και την έλλειψη επισφαλειών. Το δανειακό χαρτοφυλάκιο του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

αποτελείται κυρίως από στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια προς δημοσίους υπαλλήλους που η παρακράτηση και απόδοση των δόσεων των δανείων πραγματοποιείται στη πηγή και άρα υπάρχουν ελάχιστες επισφάλειες. Τα ανωτέρω και σε συνδυασμό με τον ιδιαίτερα χαμηλό λόγο χορηγήσεων προς καταθέσεις καθιστούν ιδιαίτερο ελκυστικό το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και αντικείμενο διεκδίκησης ανάμεσα στις μεγάλες τράπεζες καθώς η απόκτησή του θα βελτιώσει τους δείκτες τους .

4.5. Η εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης στις τράπεζες Eurobank και Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.

Η δημοσιονομική κρίση όπως έχουμε ήδη αναλύσει προκάλεσε σοβαρότατα προβλήματα στην φερεγγυότητα και την βιωσιμότητα των ελληνικών τραπεζών απειλώντας ουσιαστικά την συστημική ευστάθεια του ελληνικού τραπεζικού συστήματος . Αναγνωρίζοντας το πρόβλημα η Τράπεζα της Ελλάδος εκπόνησε μελέτη αξιολόγησης ¹¹⁹των ελληνικών τραπεζών για την διερεύνηση των προοπτικών βιωσιμότητας τους, έτσι ώστε να προβεί σε ανάλογες κινήσεις διάσωσης .Στη μελέτη αυτή, χρησιμοποιήθηκαν δύο ομάδες κριτηρίων, τα εποπτικά και τα επιχειρηματικά., ενώ ο συνδυασμός τους κατέληξε στην τελική αξιολόγηση κάθε τράπεζας. Κατά την αξιολόγηση της βιωσιμότητας, που ολοκληρώθηκε σε συνεργασία με την Τρόικα, ελήφθησαν υπόψη διάφορα ιστορικά και τρέχοντα μεγέθη, καθώς και μελλοντικές εκτιμήσεις κερδοφορίας, σύμφωνα με τα επιχειρησιακά σχέδια που είχε υποβάλλει κάθε τράπεζα.

Από την ανάλυση και το συνδυασμό των ανωτέρω η Eurobank κρίθηκε ως συστημική τράπεζα και άρα κατάλληλη να λάβει δημόσια στήριξη και να ανακεφαλαιοποιηθεί , ενώ το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο κρίθηκε ως μη βιώσιμο και άρα θα έπρεπε να τεθεί σε διαδικασία εξυγίανσης.

Με βάση τη μελέτη, οι κεφαλαιακές ανάγκες της Eurobank υπολογίστηκαν ξεκινώντας με βάση τα Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια που για την τράπεζα ανερχόταν

¹¹⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάταξη του ελληνικού τραπεζικού τομέα,12/2012, Αθήνα

σε ποσό 3,515 δις €, αφαιρώντας τις ζημιές από το PSI ποσού 5,781 δις €, τις αναμενόμενες ζημιές του πιστωτικού κινδύνου ποσού 8,226 δις €, και προσθέτοντας τις προβλέψεις σχετικά με το PSI ποσού 830 εκ. € και τις προβλέψεις σχετικά με την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου ποσού 3,514 δις €. Τέλος αφού προστεθεί ποσό 2,904 δις €, που προκύπτει από τη μελλοντική δημιουργία εσωτερικού κεφαλαίου βάση του τριετές επιχειρησιακού σχεδίου που είχε καταθέσει η τράπεζα, διαμορφώνονται οι κεφαλαιακές ανάγκες της Eurobank σε ποσό 5,839 δις €, ποσό που βάση του πλάνου ανακεφαλαιοποίησης θα καλυφθεί από Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.), έτσι ώστε να καλύπτεται ο στόχος που είχε θέσει η Τράπεζα της Ελλάδος κατά την σύνταξη της μελέτης, η τράπεζα να έχει Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια ύψους 2,595 δις € μετά την ανακεφαλαιοποίηση.

Η τράπεζα έλαβε, ως προκαταβολή, στις 5/2012 την 1^η δόση ποσού 3,97 δις € και τον 12/2012 την 2^η δόση ποσού 1,869 δις €. Η προαπαιτούμενη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ποσοστού τουλάχιστον 10%, ώστε να διατηρηθεί ο ιδιωτικός χαρακτήρας της τράπεζας, που ήταν σχεδιασμένη να γίνει το διάστημα Μαΐου - Ιουνίου 2013, δεν πραγματοποιήθηκε λόγω των σχεδίων συγχώνευσης της με την Εθνική τράπεζα¹²⁰. Η πραγματοποίηση της συγχώνευσης των τραπεζών τελικά αναβλήθηκε παρά το γεγονός ότι στο ενδιάμεσο είχε πραγματοποιηθεί η ανταλλαγή μετοχικού κεφαλαίου. Η ανταλλαγή μετοχικού κεφαλαίου όμως είχε ως αποτέλεσμα η Eurobank να στερείται μετοχικής βάσης και να καθιστά αδύνατη την πραγματοποίηση της προγραμματισμένης αύξησης. Για τον λόγο αυτό το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.) αποφάσισε¹²¹ αρχικά την ανεξάρτητη ανακεφαλαιοποίηση των υπό συγχώνευση τραπεζών, την αναστολή της διαδικασίας συγχώνευσης και την πλήρη κάλυψη της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου ποσού 5,84 δις € της Eurobank από το ταμείο. Με την ανακεφαλαιοποίηση της τράπεζας αποκλειστικά από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) το ταμείο έγινε κάτοχος του 98,56% του μετοχικού κεφαλαίου της, καθιστώντας τη κεφαλαιακά επαρκή, με τον σχετικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας να ανέρχεται σε 10,8 % και να καλύπτει το εποπτικό όριο της Τράπεζας της Ελλάδος.

¹²⁰ Eurobank, Ενημερωτικό δελτίο αύξησης μετοχικού κεφαλαίου 2013

¹²¹ http://www.hfsf.gr/el/news_2013.htm

Με βάση τη μελέτη, οι κεφαλαιακές ανάγκες του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου υπολογίστηκαν ξεκινώντας με βάση τα Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια που για την τράπεζα ανερχόταν σε ποσό 557 εκ. € και αφαιρώντας τις ζημιές από το PSI ποσού 3,444 δις €, τις αναμενόμενες ζημιές του πιστωτικού κινδύνου ποσού 1,482 δις €, και προσθέτοντας τις προβλέψεις σχετικά με το PSI ποσού 566 εκ. € και τις προβλέψεις σχετικά με την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου ποσού 1,284 δις €. Τέλος αφού αφαιρέθηκε ποσό 315 εκ €, που προκύπτει από τη μη δυνατότητα, σύμφωνα με την μελέτη, μελλοντικής δημιουργίας εσωτερικού κεφαλαίου βάση του τριετές επιχειρησιακού σχεδίου που είχε καταθέσει η τράπεζα, διαμορφώνονται οι κεφαλαιακές ανάγκες του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου σε ποσό 3,737 δις €, έτσι ώστε να καλύπτεται ο στόχος που είχε θέσει η Τράπεζα της Ελλάδος κατά την σύνταξη της μελέτης, να έχει η τράπεζα Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια ύψους 903 εκ €

Σύμφωνα με τα ανωτέρω το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο κρίθηκε ως μη βιώσιμο και τέθηκε σε διαδικασία εξυγίανσης βάση του ν.3601/2007 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει ¹²². Ο υπουργός Οικονομικών με απόφαση του ¹²³ την 18/1/2013, έπειτα από εισήγηση της Τράπεζας της Ελλάδος αποφάσισε τη διάσπαση του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και την δημιουργία μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος με το όνομα Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο στο οποίο μεταφέρθηκε το σύνολο των καταθέσεων (ιδιωτών, τραπεζών και δημοσίου) και το υγιές ενεργητικό (χαρτοφυλάκιο δανείων και τίτλων) της παλιάς τράπεζας, ενώ το «κακό» κομμάτι του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου τέθηκε σε εκκαθάριση. Η νέα τράπεζα, έλαβε άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος ενισχύθηκε κεφαλαιακά από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ), με το ποσό των 500.000.000 ευρώ ως αρχικό μετοχικό κεφάλαιο, καθιστώντας το ταμείο τον μοναδικό μέτοχο της νέας τράπεζας. Η νέα τράπεζα πλήρως κεφαλαιοποιημένη έχει πρόσβαση σε ρευστότητα από το Ευρωσύστημα, μέσω της Τράπεζας της Ελλάδος και συνεχίζει κανονικά τη λειτουργία της με στόχο, σύμφωνα με την απόφαση, το ταχύτερο δυνατόν να διατεθούν οι μετοχές της προς πώληση.

¹²² ν. 3601/2007 όπως τροποποιήθηκε από τους ν.3693/2008, ν.3746/2009, ν.3862/2010, 4002/2011 και 4021/2011.

¹²³ <http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/id/03282cbe-1043-473c-bdff-4875e8420843>

Η απόφαση αυτή προκάλεσε ποικίλα σχόλια και αντιδράσεις καθώς το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο εθεωρείτο, με βάση τα stress tests του 2010 ως η πιο υγιής ελληνική τράπεζα , επαρκώς ανακεφαλαιοποιημένη, με υψηλότετους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και με τις μικρότερες επισφάλειες , όπως και αναλυτικά έχει παρουσιαστεί σε προηγούμενη ενότητα. Όπως προκύπτει από την ανάλυση της έκθεσης οι κεφαλαιακές ανάγκες της τράπεζας συνολικού ποσού 3,737 δις €, ουσιαστικά, είναι το άθροισμα των ζημιών που προέκυψαν για το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο από την συμμετοχή του στο PSI (3,444 δις €) και από την μη δυνατότητα μελλοντικής δημιουργίας εσωτερικού κεφαλαίου(315 εκ €) καθώς οι προβλέψεις που είχε κάνει η τράπεζα τα προηγούμενα έτη, κάλυπταν τις αναμενόμενες ζημιές του πιστωτικού κινδύνου.

Επιπροσθέτως σύμφωνα με τα αποτελέσματα των stress tests που πραγματοποιήθηκαν μέσα στο 2011, προκύπτει ότι οι δράσεις που ανέλαβαν οι ελληνικές τράπεζες για τη θωράκιση των δεικτών κεφαλαιακής τους επάρκειας, τις επέτρεψαν να περάσουν τα δυσκολότερα τεστ αντοχής, τα οποία περιελάμβαναν «κούρεμα» έως 23,6% επί των ελληνικών ομολόγων και αύξηση κατά 50% των επισφαλειών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα οι δύο τράπεζες που ερευνούμε έλαβαν την κάτωθι βαθμολογία:

Τράπεζα	Δείκτης Core Tier 1 την 31.12.2012 (υπό το δυσμενές σενάριο)	Δείκτης Core Tier 1 την 31.12.2012 (υπό το δυσμενές σενάριο, συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων μέτρων βελτίωσης του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας)
	TACHYDROMIKO	
TAMIEYTHPIO	5,5%	7,1%
EUROBANK	4.9%	7.6%

Η απόφαση σχετικά με την ένταξη του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου σε διαδικασία εξυγίανσης, παρά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου ουσιαστικά ήταν εφάμιλλα ή και σε ορισμένες παραμέτρους καλύτερα από τις τράπεζες που επιλέχθηκαν ως συστημικές, σύμφωνα, τόσο με τον διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ,σε συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων για την Ενδιάμεση Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική 2013¹²⁴, όσο και τον υπουργό οικονομικών σε απάντησή του σε επίκαιρη επερώτηση στη Βουλή των Ελλήνων σχετικά με το Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο¹²⁵, οφείλεται στους κάτωθι λόγους:

- Στην έλλειψη αξιολόγησης κερδοφορίας από τον μετασχηματισμό του σε τράπεζα (2006) και έπειτα.
- Στην υστέρηση που εμφάνιζε η τράπεζα στην πλειονότητα των εποπτικών κριτηρίων
- Στην χαμηλή αποδοτικότητα δανειακού χαρτοφυλακίου και το συνεχώς διευρυνόμενο λειτουργικό κόστος . Η μέση αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων για την 5ετία 2006-2010 ήταν 3,8% , χαμηλότερη από το μισό του μέσου όρου του κλάδου την ίδια εποχή.
- Στην αδυναμία της τράπεζας, όπως διαπιστώθηκε από την έκθεση αξιολόγησης, να δημιουργήσει εσωτερικά θετικά κεφάλαια κατά την περίοδο 2012-2014. Σύμφωνα με την έκθεση θα εμφάνιζε αρνητική κερδοφορία 315 εκ. € γεγονός που καθιστούσε την τράπεζα μη βιώσιμη μακροχρόνια οπότε θα έπρεπε να ανακεφαλαιοποιηθεί και πάλι στο μέλλον.

Ο υψηλός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της τράπεζας, σύμφωνα με τους ανωτέρω, οφειλόταν στην οικονομική ενίσχυση που είχε λάβει το Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο από το ελληνικό δημόσιο το 2009 μέσω αύξησης μετοχικού κεφαλαίου 526 εκ. € και 225εκ. € προνομιούχες μετοχές. Επίσης σε αναφορά του ο υπουργός

¹²⁴ http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/Speeches/DispItem.aspx?Item_ID=286&List_ID=b2e9402e-db05-4166-9f09-e1b26a1c6f1b

¹²⁵ <http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/id/dbc5c0e5-ed9a-4081-8e6c-f61d6dc4b9c5>

οικονομικών, στην εμπιστευτική μελέτη Alvarez & Marsal για το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, που είχε εκπονηθεί για λογαριασμό του ΤΑΙΠΕΔ και είχε ως αντικείμενο τον προσδιορισμό των στρατηγικών επιλογών του δημοσίου ως προς τη τράπεζα, επεσήμανε ότι η τελική εισήγηση του συμβούλου για το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο έγινε με βάση τη διαπίστωση ότι η τράπεζα ως αυτοτελές πιστωτικό ίδρυμα θα αντιμετώπιζε ζήτημα βιωσιμότητας σε βάθος χρόνου.

4.6.Προοπτικές και βιωσιμότητα του σχήματος Eurobank -Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου.

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) ως ο μόνος μέτοχος του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου τον Ιούλιο 2013 αποφάσισε την πώληση της τράπεζας, καθώς άλλωστε η πώληση της, αποτελούσε και μέρος της συμφωνίας της χώρας μας με την τρόικα. Στην διαγωνιστική διαδικασία έλαβαν μέρος οι τέσσερις συστημικές τράπεζες, η Alpha Bank, η Εθνική Τράπεζα, η Eurobank και ο Όμιλος Πειραιώς. Ο διαγωνισμός για την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου κατοχυρώθηκε στην Eurobank και την 15/7/2013 υπογράφηκε δεσμευτική συμφωνία μεταξύ ΤΧΣ και Eurobank σχετικά με τους όρους πώλησης. Για την τελική απόφαση, σύμφωνα με την ανακοίνωση του ΤΧΣ¹²⁶, συνεκτιμήθηκαν παράμετροι όπως οι όροι των προσφορών, η μακροχρόνια μεγιστοποίηση της ωφέλειας που προκύπτει για το συνολικό χαρτοφυλάκιο του ΤΧΣ, καθώς και η συστημική σταθερότητα. Η Eurobank θα καταβάλει στο ΤΧΣ τίμημα €681 εκ. για την εξαγορά του 100% του μετοχικού κεφαλαίου του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, ενώ το προσφερθέν τίμημα θα καταβληθεί σε μετοχές της Eurobank που θα εκδοθούν για το σκοπό αυτό.

Η νομική συγχώνευση με το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ολοκληρώθηκε στις 27/12/2013, ενώ η λειτουργική συγχώνευση αναμένεται εντός του δεύτερου τριμήνου του 2014. Η ένταξη του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στην Eurobank ενισχύει την στρατηγική της θέση στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και τη δυνατότητά της να χρηματοδοτεί τις επιχειρήσεις και τα ελληνικά νοικοκυριά, ενώ με τη δημιουργία σημαντικών συνεργειών που υπολογίζονται σε περίπου €200 εκ. ετησίως, από το 2015 και μετά, ενώ η παρούσα αξία των συνολικών συνεργειών

¹²⁶ http://www.hfsf.gr/files/press_release_20130715_2_el.pdf

ανέρχεται σε περίπου €800 εκ. ,καθίσταται ελκυστικότερη η επενδυτική πρόταση για τη Eurobank, διευκολύνοντας τη μελλοντική της ιδιωτικοποίηση προς όφελος του Δημοσίου και της ελληνικής οικονομίας.¹²⁷

Με βάση τον στρατηγικό σχεδιασμό για την ένταξη του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο διευρυμένο όμιλο της Eurobank και υιοθετώντας την αρχή «Μία Τράπεζα – Δύο Εμπορικές Επωνυμίες», η Eurobank αναγνωρίζοντας τον θεσμικό ρόλο του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, έχει εκπονήσει λεπτομερές σχέδιο ενοποίησής του, με κριτήριο την αξιοποίηση των συγκριτικών του πλεονεκτημάτων και με απόλυτο σεβασμό στη μακρά και ισχυρή του παράδοση, τις σχέσεις του με το αποταμιευτικό κοινό και το ρόλο του στην οικονομία. Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό το δίκτυο καταστημάτων του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου θα αποτελέσει αυτόνομο δίκτυο που θα λειτουργεί υπό την επωνυμία «Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο», μια επωνυμία συνυφασμένη με την έννοια της αποταμίευσης, όπως αυτή έχει εδραιωθεί στη συνείδηση του αποταμιευτικού κοινού, εξυπηρετώντας την πελατεία του, η οποία είναι συμπληρωματική με την πελατεία της Eurobank.¹²⁸

Με την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου ο νέος όμιλος ισχυροποιεί σημαντικά τα βασικά του μεγέθη όπως αναλύεται στον πίνακα 17 παρακάτω, καθώς οι καταθέσεις αυξάνονται κατά € 12δισ.(ποσοστό 34,74%), οι χορηγήσεις αυξάνονται κατά € 5,7 δισ (ποσοστό 11,92%),και το συνολικό ενεργητικό κατά € 15,7 δισ (ποσοστό 14,62%) . Επίσης σημαντική είναι η βελτίωση του λόγου καταθέσεις προς χορηγήσεις που μειώνεται πλέον στο 109,84% μειωμένος κατά 21,8%, η διεύρυνση της παρουσίας του δικτύου στην Ελλάδα καθώς και η βελτίωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας στο 11,3%. Για τα υπόλοιπα μεγέθη και δείκτες που ενδεικτικά αναφέρονται στον πίνακα δεν μπορούμε να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα καθώς τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν την ωφέλεια από την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου μόνο για το τελευταίο τρίμηνο του έτους.

127

http://www.eurobank.gr/Uploads/pdf/March_2014_%CE%95%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%AF%CE%BB_GR_final.pdf

128 <http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=1293&mid=1022&lang=gr>

Πίνακας 17. Βασικά μεγέθη και δείκτες της Eurobank μετά την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	2012	2013	Δ% (2012-2013)
Απαιτήσεις κατά πελατών (προ προβλέψεων)	€47,8δισ	€53,5δισ	11,92%
Υποχρεώσεις προς πελάτες	€30,8δισ	€41,5δισ	34,74%
Ίδια κεφάλαια	€-655 εκ.	€4.523 εκ.	
Σύνολο Ενεργητικού	€67,7δισ	€77,6δισ	14,62%
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	2012	2013¹	
Καθαρά έσοδα από τόκους	€1.461εκ.	€1.294εκ.	
Καθαρά έσοδα προμηθειών	€262εκ.	€273εκ.	
Συνολικά λειτουργικά έσοδα	€1.755εκ.	€1.587εκ.	
Συνολικές λειτουργικές δαπάνες	€1.052εκ.	€1.072εκ.	
Κέρδη προ προβλέψεων	€703εκ.	€516εκ.	
Προβλέψεις έναντι πιστωτικών κινδύνων	€1.655εκ.	€1.920εκ.	
Καθαρό λειτουργικό αποτέλεσμα	€-767 εκ.	€1.049εκ.	
Καθαρά κέρδη (ζημίες) μετά από έκτακτα αποτελέσματα	€-1453εκ.	€1.154εκ.	
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	2012	2013¹	
Καθαρό περιθώριο κέρδους	2,05%	1,76%	
Δείκτης κόστους προς έσοδα	59,9%	67,5%	
Δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών	22,82%	29,4%	
Δείκτης κάλυψης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών	42,8%	50,1%	
Προβλέψεις προς δάνεια	3,69%	4,02%	
% Χορηγήσεις προς καταθέσεις	140,4%	109,8%	
Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (EBA Core Tier 1)	10,8%*	11,3%	
Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	11,6%	12,2%	

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	2012	2013	
Καταστήματα στην Ελλάδα	421	579	
Καταστήματα στο εξωτερικό	616	576	
Σύνολο ανθρώπινου δυναμικού	17.427	20.115	
Ανθρώπινο δυναμικό στην Ελλάδα	9.037	11.936	
Ανθρώπινο δυναμικό στο εξωτερικό	8.390	8.179	

¹Περιλαμβάνει το ΤΤ για 3 μήνες

Πηγή: Οικονομικές καταστάσεις Eurobank

Με βάση τα στοιχεία που έχουμε παρουσιάσει οι προοπτικές του σχήματος εμφανίζονται θετικές και η τράπεζα σε βάθος χρόνου είναι βιώσιμη, ενώ καταλυτικό ρόλο στην πορεία και τα μεγέθη του, θα παίξει η σχεδιαζόμενη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου που αναμένεται εντός του 2014 μετά από την έγκριση του ΓΧΣ και την ψήφιση του σχετικού νόμου, έτσι ώστε ο τράπεζα να καλύπτει πλήρως τις βασικές κεφαλαιακές ανάγκες της. Επίσης ιδιαίτερα σημαντικό για την βιωσιμότητα του σχήματος είναι ο επιτυχημένος συγκερασμός των διαφορετικών νοοτροπιών, της διαφορετικής κουλτούρας του ανθρώπινου δυναμικού των δύο τραπεζών, καθώς και του διαφορετικού προσανατολισμού που υπήρχε πριν την εξαγορά. Είναι απαραίτητη για μια επιτυχημένη πορεία η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του κάθε μέρους, που στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι συμπληρωματικά μεταξύ τους και για το λόγο αυτό μπορούν να επιφέρουν τις μεγαλύτερες συνέργειες και τα καλύτερα αποτελέσματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα εργασία είχε ως στόχο να μελετηθούν οι πολιτικές διάσωσης που χρησιμοποιήθηκαν αρχικά, για την διάσωση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος λόγω των επιδράσεων της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007 και στη συνέχεια τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν για την διάσωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος λόγω της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης.

Η εξάπλωση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007 ήταν ταχύτερη, οδηγώντας την παγκόσμια οικονομία σε μια περίοδο παρατεταμένης αναταραχής. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα ήταν από τους τομείς της οικονομίας που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση, αναγκάζοντας τις εποπτικές αρχές λόγω της σπουδαιότητάς του, αρχικά με επιμέρους μέτρα και στη συνέχεια με συντονισμένες προσπάθειες, στην εφαρμογή πολιτικών διάσωσης και αναδιάρθρωσής του, για την αποφυγή της κατάρρευσης, την περαιτέρω ενδυνάμωση και προστασία του από τις επιπτώσεις μιας μελλοντικής κρίσης. Οι πολιτικές που προτάθηκαν και υιοθετήθηκαν, αφορούσαν την μείωση από τις κεντρικές τράπεζες των επιτοκίων παρέμβασης, την παροχή ρευστότητας με σκοπό την επαναλειτουργία των αγορών, την παροχή εγγυήσεων για την αποκατάσταση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, την μεταρρύθμιση του εποπτικού και κανονιστικού πλαισίου καθώς και την διάσωση, ενίσχυση και εξυγίανση τραπεζών που παρουσίασαν προβλήματα και είχαν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό αρχικά των επιπτώσεων της κρίσης, την εξάλειψη τους στη συνέχεια και την ενδυνάμωση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είχε περιορισμένη έκθεση σε προϊόντα υψηλού κινδύνου, όπως ενυπόθηκα δάνεια χαμηλής εξασφάλισης ή δομημένα επενδυτικά προϊόντα που ήταν από τις γενεσιουργές αιτίες της κρίσης του 2007, διατηρούσε χαμηλούς βαθμούς μόχλευσης, χαμηλή εξάρτηση από τις κεφαλαιαγορές και εμφάνιζε δείκτες υψηλής κεφαλαιακής επάρκειας, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί ελάχιστα από τις επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης. Η επίδραση όμως της δημοσιονομικής κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η συμμετοχή του στο πρόγραμμα αναδιάρθρωσης του δημοσίου χρέους (PSI) ήταν καταλυτική, οδηγώντας το σχεδόν στην κατάρρευσή του. Η σπουδαιότητα του τραπεζικού συστήματος για

την οικονομία οδήγησε τους αρμόδιους εποπτικούς φορείς στην εφαρμογή πολιτικών διάσωσης του ,ώστε να εξασφαλίσουν την βιωσιμότητα του, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την συστημική ευστάθεια.

Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα είναι παρόμοιες με αυτές που εφαρμόστηκαν διεθνώς για την διάσωση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος ενώ καθοδήγηση στην εφαρμογή των πολιτικών αυτών παρείχαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η εφαρμογή των πολιτικών αυτών είχε ως αποτέλεσμα τον πλήρη ανασχεδιασμό , την αναδιάταξη και την συγκέντρωση του τραπεζικού κλάδου, που πραγματοποιήθηκε μέσω εξαγορών, μέτρων εξυγίανσης και της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών. Μετά την εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης καλύπτονται οι αυξημένοι εποπτικοί κεφαλαιακοί δείκτες που είχε θέσει η Τράπεζα της Ελλάδος, και εξασφαλίζετε η βιωσιμότητα και η φερεγγυότητα των ελληνικών τραπεζών, όπως προκύπτει και από τα βασικά μεγέθη και τους κεφαλαιακούς δείκτες των τεσσάρων συστημικών τραπεζών. Συγκεκριμένα το ενεργητικό της Alpha bank ανέρχεται σε 73,6 δις. € αυξημένο κατά 26% οι καταθέσεις ανέρχονται σε 42,5 δις. € αυξημένες κατά 49% ,οι χορηγήσεις σε 51,6 δις. € αυξημένες κατά 27% ενώ ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας εκτιμάται ότι στο τέλος του 2013 θα είναι 16,4% από 9,5% στο τέλος του 2012 και ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις έχει μειωθεί από το 143% στο 122%. Το ενεργητικό της Eurobank ανέρχεται σε 77,6 δις. € αυξημένο κατά 14,6% οι καταθέσεις ανέρχονται σε 41,5 δις. € αυξημένες κατά 34,7% ,οι χορηγήσεις σε 53,5 δις. € αυξημένες κατά 11,9% ενώ ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας το 2013 έχει ανέρθει στο 11,3% και ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις έχει μειωθεί από το 140,4% στο 109,8%. Το ενεργητικό του ομίλου της Εθνικής τράπεζας ανέρχεται σε 110,9 δις. € αυξημένο κατά 6% οι καταθέσεις ανέρχονται σε 62,9 δις. € αυξημένες κατά 7% ,οι χορηγήσεις σε 70,1 δις. € μειωμένες κατά 1% ενώ ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας το 2013 έχει ανέρθει στο 11,2% και ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις έχει μειωθεί από το 120% στο 112%. Το ενεργητικό του ομίλου της τράπεζας Πειραιώς ανέρχεται σε 92,0 δις. € αυξημένο κατά 28% οι καταθέσεις ανέρχονται σε 54,3 δις. € αυξημένες κατά 47% ,οι χορηγήσεις σε 76,1 δις. € αυξημένες κατά 50% ενώ ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας το 2013 έχει ανέρθει στο 13,9% και ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις έχει διαμορφωθεί στο 140%.

Παρόλη όμως την επιτυχή εφαρμογή των πολιτικών και τη διάσωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι πολύ πιθανόν οι ελληνικές τράπεζες στο άμεσο μέλλον να χρειαστεί να καλύψουν αυξημένες κεφαλαιακές ανάγκες λόγω των κινδύνων που εξακολουθούν να υφίστανται από την ελληνική δημοσιονομική κρίση που δεν έχει ακόμη ξεπεραστεί, από την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των προβλέψεων για αυτά και από την μείωση της αξίας στοιχείων του ενεργητικού τους.

Η εφαρμογή των πολιτικών διάσωσης μελετήθηκε σε δύο ελληνικές τράπεζες στην Eurobank μια ιδιωτική τράπεζα που κρίθηκε ως συστημική, και το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, με ιστορία πάνω από έναν αιώνα, που μετασχηματίστηκε από δημόσια υπηρεσία σε τράπεζα την προηγούμενη δεκαετία και κρίθηκε ως μη βιώσιμη και τέθηκε σε διαδικασία εξυγίανσης. Η εφαρμογή των πολιτικών αυτών είχε ως αποτέλεσμα την διάσωση της Eurobank και την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου κυρίως λόγω της μεγιστοποίησης της ωφέλειας από τις συνέργειες και της συστημικής σταθερότητας, ενώ από την εξέταση των σχετικών βασικών μεγεθών και δεικτών του σχήματος που προέκυψε μετά την εξαγορά προκύπτει η βιωσιμότητα του. Οι ενδείξεις των προοπτικών του νέου σχήματος, είναι θετικές, καθώς εκτός του οφέλους από τις συνέργειες που αναμένεται ότι θα προσεγγίσουν το ποσό των 800 εκατ.€, με την εξαγορά του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου ο όμιλος Eurobank ισχυροποιεί σημαντικά τα βασικά του μεγέθη, με τις καταθέσεις να αυξάνονται κατά € 12δισ.(ποσοστό 34,74%), τις χορηγήσεις να αυξάνονται κατά € 5,7 δισ (ποσοστό 11,92%), το συνολικό ενεργητικό κατά € 15,7 δισ (ποσοστό 14,62%), ο λόγος καταθέσεις προς χορηγήσεις μειώνεται στο 109,84% (ποσοστό -21,8%), και ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας αυξάνεται στο 11,3%.Σημαντικό ρόλο στην επιτυχημένη πορεία του σχήματος θα διαδραματίσει η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του κάθε μέρους, της σύγχρονης οργανωτικής και λειτουργικής δομής της Eurobank, την λειτουργία της με καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και το υψηλό επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει, τον κοινωνικό και ηθικό προσανατολισμό του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, την μακρά παράδοση κύρους και αξιοπιστίας και του γεγονότος ότι έχει εδραιωθεί στη συνείδηση του Ελληνικού κοινού ως ο πρωτοπόρος της αποταμίευσης για περισσότερα από 100 χρόνια. Επίσης σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει ο επιτυχημένος συγκερασμός των διαφορετικών νοοτροπιών και της διαφορετικής κουλτούρας και κυρίως η

επιτυχημένη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου του σχήματος που πρόκειται να γίνει εντός του 2014.

Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη η επανεξέταση των βασικών μεγεθών και των σχετικών δεικτών του νέου σχήματος μετά την ολοκλήρωση όλων των υπό ενέργεια διαδικασιών και την έκδοση ισολογισμών, έτσι ώστε να συγκριθούν τα μελλοντικά δεδομένα με τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης για την εξαγωγή νέων συμπερασμάτων και την σύγκριση τους με αυτά της παρούσας μελέτης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Βιβλία

Αγγελόπουλος Π.,(2010), Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό σύστημα, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

Αλεξιάκης Π.,(2011) , Οι καινοτομίες στην Ευρωζώνη από το 2007 έως σήμερα, στο συλλογικό τόμο: Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα

Αντζουλάτος Α.,(2011) , Οι Ελληνικές τράπεζες πριν και μετά την κρίση, στο συλλογικό τόμο: Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα.

Γκόρτσος Χ.,(2011) , Βασιλεία III: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, στο συλλογικό τόμο: Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα

Κορλίρας Π. (2006), Νομισματική Θεωρία και Πολιτική, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα.

Μόσχος Δ., Χορταρέας Γ., (2011), Χρηματοπιστωτικό σύστημα και Οικονομική δραστηριότητα, στο συλλογικό τόμο: Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, , Αθήνα.

Παπαντωνίου Γ.,(2013), Κρίση και προοπτική ανάκαμψης : Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών και χρηματοδότηση της οικονομίας, Κέντρο ερευνών προοδευτικής πολιτικής, Αθήνα.

Πιντέρης Γ., (2002), Τραπεζικές κρίσεις και πολιτικές αναδιάρθρωσης του Τραπεζικού συστήματος, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών ,Αθήνα.

Σταικούρας Π., (2011), Η θεσμική οργάνωση της χρηματοοικονομικής εποπτείας στην Ελλάδα. Προκλήσεις και προοπτικές μετά την κρίση, στο συλλογικό τόμο: Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα.

Τσιριτάκης Ε. , Τσιριγωτάκης ,(2011), Η Συγκέντρωση και ανταγωνιστικότητα στον Τραπεζικό τομέα, στο συλλογικό τόμο: Η διεθνής κρίση , η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα.

Χαρδούβελης Γ.,(2011),Το χρονικό της διεθνούς και συνακόλουθης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής κρίσης : αίτια , επιπτώσεις αντιδράσεις ,προοπτική. ,Πανεπιστήμιο Πειραιά.

Χριστόπουλος Α., Ντόκας Ι.,(2011) , Θέματα τραπεζικής και χρηματοοικονομικής Θεωρίας, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Άρθρα

Αναστασάτος Τ.,(4/ 2010),Οι επιπτώσεις στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα από την υπαγωγή της Ελλάδας στον μηχανισμό στήριξης ΕΕ/ΔΝΤ, Eurobank Research, τόμος 5, τεύχος 2, Αθήνα.

Alpha Bank, (2/2009), Η κρίση του 2007-2009,η άνοδος και η πτώση της χρηματοοικονομικής μόχλευσης .Μέτρα για τον περιορισμό των επιπτώσεων της χρηματοοικονομικής κρίσης, Οικονομικό δελτίο ,τεύχος 108, ,Αθήνα

Alpha Bank, (5/2012) Η διαχείριση κρίσεων στην Ευρωζώνη: η Ελληνική περίπτωση, Οικονομικό δελτίο, τεύχος 117, Αθήνα.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών,(2012),Έκθεση πεπραγμένων ,Αθήνα.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών , (1/2013), Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011 και το 2012, Αθήνα.

Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα, (2/2010), Ετήσια έκθεση 2009, Frankfurt.

Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα, (2/2011), Ετήσια έκθεση 2010, Frankfurt.

Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα,(3/2012),Ετήσια έκθεση 2011, Frankfurt.

Καραβίας Φ., Μονοκρούσος Π.,Μαλλιαρόπουλος Δ., Αναστασάτος Τ., (5/2012), Ελληνικό τραπεζικό σύστημα , μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας, Eurobank Research, τόμος 6, τεύχος 1, Αθήνα.

Κολλιντζάς Τ., Ψαλιδόπουλος Μ., Καραμούζης Ν. , Χαρδούβελης Γ., (12/2009), Η κρίση του 2007-2009 : τα αίτια ,η αντιμετώπιση και οι προοπτικές , Eurobank Research, τόμος 4, τεύχος 8, Αθήνα.

Σταθάκης Γ. , Κολλιντζάς Τ. , Καραμούζης Ν . , Προβόπουλος Γ.,(2009) Εισηγήσεις στην ημερίδα Από την κρίση του 1929 στην κρίση του 2009, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος, (12/2012) Έκθεση για την ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση του Ελληνικού τραπεζικού τομέα, Αθήνα.

Τράπεζα της Ελλάδος, (1/2005),Οικονομικό δελτίο, Τεύχος 24, Αθήνα.

Τράπεζα Πειραιώς ,(5/2013), Η ενίσχυση της Δημοσιονομικής και Οικονομικής Εποπτείας στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη, Οικονομική Ανάλυση και Αγορές , Αθήνα.

Τράπεζα Πειραιώς ,(7/2013), Πορεία προς την τραπεζική ένωση. Πρόσφατες εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο, Οικονομική Ανάλυση και Αγορές , Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών,(10/2012), Εισηγητική έκθεση Προϋπολογισμού 2013, Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, (11/2008), Ενημέρωση για την αντιμετώπιση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ,δελτίο τύπου, Αθήνα.

Χαρδούβελης Γ. ,(2/2011) « Η Ελληνική και Ευρωπαϊκή κρίση και η νέα αρχιτεκτονική στην Ευρωζώνη», Eurobank Research, τόμος 6, τεύχος 2, 2,Αθήνα.

Ξένη Βιβλιογραφία

Βιβλία

European central bank, (5/2013), Financial stability review, Frankfurt.

International Monetary Fund, (04/2009), Global financial stability report.

World Bank,(3/2012), European and best practice bank resolution mechanisms, Overview report, Washington.

Άρθρα

Adrian van Rixtel, Gabriele Gasperini, (3/2013), Financial crises and bank funding: recent experience in the euro area, working paper 406, Bank for International settlements

Almunia Miguel, Augstin Benetrix, Bary Eichengreen, Kenin O'Rourke, Gisela Rua, (11/2009), From great depression to great crises: Similarities, differences and lessons, working paper 15524, National Bureau of Economic Research, Cambridge

Basel Committee of banking supervision, (6/2011), Basel III, a global regulatory framework for more resilient banks and banking systems , Bank for International settlements.

Blanchard O., (4/2009), The Crisis: Basic Mechanisms, and Appropriate Policies, WP/09/80, International Monetary Fund

Cambacorta Leonardo, Adrian van Rixtel, (4/2013), Structural bank regulation initiatives: approaches and implications, working paper 412, Bank for International settlements.

Committee on capital markets, (5/2009), The global financial crisis – A plan for regulatory reform.

Crotty James, (2009), Structural cases of the global financial crisis: a critical assessment of the new financial architecture, Cambridge journal of economics.

David Dodge, (5/2002), International financial architecture and the resolution of financial crises, speech by David Dodge, Governor of the bank of Canada in the Canadian institute of international affairs, Ottawa.

David Scott, (10/2009), Banks in crisis. When the governments take temporary ownership” n 53042, World bank, Washington.

Dedu Vasile, Lazarescu Adrian Sorin, Nitescu Costin Dan, (2009), Banking restructuring techniques in the economical crisis context, The Bucharest academy of economic studies, Bucharest.

Emmanuelle Baldacci, Sanjeer Gupta, Carlos Mylas- Granados,(7/2009),How effective is fiscal policy response in systemic Banking crises, working paper 09/160, International Monetary Fund.

Eurogroup, (7/2013), ESM direct bank recapitalization instrument, Luxembourg.

Financial Stability Board,(10/2011), Macro prudential policy tools and frameworks, Progress report to G20.

Jianping Zhou, Virginia Rutledge, Wouter Bossy, Mark Dobler, Nadege Jassaud, Michael Moore,(4/2012).From bail-out to bail-in: Mandatory debt restructuring of systemic financial institutions, International Monetary Fund.

Larosiere Jacques, (2/2009) The high-level group on financial supervision in the EU, report, Brussels.

Liikanen Erkki, (10/2012), High – level Expert Group on reforming the structure of the EU banking sector, Brussels.

Luc Laeven, Fabian Valencia,(11/2008), Systemic banking crises: A new database, working paper 08/224, , International Monetary Fund.

Michael Dooley,(8/2009), Central bank responses to financial crises, works paper 51, Bank for International settlements.

McKinsey & Company,(9/2011), The state of global banking – in search of a sustainable model .

Panetta Fabio, Thomas Faeh, Giuseppe Grande, (7/2009), An assessment of financial sector rescue programs, work paper 48, Bank for International settlements.

Papadia Francenco, (7/2008), Central bank operations in response to the financial turmoil, CGFS paper 31, Committee of the global financial system.

Provopoulos G.,(7/2013), The Greek economy and banking system: recent developments and the way forward , Τράπεζα της Ελλάδος.

Regling Klaus,(9/2012), Newsletter N6, European Financial Stability Facility.

Stefanou Constantinos, (6/2009), Dealing with the crisis. Taking stock of the global policy response, n 49514, World Bank, Washington.

Stijn Claessens, (1990), Experiences of resolution of banking crises, World Bank, Washington.

Stijn Claessens, Giovanni Dell’Ariccia, Deniz Igan, Luc Laeven, (2/2010), Lessons and policy implications from the global financial crisis, working paper 10/44, International Monetary Fund.

Vitor Constancio, (7/2013), The European crisis and the role of the financial system, European Central Bank, Τράπεζα της Ελλάδος.

Waxman Margery, (1998), A legal framework for systemic bank restructuring, World Bank, Washington.

Wray Randall, (3/2012), The global financial crises, working paper 711, Levy Economics Institute.

Ιστοσελίδες

<http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=2578>

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/default.aspx>

<http://www.bankofengland.co.uk/about/pages/history/default.aspx>

<https://www.bis.org/>

<http://www.eurobank.gr/online/HOME/index.aspx?lang=gr>

<http://www.ecb.europa.eu/ecb/html/crisis.el.html>

<http://www.federalreserve.gov/>

<http://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/countryfacts/grc/>

<http://www.nbg.gr/wps/portal/el/THE-GROUP/The-Bank>

<http://www.piraeusbankgroup.com/el/group-profile>

<http://www.ttbank.gr/el/home/>